

P23.91

F63

Bağış Tarihi: 21/12/1976
Atatürk Üniversitesi
Ed. Fak. başıdır.

SAMUEL TAYLOR COLERIDGE'İN
YAŞLI DENİZCİNİN DESTANI ADLI ESERİNDEKİ
KARAKTERLERİN DRAMATİK, FELSEFİ VE PSİKOANALİTİK
YÖNLERİNDEN İNCELENMESİ

A Study of the Dramatic, Philosophical,
and Psychological Significance of the Characters
of Coleridge's The Rime of the Ancient Mariner.

Seçkin ERGİN

Doktora Tezi

Erzurum, 1969

Atatürk Üniversitesi
Kütüphanesi
Dmb. No: 40117

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Ö N S Ö Z	i
I- G İ R İ Ş	1
II- Wedding-Guest ve Ancient Mariner'in Hikâyesi.....	9
III- Ancient Mariner'in Menşei.....	14
IV- Ancient Mariner'in Karakterinin İncelenmesi.....	28
V- Pilot, Pilot's Boy ve Hermit.....	65
VI- Wedding-Guest'in Şiirdeki Rölü.....	76
VII- Niçin Wedding-Guest?.....	87
VIII- Mariner'in Wedding-Guest Üzerindeki Tesir Kuvveti..	99
IX- Mariner ve Wedding-Guest Arasındaki Karşılıklı Dayanışma	118
X- S O N U Ç L A R	135
BİBLİOGRAFI	139

Ö N S Ö Z

İngiliz Edebiyatının "The Romantics" adı altında incelenen devrinin en önemli şairlerinden olan Coleridge'in The Rime of the Ancient Mariner adlı eseri İngiliz Edebiyatıyla ilgisi olan herkes tarafından bilinen ve akıl almaz serüvenlerin manzum hikâyesi olarak zevk ve heyecanla okunan bir eserdir. Eserin hafızamızdan silinmeyecek kadar kısa oluşu, mitolojik unsurlardan ve Hristiyan kaynaklarından, yazıldığı devrin politik meselelerinden uzak oluşu, gerek kahramanlarının ve gerekse konusunun belli bir ırk ve cemiyetin malı olmayışı, onun Türk okurları tarafından daha kolay anlaşılıp sevilmesine sebep olmuştur. Yalnız şu noktayı da hemen belirtmeliyim ki, Coleridge her ne kadar klasik geleneği takip edip mitolojik unsurları işlemediyse de, eserin metnine realiteden uzak mistik değerler atfetmek, suretiyle bir 'Myth' yaratmaya muvaffak olmuştur.

Eserin popularitesinin ve cazibesinin yanı sıra, taşıdığı mana ve değer de büyüktür: Evvela, bize yazıldığı devrinin, Romantik Geleneğin, 'Individualism, Imagination, Pantheism' gibi en önemli özelliklerini aksettirdiği kadar, ahlâki, felsefi, psikolojik hakikatlerden de bahseder. Diğer taraftan, karakterlerin yaradılış özelliklerini incelerken, onların Romantik Geleneğin karakter anlayışından bambaşka bir tarzda yaratıldıklarını gördüm. Diğer Romantik eserlerde kahramanlar

ekseriye bilinçli bir yaşantıyı sahiptirler ve yapacakları işleri evvelden plânlar, yahut olaylar esnasında bilerek düşünerek hareket ederler. Örneğin: Wordsworth'un Leach-Gatherer'i, Shelley'in Prometheus'u, Byron'un Manfred ve Don Juan'ı, Keats'in Hyperion'u. Halbuki, Ancient Mariner olaylara bilinçsiz olarak katılmıştır ve modern ilmin de kabul ettiği gibi, olgunluğa geçirdiği tecrübeler yoluyla kendiliğinden erişmiştir. Diğer taraftan, Wedding-Guest ikinci derecede önemli bir karakter olmasına rağmen, karakterinin gelişimi esnasında modern edebiyatın belli başlı konularından olan 'Initiation' olayına en güzel misali verir.

İşte The Rime of the Ancient Mariner'in bu yönlerini daha etraflı bir şekilde Türk okuyucusuna aksettirmek, onun, eserin taşıdığı esas manayı daha etraflı bir şekilde anlamasını temin etmek maksadıyla, ve İngiliz Edebiyatı okuyucu talebelerce Romantik devrin belli başlı özelliklerini sevdikleri bu eser üzerinde tanıtmak amacıyla bu çalışmayı yaptım.

Eleştirmemde muğlak ve münas^zraalı bir dil kullanmaktan, değerli eleştirmeleriyle bana yardımcı olan eleştircilerin fikirlerine de yer vermekle beraber, bibliografik değerlendirmeler ve açıklamalar yapmaktan kaçındım. Çünkü, çalışmanın 'Giriş' kısmında da belirttiğim gibi, J.L. Lowes'un The Rime of the Ancient Mariner hakkında yazdığı ve bu alanda mevcut bütün bilgileri kapsayan The Road to Xanadu adlı eseri bile karakterlerin incelenmesi yönünden bana pek fazla yardımcı olamamıştır. Eleştirmeciler çoğu zaman, tıpkı okuyucuların

yaptığı gibi, eserin macera unsuru bakımından zengin pasajlarla ilgilenmişler, dini ve allegorik izah tarzları aramışlar, yahut bu konularda birbirlerinin söylediklerini teksip veya teyit etmişlerdir. Karakterlerin bilhassa psikoanalitik yönden incelenmesi sırasında, bu alanda yazılmış eserlerin az oluşu, kitap bakımından hayli zengin olan Ankara ve İstanbul kütüphanelerinden her zaman faydalanmak imkanından mahrum oluşum dolayısıyla bir çok güçlükle karşılaştım. Ancak sayın hocam Prof.Dr. Ahmet Uysal'ın değerli yardımları sayesinde bu çalışmayı gerçekleştirebildim. Kendisine teşekkürlerimi sunarım.

G İ R İ Ő

Coleridge'in The Rime of the Ancient Mariner (Yaşlı Denizcinin Destanı) adlı eseri üzerinde yaptığım bu çalışma, değerli eleştirmeleriyle bir çok akademik çalışmalara yön vermiş olan araştırmacıların (1) eser üzerinde zaman zaman yaptıkları yıpratıcı etkilerden uzak samimi bir değerlendirmesi olacaktır. Eleştirmeciler çoğunlukla şiirin Hristiyan edebiyatının ezeli konusu olan 'insanlar kefaretlerini öderler' konusunda yazılmış bir allegori olduğunu iddia etmekle yetinmişlerdir. (2) Coleridge hakkında son derece iyimser davranan Humphry House (3) bile şiirin en hayati en önemli hikâyesi olan "Albatross'un katli" olayını Hristiyanlık felsefesine

1. Wordsworth, De Quincey, Hazlitt, Lamb, Southey, bu alanda verebileceğimiz en önemli isimlerdir.
2. Coleridge'in kendisi Aids to Reflection'nın 'Original Sin' başlıklı kısmında 'doctrine of redemption'a inandığından bahseder, The Complete Works of Samuel Taylor Coleridge, Ed. W. G.T. Shedd, New York, 1884, V.I-
Diğer taraftan, psikolojik izah tarzları aramasına rağmen, G.W. Knight 'redemption' konusuna inanır. Warren ise, dini olan 'One Life' konusunu şiirin izahında kullanır. Humphry House da kendisi gibi Tillyard'in, Bowra'nın ve Warren'in bu konuyu savduklarını iddia eder: "All agree that, however, much they differ from each other, that the poem has a very serious moral and spiritual bearings on human life". Coleridge: The Clark Lectures London, 1953, p.76.
3. Humphry House, "Coleridge": The Clark Lectures, London, 1953.

bağlamış ve bu olayı "büyük bir kutsiyetin feci şekilde ihlal edilmesi" şeklinde nitelemiştir. Elizabeth Nitchie (4) tarafından otuz yıl kadar önce ortaya atılan 'Moral Stanzalar' hakkındaki münakaşa halen devam ederken, Robert Penn Warren (5) şiiri iki esas temaya (The Theme of Imagination) ve (The Theme of One-Life) göre uygulamıştır. George Herbert Clarke (6) çalışmalarını şiirlerdeki semboller, bilhassa, "Güneş" ve "Ay" sembolleri üzerine teksif etmiştir. John Livingston Lowes (7) şiir üzerine yazdığı The Road to Xanadu adlı eseriyle bu sahada gerçek bir otorite olmakta devam ediyor. E.M.W.Tilliyard (8) benim ilgilendiğim konu ile, "şiirdeki karakterler ve bunların birbirleriyle olan ilgileri" konusuyla ilgilenmiştir. Ne varki, şiirin iki önemli kahramanı--The Mariner (Yaşlı Denizci) ile The Wedding-Guest (Düğün Davetlisi) arasındaki karakter benzerliğini bu değerli araştırmacı inkâr etmiştir.

Mr.E.M.W.Tilliyard'in bu fikrine karşıyım. Kanaatimce, Mariner ile Wedding-Guest arasında sıkı bir karakter benzerliği vardır. Ve bu benzeyiş her iki karakter üzerinde etkili bulunan zihni ve ruhi kuvvetlerin ışığı altında incelenebilir. Yine her ikisinin karakter yapısındaki bu benzeyiş "Romantik Geleneğin" en belirli özel-

4. Elizabeth Nitchie, "The Moral of the Ancient Mariner Reconsidered", PMLA, XLVII (1932), pp.559-569. "Moral Stanzalar" için sayfa 70-71'e bakınız.
5. Robert Penn Warren, ed. The Rime of the Ancient Mariner, New York, 1946.
6. George Herbert Clarke, Certain Symbols in The Rime of the Ancient Mariner, QQ, XX, pp. 27-45.
7. John Livingston Lowes, Road to Xanadu, Boston, 1955.
8. E.M.W. Tilliyard, Five Poems, London, 1948.

liklerini taşımakta ve bu cepheden de açıklanabilmektedir. Coleridge yakın arkadaşı Wordsworth ile Lyrical Ballads'in çıkarılmasından evvel yazacakları şiirler hakkında kararlar almışlardır.

Aramızdaki anlaşmaya göre, benim bu alanda yapacağım çalışmalar olağanüstü ya da en azından romantik şahıs ve karakterler yaratmaya yönelecekti. Fakat bu şahısları yaratırken onlara gerçeğe en uygun bir şekilde insani duygular verecektim ve böylelikle, bir an için bile olsa bize kendilerini kabul ettirmelerini sağlayacaktım. İşte bu bile bile kanma şiire inanışⁱⁿ esasını teşkil eder. (9)

Şüphesiz, Coleridge çağdaşı Wordsworth ile birlikte kurduğu romantik akımın geleneklerine uymaya çalışmış ve istenilen özellikte karakterler yaratmayı başarmış ve en iyi örneklerini The Rime of the Ancient Mariner'de vermiştir.

The Rime of the Ancient Mariner'de olağanüstü herşeyin büyük bir ustalıkla gerçek gibi gösterilmesi Coleridge'in "kanma" teorisini uygulama isteğine bağlanabilir. Fakat okuyucu bütün bu olağanüstü atmosfere rağmen gerçeğe sürekli bir ilgi kurmak ister. Böylece, okuyucu şiirin hatta yukarıda sözü geçen açıklamanın belirttiği anlamı bir tarafa bırakarak, şiirin hayal mahsulu olduğuna bir türlü inanamaz. Şiirin allegorik ve exotik niteliğine rağmen okuyucu Mariner'i ve daha yakın bir ihtimalle Wedding-Guest'i Coleridge'in eserinin gerçeğe en yakın iki unsuru olarak görür.

9. In this idea originated the plan of the "Lyrical Ballads"; in which it was agreed, that my endeavours should be directed to persons and characters supernatural or at least romantic; yet so as to transfer from our inward nature a human interest and a semblance of truth sufficient to procure for the shadows of imagination that willing suspension of disbelief for the moment which constitutes poetic faith.

S.T.Coleridge, "Biographia Literaria", The Complete Works of Samuel Taylor Coleridge, ed. W.G.T.Shedd, New York, 1884 Vol III. p. 202.

Diğer taraftan, acaba Mariner'i ve Guest'i kelimenin tam manasıyla birer karakter olarak vasıflandırabilirmiyiz? Mariner'in dış görünüşü hakkında çok az şey bilmekteyiz. Fakat, ruhundaki değişmeler ve karakterine gereken formasyonu veren psikolojik etkilere özel bir önem verilmiştir. Mariner olağanüstü bir maceranın hayali bir kalıntısı gibidir; Wedding-Guest de okuyucu için hemen hemen aynı şeyi ifade eder. Bir tek farkla ki Wedding-Guest belli belirsiz olsa dahi, karakter olarak gerçeğe daha yakındır. Ve şiirin allegorik atmosferi içinde Guest son derece beşeri bir olayı, bir insanın olgunluğa erişmesi olayını temsil eder.

Çalışmamda, Mariner'i insanın ruhsal ve fiziksel acılarıyla biten hata yapma gücünü temsil eden allegorik bir figür olarak inceleyeceğim. Unutulmayan bir figür olarak hafızamızda kalan Mariner'in diğer özelliklerini veren sketçini şu bir kaç kelimeyle çizebiliriz. Yalnız başına gezerken yolunu kaybeden bir mistik; macerasının gerçek yanları rüya ve fantazi ile karışmış bir maceraperest; anlatıkları "bir çalgının masalı"^{diye}/vasıflandırılan yalnız bir ihtiyar. Mariner'in mistikliği onun duygu ve tecrübeleriyle bir hayat felsefesi kuracak kadar olgun bir insan olduğu anlamında kullanılmıştır.

Wedding-Guest'in bir karakter olarak işleniş şekli Mariner ile karşılaştırılınca, görülür ki Wedding-Guest Mariner'in hikâyesinin pasif bir iştirakçisi olmasına, ve görünüşte bu hikâyenin bir yorumcusu olmaktan ileri gidememesine rağmen, gerçeğe daha uygundur; ve kanaatimce bir insanın delikanlılıktan olgun bir erkek haline geçişi konusunu (initiation) problemini gerçeğe en uygun bir şekilde aksettirir. Guest'in bu değişiklikten sonra ilk önceleri

sıkı sıkıya bağlı olduğu çevresinde hakim olan örf anane ve kuralları inkâr etmiştir. Bu isyan ve umursamama hali "Romantik Geleneğin" olduğu kadar modern edebiyatında sık sık bahsettiği psikolojik bir olaydır.

Karakterlerle ilgili çeşitli kritiklerin yaptıkları eleştirmeleri gözden geçirdikten sonra şuna inandım ki, Wedding-Guest, kendi şahsında ve dolaylı olarak iştirak ettiği macerada, zamanının, (Romantik Geleneğin) felsefesini ve belli başlı akımlarını temsil etmesine rağmen, kritikler tarafından bir insan, şiir için Mariner kadar önemli bir figür olarak görülmemiştir. Bu sebepten, onun felsefi dramatik ve psikolojik nitelikte olan karakterini tamamiyle kendi görüş ve anlayışına göre inceliyeceğim.

Şu hususu da belirtmeliyim ki, Wedding-Guest'in karakteri, şiirdeki rolü, temsil ettiği "initiation" problemi üzerinde çalışırken, ikinci derecede önemli bazı sorunları incelemem gerekiyor. Bunlar arasında Wedding-Guest'in eserdeki rolü ve bunun tarihi ve geleneksel izahı (eski Yunan trajedisindeki koronun rolü, "comic relief" Shakespeare'in soytarıları gibi unsurlarla bu rolün karşılaştırılması), olağanüstü güçleriyle Wedding-Guest'e Mariner tarafından tanıtılan dünya Marjner tarafından yapılan ve Guest'in ruhen ve zihnen iştirak ettiği, deniz yolculuğu tarafından sembolize edilen hayat yolculuğu ve sonuçları vardır.

John Livingston Lowes, unutulmayan eseri "The Road to Xanadu" da "The Rime of the Ancient Mariner"i, ve bilhassa Mariner'in yaptığı deniz yolculuğunu en ince teferruatına kadar inceledikten sonra, netice olarak bu yolculuk hakkında şunları söyler:

Bu noktaya kadar yaptığım araştırmadan da anlaşılacağı veçhile, "The Road to Xanadu" insanın ruhuna, ve kaos karanlığından aydınlığa ve düzene kavuşan muhayelesinin yoludur.(10)

C.M.Bowra ise bu yolculuğun psikolonaliktik cephesi üzerinde durmuş; ve Mariner'in ve onun hikâyesiyle etkilenen Wedding-Guest'in ruh hallerini şöyle ifade etmiştir:

.... ızdırap çeken suçlu ruhunun hiçliğini ve hem Allah hem de insanlar tarafından terk edilmiş ve yalnız olduğunu hisseden suçlu bir insanın önüne geçilemez ızdırabı..... (11)

Ve nihayet, bu tip problemlerin yanı sıra, karakterlerin şiirdeki fonksiyonları, ve birbirleriyle olan ilgileri esas problemler olarak incelenecektir. Şüphesiz ki, Wedding-Guest ile ilgili olarak öncelikle açıklanması gereken esas problemlerden biri de Wedding-Guest'in (Wordsworth'un kendine özgü felsefesinin ana prensiplerinde açıklandığı gibi) tipik bir "Wordsworthian child" olup olmadığı sorunudur. Buna göre, şiirin ilk kısmında Guest "First innocence" (masumiyet) dönemindedir, ve yakında "Adolescence" (gençlik) devresine ve daha sonra "Organized innocence" (sistemli ve bilinç masumiyete) erişecektir. En son devre bir insanın yeryüzünde ve kendi içinde mevcut olan kötülüğü anlayıp ona karşı bağışalık

10. For the Road to Xanadu, as we have traced, it, is the road of the human spirit, and the imagination voyaging through chaos and reducing it to clarity and order.

J.L.Lowes, The Road to Xanadu, p. 396.

11. The authentic anguish of a man who feels himself abandoned both by God and men and faced with the emptiness of his guilty and tormented soul.

G.M.Bowra, The Willing Suspension of Disbelief, New York, 1943, p.107.

kazandığı devredir. Tabidir ki, problemin bu yönünü ele alırken yer yer Wordsworth'un aynı konuya değinen şiirlerinden (bilhassa The Prelude'den) söz edeceğim.

Wedding-Guest ile ilgili bu problem--bir insanın çocukluktan kurtulup herhangi bir hayat tecrübesinden, veya işlediği suç ve günahtan sonra, hayatı anlayıp olgunlaşması--İngiliz ve Amerikan edebiyatında sık sık rastlanan bir konudur. Melville'in Moby Dick ve Billy Budd'ında, Conrad'ın The Secret Sharer, The Heart of Darkness gibi hikâyelerinde, Hawthorne'nun The Scarlet Letter, ve Marble Faun'unda, Joyce'un The Portrait of an Artist adlı eserlerinde aynı konunun incelendiğini görürüz. Çoğunlukla bu roman kahramanları, Wedding-Guest gibi "daha hüzünlü, fakat anlayışlı" birer insan olup çıkarlar. Fakat bazen, karşılıklarına çıkan engellerle yaptıkları mücadele sonunda onları yenilgin ve hayatlarının ilk safhasındaki düzeni bir daha bulamamak üzere kaybetmiş görürüz; ve böylece onlar için çevrelerinden, hatta hayatın kendisinden, uzaklaşma kaçınılmaz bir hale gelir.

Çeşitli akademik eleştirmelere rağmen, Mariner'in karakter analizi münazaalı bir şekilde kalmıştır. Mariner'in bir karakter olarak Coleridge'in zihninde şekillenmesi hususunda, ve Mariner'in karakterini yaratırken Coleridge'in tesiri altında kaldığı diğer edebi eser ve figürler hakkında çok az şey bilmekteyiz. Bu konuda bizi en çok aydınlatan eser şüphesiz ki The Road to Xanadu'dur. Mr. Lowes'in eserinin "How an Old Navigator Met Strange Company in Limbo" adlı bölümünde belirttiğine göre Coleridge'in kafasında o sıralar "Captain Cook", "The Monk", "Wandering Jew", "The Death of Abel" gibi eserler ve onların kahramanları vardı.

Çalışmamda göz önünde tutacağım esaslardan biri de Mariner'in karakteri hakkında yazılmış ve ileri sürülmüş çeşitli görüşleri tekrar incelemek olacaktır. Bunlar arasında, Wordsworth'un "Mariner'in pasif bir karakter olduğunu iddia eden" teorisi ve buna Charles Lamb'in cevabı, David Hartley'in (12) "çağrışım ile öğretim ve eğitim" teorisinin Mariner'e tatbiki bulunmaktadır.

Mariner'in karakteriyle ilgili diğer ilginç bir teori D.W. Harding tarafından ("The Theme of 'The Ancient Mariner'", Scrunity, IX, March 1941, 334-342) ortaya atılmıştır. Harding'in biyografik kayıtlara istinaden iddia ettiğine göre, Coleridge'in Mariner'i yaratmaktan amacı, kendi ruhi sıkıntılarını sembolize etmektir. Bu iddiayı eleştirirken, Coleridge hakkında neşredilen otobiografik kayıtlara başvuracağım.

Kısaca, şimdiye kadar, Mariner hakkında, bir insan, bir macera adamı olarak söylenen ve yazılanlar, karakterinin psikoanalitik, felsefi, ve dramatik yönden incelenmesi, bu çalışmanın en belli başlı ve en ilginç bölümlerini teşkil edecektir.

12. Dorothy Naples, "David Hartley in the Ancient Mariner", JEGP, XXXV July, 1936, 337-351.

II

Wedding-Guest ve Ancient Mariner'in Hikâyesi
(Çalışmanın esas temasının özeti)

Yaşlı, kır sakallı denizci, bir düğünde, genç bir düğün davetlisini düğünden alıkoyar, ve heyecanla en enteresan deniz maceralarından birisini ona anlatarak kendisini zoraki bir gayretle dinleyen düğün davetlisinin töreni kaçırmamasına sebep olur. Anlatıkları günah ve tövbe üzerine allegorik bir hikâye olup sebep ve neticeleri hepimizin bildiği gerçekler tarafından değil de, tabiat üstü kuvvetler tarafından kontrol edilen bir rüya aleminde geçer. Eğer şiirin allegorik izahındaki incelik ve güçlükleri bir tarafa bırakırsak, şiir "Edward, Edward", Sir Patrick Spens" gibi balladların bütün özelliklerini taşıyan basit bir türküdür. Genç bir adam denize açılır, aptalca ve kötü bir iş yapar; neticede kendisi ve arkadaşları ilâhi bir kuvvet tarafından cezalandırılır. Tövbe ederek vicdan azabından kurtulur, fakat yaşadığı müddetçe yaptıklarının cezasını çekmesi icap eder. Mariner bütün ömrü boyunca diyar diyar dolaşıp korkunç hikâyesini anlatmaya mahkûm edilmiştir. Hayatının bu safhasını anlatan şiirde, kendisine dinleyici olarak seçtiği Wedding-Guest gözlerini büyük bir saflıkla bu deniz kurdunun büyüleyici, adeta hipnotize edici, gözlerine diken, son derece saf ve tecrübesiz, damadın yakın akrabası olan bir düğün davetlisidir. Guest şiirin başında ve sonunda yer alır. Wedding-Guest Mariner'in hikâyesine dinleyici olarak katılmaktan başka bir iş görmediğine göre, niçin Coleridge onu şiire dahil etmiş ve ona bir şahsiyet vermiştir.

Mariner'in hikâyesi bir rüyaya benzer ama şiir bir rüya değildir. Wedding-Guest insanların temsilcisi, hakiki dünyanın devamlı bir hatırlatıcısı ve en nihayet, Mariner'in hikâyesinin tesiri altında kalıp değişme gösteren bir insandır. Şöyleki hikâyenin sonunda, Guest değişmiş, daha hüzünlü fakat daha akıllı olmuştur. O üzgündür, çünkü artık çevresindeki normal insanlardan ve onların temsil ettiği değer hükümlerinden uzaklaşmıştır. Şu halde onun kazancı ne olmuştur? Şüphesiz ki, Guest Mariner'in hikâyesinden ilham alarak başkalarına "Albatross denilen kuşu öldürmeyin yoksa, iki yüz kişinin ölümüne sebep olursunuz; ve nedamet sizi ruhsuz bir hayat sürmekten alıkoyamaz," şeklinde bir ahlak dersi uyduracak değildir. Guest'in öğrendiği ders, kazandığı bilgi birbirlerini ve yaşayan bütün canlıları sevmek kadar hiç bir faziletin insanları tabiat'a ve Allah'a yaklaştıramıyacağı gerçeği idi.

Kanaatimce, Coleridge, Wedding-Guest'in kazandığı bilginin yanı sıra, Adem ve Havanın yaşadığı devri hatırlatan bir kuşun öldürülmesi ile meydana gelen meçhul olayların yer aldığı bir masal dünyası yaratarak, sembolik bir şekilde yer yüzünde mevcut olan kötülüklerden bizi haberdar etmek istemiştir. Mariner'in işlediği günah da, Adem ve Havanın işledikleri günah gibi kasıtlı ve önceden kararlaştırılmış bir günah değildir. Fakat, neticeleri büyük ve tesirli olmuş, ancak Mariner'in yalnızlık içinde çektiği nedamet sonunda tövbekârlığı kabul olunmuştur. Mariner'in sonunda maruz kaldığı, diğer denizci arkadaşlarının ölümüne şahit olmak, ruhsuz bir hayat sürmekle cezalandırılmak gibi hadiseler gerçek hayatta hakikaten korkunçtur. Fakat bu gibi hadiseler ve sahip oldukları sembolik değerler bir rüyaya benzeyen allegorik şiirin sihirli

havası içersinde tanıtıldığı takdirde, genç ve tecrübesiz bir kimseyi kolaylıkla etkileyebilir. Şu halde, Wordsworth felsefesinin ifade ettiği gibi, "saflik ve tecrübesizlik safhasında" olan Wedding-Guest, kısa zamanda yeryüzündeki kötülük ve günahların idrakini temsil eden "organized innocence" (şuurlu masumiyet) devresine girecektir.

Şiir Guest'in bir sorusuyla başlar: "Now wherefore stopp'st thou me? (Niçin beni durdurursun ey denizci?) Bu sözler kendisine olağanüstü bir hal olacağını sezen bir çocuğun ifadesidir. Fakat, kendinden geçmiş vaziyette, Güney Kutbunda Mariner'in gemisiyle birlikte bilinen gerçekler de gözden silininceye kadar, alelâde bir deniz macerası gibi görünen hikâyeyi sonuna kadar dinler.

Bununla beraber macera unsuru ve melodi dolu şiir Wedding-Guest'i pek fazla ilgilendirmez, fakat Mariner Wedding-Guest'in masum sualine cevaplandırmak üzere hikâyesinin en önemli kısmını anlattığı zaman Guest'in ilgisi de artar.

"God save thee, ancient Mariner
From the fiends, that plague thee thus
Why look'st thou so?"

"Ey koca denizci Tanrı seni
Başına gelecek böyle müsibetlerden korusun
Nen var, niye öyle bakıyorsun?"

Bundan sonra, genç dinleyici için, hikâye daha korkunç, fakat aynı zamanda daha kolay anlaşılır bir hal alır. Onun şimdi buhranlı gençlik çağına girmiş olan zihni, hayatın anlaşılmaz manevi tarafını kavramaya ve kainat hakkında fikir edinmeye çalışır. Parkında olmadan, artık Mariner'i başka bir açıdan gördüğünü ortaya koyar:

"I fear thee, Ancient Mariner
I fear thy skinnyhand
And thou art long and lank, and brown,
As the ribbed sea-sand."

"Senden korkuyorum ey denizci
Senin kuru ellerinden korkuyorum
Girintili çakıntılı deniz çakılı gibi
Seni uzun, zayıf, ve yanık görüyorum."

Mariner'in işlediği günahı bir kere daha hatırlayacak olursak, "Yanık eller" ifadesindeki sembolik manâyı görürüz: Mariner'in günah ateş~~le~~yle yanan elleri ve vücudunun suyu çekilmiş deniz kumu gibi incecik ve kuru hali onun ve arkadaşlarının sonunda içine düşecekleri kuraklığı temsil eder.

Guest, en son stanzadan evvel IV.ncü kısmın 13.ncü stanzasında aynı korku ifade eden kalimelerle tekrar karşımıza çıkar. "I fear thee, ancient Mariner" (korkuyorum senden ey kocamış denizci) Bu kelimelerle sanki içindeki korkuyu atıp kurtulmak ister gibidir. O şimdiye kadar, bir günahın hikâyesini, hayatın ruhi ve fiziki nimetlerinden mahrum edilmenin, izdirap ve nedamet hikâyesini dinlemekteydi. Şimdi ise Guest kendini normal hayatın düğün töreni gibi icaplarından, çalgılardan gelen nağmelerden, diğer basit zevklerden uzaklaşmış hisseder. Böylece, değişik bir maceranın zevki, tadı Mariner yoluyla Wedding-Guest'e de geçmiş olur; ve neticede, onu Mariner'in hikâyesi kadar anlaşılması güç kendi iç dünyasının karanlık cephelerini anlamaya çalışan, daha üzgün fakat daha akıllı bir insan olarak görürüz.

Coleridge şiiri yazarken daima aynı şeyi düşünüyordu: Ölüm veya ~~xeza~~ cefa yoluyla günahların kefaretinin ödenmesi. Bu konu aynı zamanda, Marlow'un Dr. Faustus, Milton'un Paradise Lost,

Melville'in Moby Dick, ve Hawthorne'un The Scarlet Letter adlı eserlerinin de işledikleri konudur. Fakat, Coleridge'in konuyu ele alış ve işleyiş tarzı farklıdır. Coleridge daha ziyade bu konunun ahlâkı yönüyle ilgilenmiştir. Verilecek ahlâk dersini daha da tesirli bir halde işlemek için ve gerçeğe uygun bir şekilde takdim etmek için Wedding-Guest'i seçmiştir. Aynı zamanda, Coleridge kötülük ve günahın psikolojik anlamda bir insandan diğerine geçeceğine inanmıştı. Meselâ, aynı konuya "Christabel" adlı şiirinde de temas etmiştir. Bu eserde ise Wedding-Guest Mariner'in parlıtlılı gözlerinin tesiri altında hipnotizma olmuş ve bütün zihni melekelerini unutarak, onun tarafından psikolojik bir şekilde etkilenmiştir.

III

Ancient Mariner'in Menşei

Aşağı yukarı 1797 yılında, Wordsworth ve Coleridge birbirlerinin dehasını keşfettiler. Aynı yılın yazında, Wordsworth Nether Stowey'de bulunan Coleridge'den üç, mil uzaktaki Alfoxden'e taşındı. Burada günlük dostlukları ve teşriki mesailerini başladı. Onların inkılap yaratan şiirlerinin külliyyeti Lyrical Ballads bu iş birliğinin bir ürünü olarak ortaya çıktı.

Wordsworth ve Coleridge yaptıkları gezintiler sırasında, ilerde benimsiyebilecekleri şiir anlayışları üzerinde tartışmalar yaparak, bundan böyle Coleridge'in,

İç dünyamızda insani bir merak ve
bu hayal gölgeleri için şairane inancı
tesis eden, bir anlık itimatsızlığa
yardım etmeye yeterli hakikatin görünüşünü
transfer etmek üzere tabiat üstü hiç olmazsa
romantik şahıs ve karakterler, (13)

yaratması fikri üzerinde anlaştılar.

Bir yıl sonra, Coleridge "The Wanderings of Cain" adıyla bir nesir kompozisyonu yazmaya karar verdi; ve Wordsworth'dan kendisiyle birlikte çalışmasını rica etti. The Wanderings of Cain adlı eserinin 1828 baskısında bulunan önsözde, Coleridge kafasında daha

13. Persons and characters supernatural or at least romantic; yet so as to transfer from our inward nature a human interest and semblance of truth sufficient to procure for these shadows of imagination that willing suspension of disbelief for the moment which constitutes poetic faith.

Samuel Taylor Coleridge, "Biographia Literaria" The Complete Works of Samuel, T. Coleridge, ed. W.G.T. Shedd, New York 1884 p. 209.

evvel Wanderings of Cain olmasına rağmen, onun yerine Ancient Mariner'deki Mariner karakterinin nasıl yaratıldığını şöyle izah etmiştir:

Eser, dehası göz önüne alınırsa, ismi hiç kabilinden bir esere konulmuyacak kadar muhterem olan ve o zamanlar Nether Stowey'den az uzakta yaşayan diğer bir insanla (Wordsworth) birlikte yazılmak üzereydi. (14)

Fakat, teşebbüsleri başarısızlığa uğramaktan kurtulamadı. Çünkü, Wordsworth kendine düşen kısmı yazmayı reddetti; gayretlerinin bir fayda vermediğini gören Coleridge ise bu teşebbüsten vazgeçti. Fakat, aradan hemen hemen otuz yıl geçmesine rağmen, Coleridge hayatının bu safhasını şöyle hatırlar:

.... Bir başka insanın fikir ve hülyalarının dile getirmenin mi, yoksa "Death of Abel" (ABEL'in ölümü) gibi bir mevzuu ele alıp tekrar işlemek gibi çocukça bir gaflete düşmenin mi en az akla yakın olduğunu düşündüğümde gayri ihtiyarı tebesüm ederim. Bu taslağın kendime düşen kısmını alelacele yazıp müsveddelerini ona (Wordsworth) verdiğim zaman, hemen hemen bembeyaz olan kendi kâğıdına baktığımda yüzündeki çaresizlik ifadesini hiç unutamam. Bu aslında bir kahkaha ile neticelenecek olan gülünç bir plan üzerinde çalışmasının itirafı idi; ve bunun yerine "Ancient Mariner"i yazdım.(15)

"The Wanderings of Cain"ın bu bakımdan özel bir ehemmiyeti vardır. Çünkü bu eser, suç, elem, kefaret, ve hiç bir gayesi olma-

14. The work was to have been written in concert with another (Wordsworth), whose name is too venerable within the precincts of genius to be unneccarily brought into such a trifle, and who was then residing at a small distance from Nether Stowey. S.T.Coleridge, "A Prefatory Note to 'The Wanderings of Cain'", The Poetical Works of S.T.Coleridge, ed. J.D.Campell, London, 1938 p. 112.

dan dolaşmak gibi mevzuların, Mariner'in hikâyesinin "Ancient Mariner" adı altında yazılmasından evvel, Coleridge'in aklında olduğunu gösterir. Humphry House, şiirin meydana gelişi hakkında kayıtlar verirken, Ancient Mariner ile Cain ve diğer bazı karakterler arasındaki benzerlikleri şöyle anlatır:

Cain şiirinin bir başka kısmında, oldukça muğlak ve kaçamaklı bir cümle Tanrının Cain'i cezalandırdığını "duyumlarını gerektiği gibi kullanmayı ihmal ettiğini v.s.", söyler. Bu taslakta, daha sonraları Coleridge'in 1897 Şubatında The Critical Review'da tenkid ettiği Lewis'in The Monk'unda Wandering Jew'in bir konuşmasında olduğu gibi, timsahlar, kaplanlar hep birlikte ortaya çıkarlar. İşte Mariner bu iki popüler şahsiyetin, Cain ve Wandering Jew'in izlerini taşır. (16)

15.... Something more than a smile moot the question which of the two things was the more impracticable for a mind so eminently original to compose another man's thoughts and fancies, or for a taste so austerly pure and simple to imitate the Death of Abel? Methinks I see his grand and noble countenance and at the moment when having despatched my own portion of the task at full finger speed, I hastened to him with my manuscript—that look of despondancy fixed on his almost blank sheet of paper and then its silent mock-piteous admission of failure struggling with the sense of exceeding ridiculousness of the whole scheme—which broke up in a lough: and the Ancient Mariner was written instead. Ibid, p. 113.

16. In another draft fragment of Cain poem, a rather obscure and evasive sentence says that God inflicted punishment on Cain "because he neglected to make a proper use of his senses. etc." Later in this draft, come alligators and tigers in close conjunction, just as they occurred together in a speech of Wandering Jew in Lewis's The Monk which Coleridge reviewed. In The Critical Review for February 1897. The Mariner bears the traces of both these traditional figures, Cain and the Wandering Jew.

Humphry House, "Coleridge: The Clark Lectures", London, 1953

Coleridge The Rime of the Ancient Mariner'in Wordsworth ile yaptığı iş birliğinin bir mahsulu olduğunu ima ederse de, Wordsworth'un bu hususta verdiği izahat Coleridge'inkinden oldukça farklıdır. Wordsworth'a göre, Ancient Mariner'in kişiliği ve onun hikâyesi Coleridge'in bir rüyası üzerine kurulmuştur:

1897 sonbaharında (13 Kasım da) o (Coleridge), kız kardeşim ve ben Londraya ve yanındaki Valley of Stone'u ziyaret etmek gayesiyle güzel bir öğle sonrası Alfoxden'den yola çıktık; hepimizin masraflarını kitap satıcısı Philips tarafından kurulan ve Dr. İkim tarafından telif edilen New Monthly Magazine'e gönderilmek üzere bir şiir yazarak karşılamaya karar verdik. Yola çıktık ve Watchet'e doğru ilerledik; ve Ancient Mariner şiiri bu yürüyüş sırasında plânladı; ve Mr. Coleridge'in söylediğine göre, şiir arkadaşım Mr. Cruishank'ın bir rüyası üzerine kurulmuştur. Hikâyenin çok büyük bir kısmı Mr. Coleridge'in kendi buluşu idi; fakat, bazı kısımlarını ben imâ ettim; meselâ, Coleridge'in sonraları işlediği suçdan ve dolaşmalarından dolayı bir hayaletin işkencesine maruz kalan adam diye isimlendirmekten hoşlandığı 'Yaşlı Denizci' işlediği bir suçdan yargılanacaktır. (17)

"Gaiin" hikâyesiyle birlikte Aenid Coleridge'in Mariner ve onun dünyasıyla ilgili değer hükümlerini, ve karakteristik hislerini

17. In the autumn (actually November 13) of 1897, he (Coleridge) my sister and myself started from Alfoxden pretty late in the afternoon, with a view to visit London, and the Valley of Stones near to it; and as our united funds were small, we agreed to defray the expense of the tour by writing a poem to be sent to the New Monthly Magazine set up by Phillips, the bookseller and edited by Dr. İkim. Accordingly, we set off, and proceeded along the Quantock Hills, toward Watchet; and in the course of this walk was planned the poem of the Ancient Mariner; founded on a dream as Mr. Coleridge said of his friend Mr. Cruishank. Much of the greatest part of the story was Mr. Coleridge's invention; certain parts I suggested; for example, some crime was to be committed which should bring upon the Old navigator, as Coleridge afterwords delighted to call him the spectral persecution, as a consequence of that crime and his wanderings.

Christopher Wordsworth, Memories of William Wordsworth, London, Vol. I, 21.

yansıtan harici kaynaklardan birisidir. John Livingston Lowes, Aeneas ile Ancient Mariner arasındaki benzerliklere işaret etmekte; ve Coleridge'in "Notebooks" undaki bazı biyografik kayıtlara dikkatimizi çekerek, Coleridge'in Aenid'i 1795, 1796 ve 1797 de tekrar tekrar okuduğunu açıklamaktadır.

Lowes The Road to Xanadu adlı eserinin "Imagination Creatrix" başlıklı son bölümünde, The Rime of the Ancient Mariner ile Virgil'in Aeneid'i arasındaki benzerlikten bahseder. Hakikaten Mariner'in karakteri ile Aeneas arasında otoriterlik, saygı değerlik, büyüleyicilik bakımından bir karakter benzerliği vardır. Mariner'in ahlaki ve fikri aksaklıkları, görünüşte dünyasının saçmalığı, ve mantıksızlığı, Aenid de deniz sahnelerinin yer aldığı, Aeneas ve kabilelerinin tekrar karşılaştığı sahneleri, denizi anlatan kısımlara çok uygundur. Aeneas'ın kaderi gerek hikâyesi gerekse okuyucu tarafından bilinmektedir; halbuki, Mariner'inki hiç bir zaman ne kendisi için ne de bizim için belli değildir. Her iki eserin hikâyecileri olayları anlatırken tablo misali tasvirler kullanırlar. The Rime of the Ancient Mariner de "Boyalı bir okyanus üzerinde boyanmış bir gemi" (... Painted ship/ Upon a painted ocean), ile Aenid de (III, 72) "Limanda karayı, ve şehirleri çevirdiler" (Portu terreaque urbesque recedunt) da olduğu gibi deniz bir hayal dünyası olarak anlatılır. Sonsuzluğu ifade eden deyimler de birbirlerine benzemektedir. Meselâ, Coleridge'in "eski bir denizcidir", (It is an Ancient Mariner), "Bir gemi vardı" (There was a ship) gibi deyimleri Virgil'in (1, 12) "Vaktiyle bir şehir vardı" (Urbs antique fuit) ve (1, 31, 32) "Bir çok seneler denizlerin çevresini dolaştılar" (multasque per annos errebant maria omnia circum) ibareleriyle ilgilidir.

Eğer, Mariner'in maceraları kronolojik olarak incelenirse, her olayın Mariner'in şahsiyetine bir katkıda bulunduğu ve bunların diğer edebi karakterlerin özelliklerine uyduğunu görürüz. Diğer taraftan, eğer Mariner işlediği suçu ve derece bakımından çeşitli hatalara göre muhakeme edilirse, Cain yahut Wandering Jew'e daha az, Swift'in Lemuel Gulliver'ine benzemektedir.

Mariner'in yaptığı deniz seyahati de Dante'nin Inferno'sında anlatılan Ulysses'in seyahati gibi macera türü bakımından insan muhayelesinin kavrayamayacağı kadar zengindir; ve her iki seyahatin sonu gemilerin batmasıyla son bulur. Ulysses denize açılmak için duyduğu büyük arzuyu şöyle anlatır:

Ne oğluma duyduğum sevgi ne babama
Olan hürmetim ne de karımı mesut
Edecek olan aşka dönüşüm, içimdeki
Bu arzuyu, dünyayı gezip hayatı, ve insanın
İçindeki iyiyi kötüyü tanıyıp öğrenme
Arzusunu yenemez.

Daha sonra, Ulysses maceranın içinde bulur kendisini:

Arkadaşlarım ve ben Herkülün
Aşılma diye isimlendirdiği hudutlara
Geldiğimiz zaman artık iyice yaşlanmıştık.

Ana vatana döndüklerinde gemileri hiç umulmadık bir şekilde batar:

Bir den girdap hasıl oldu; ve en son çemberi,
Bizim gemimize isabet etti, üç kere çevirdi,
Ve bütün dalgalar dördüncü defa pupayı kaldırdı,
Ve pruva şiddetle sulara gömüldü. (18)

Mariner'in işlediği suça istinaden diğer edebi şahsiyetlerle mukayesesine gelince, Albatross'un öldürülmesi olayı, bir çok eleştiricilerin düşündüğü gibi, bir ihtimal Adem'in Cennetten kovulması olayına bağlanabilir. Genel anlamda, Mariner'in Cennetten

kovulmadan, günah işlemeden, ve sonra ki durumu Adem'inkiyle hemen hemen aynıdır. Bu husus daha doğru bir şekilde, Coleridge'in Aids to Reflection da tasvir ettiği Cennetten kovulmanın metafizik izahına uymaktadır: Coleridge'e göre, insanın ilk günah işleyişi ve Cennetten kovuluşu,

İradenin mantık yoluyla değil de his ve duyguyla ve bozuk bir düşünce sistemiyle yönetilmesinden doğmuştur. (19)

G.W.Knight seyahatin ana olaylarını analiz ederek ve bunların Mariner üzerindeki tesirini inceleyerek, Dante'nin Purgatorio'sunun başına geldiği gibi, Mariner'in da aynı tip yargılanmalardan geçtiğini iddia eder ve iddiasını aşağıdaki satırlarla şuca bağlar:

18. Nor fondness for ^{my}son, nor reverance
Of ~~day~~ ^{my} old father, nor return to love
That should have crowned Penelope with joy,
Could overcome in me the zeal I had
To explore the world and search the warp of life,
Man's evil an his virtue.

..... Tardy with age
Were I and my companion, when we came
To the strait pass, where Herculos ordained
The ~~boundaries~~ ^{boundaries} not to be o' erstepped by man.

A whirlwind sprung, and at her foremost side
Did strike the wessel. Thrice it whirled her round
With all the waves; the fourth time ~~lyted~~ ^{lifted} up
The poop, and sank the prow.

19. Guidance of the will not by reason but by the serpantine and pervendent understanding; which is dependant on the senses for all its materials, with the world of sense for its appointed sphere.

S.T.Coleridge, Selected Poetry and Prose, ed. Elizabeth Shneider
New York, 1964, p. 321.

Hadiselerin acaip ve dehşet verici fakat yine de tesir edici ışıkları bu muâmmayı çözmek için bize yol göstermelidir; tecrübenin korkulu cazibesi; ateşli bir korku, korkuyla karışık bir sevgi; zihni faaliyetlere öncelik tanımak, ve dünyaya dönüş, insanlardan uzak yaşayan bir insanın yosunla kaplı hücresi, bütün bunlar makul düşünüşe dönüşür. İfade edilen doktrin ne olursa olsun hiç bir artistik yetersizlik yahutta gerçeğe aykırılık yoktur. Şiirdeki kuş ve sürüngen imajları arasındaki kontrastlar dengelidir. Dante'nin de (Purgatorio'nun güneşin çeşitli pozisyonları ve halleri üzerinde yaptığı, aynı şekilde tekrarlanan ve Mariner'inkine çok benzeyen müşahedesi vardır.) Bu imajlar, farklı şiir ölçüleri içinde dahi olsa, Shakespeare'in-kilere benzemektedir. (20)

Ancient Mariner'in maceralarının hikâyesi onun tekrar karaya dönüşü ile son bulur. Fakat, yine de bu şiirin bütünüyle ~~tan~~ hikâyesini vermez. Şiirin sonunda, Mariner'in hikâyesi tekrar Pilot, Pilot'un oğlu, Hermit, ve Wedding-Guest tarafından çizilen şiirin

20. The strangeness ghastly yet fascinating lights of the experience must guide our judgement of the solution, the experience is of fearful fascination; a feverish horror that is half positive delight, mental pre-eminently; and the return to earth, the hermit's cell and mossy stone a return to reality and sanity Whatever our views of the implied doctrine there is no artistic confusion or lack of honesty. The balancing symbols as in the contrast of bird-life, and the reptilian is subtle as Dante's (The Purgatorio, has a very similarly reitared observation of the Sun in varied positions and moods) and Shakespeare's though without the measure scheme of the one of the sympathetic range of the other.

G.W.Knight, The Starlit Dome, London, 1951, p. 109.

çevresine dahil olur. Mariner'in kurtuluş ^{sahnesinde} ~~sahnesinde~~, Gulliver'in seyahatlerinin 4 ncü kitabında tasvir edilen kurtuluş sahnesinde olduğu gibi bir çeşit istihza vardır. Mariner'in diğer insanlarla yenilene münasebeti bize bir kere daha hayatı boyunca devam edecek olan diyar diyar gezip korkunç hikâyesini anlatmak zorunda oluşunu hatırlatır. (21)

Mariner'in nedamet ve pişmanlığı, dördüncü bölümün sonunda, iki şeytanın konuşmalarından öğrendiğimiz gibi (Adam pişman oldu/ Ve daha da pişman olacak) devam edecektir. 7 nci kısım bize ilerde çekeceği cezanın ne olduğunu açıklar: Mariner bir gezginci hayata, Cain, Wandering Jew ve diğer bütün ozanlar gibi dolaşıp hakikati bir şiir halinde anlatmaya mahkûm edilmiştir. Mariner takdis sahnesinden sonra, dünyada mevcut olan "oneness" (birlik) ğe inanır, ve bir dünya anlayışı kazanır. Fakat, hayal gücü ve tecrübesi onu sınırlanmış hayal gücü ve tecrübesi olan insanlardan ayırır. Artık o sahip olduğu deha ve görüş kuvvetinin kaçınılmaz neticesi olan yalnızlıkla lanetlenmiştir. Gemisi limanın koyunda battıktan sonra Pilot'un sandalıyla sağ selim memleketine dönünce, Pilot'ın ve oğlunun kendinden korktuklarını görür; ve hatta, Mariner'i papazlara mahsus bir anlayışla kabul etmesini bilen Hermit bile, Mariner'in

2..... ve nihayet beni taşın arkasında yüzükoyun uzanmış olarak buldular. Bir müddet garip, kaba elbiselerime, postlardan yapılmış ceketime, ağaç tabanlı ayakkabılarıma, kürkten ~~ç~~ çoraplarıma hayretle baktılar; fakat bura yerlileri çırıl-çıplak dolıştığından, yerli olmadığımı anladılar. Çok garip olan konuşma tarzına gülmeye başladılar; çünkü sesim kişnemeyi andırıyordu. Korku ve nefret arası titriyordum; beni bırakmalarını rica ettim; ve yavaşca kayığıma doğru yürüdüm.

J.Swift, The Gulliver's Travels, trans, İrfan Şahinbaş, Milli Eğitim Yayınları, İstanbul, 1966 p.360-361.

hikâyesini dinlemeden kaşlarını çatar, ve Mariner hikâyesini on bin defa anlattıktan sonra, şimdiki dinleyicisi olan Wedding-Guest'in hikâyesini daha iyi kavrayabilmesi için anlatış uslubu bakımından daha da hazırlıklıdır. Tabiat üstü kuvvetlerle ilgili büyük gerçeği bilmektedir, fakat hikâyenin sonunda bu gerçeği açıkça söylemedikten sonra herhangi bir dinleyicinin bunun manasını tam olarak kavrayamayacağına da inammaktadır; bu yüzden şiirin sonunda "moral stanza"(22) ların metninde hissedilir bir şekilde yer alan ahlak dersini verir. İşte Mariner bütün bu özellikleriyle görüp geçmiş bir devrişten başkası değildir.

"The Ancient Mariner and the Albatross" isimli araştırmasında, George Whalley, şiirin en önemli temalarından birisi olan "yalnızlık" temasını daha derin bir şekilde incelemenin bizi Ancient Mariner'in şahsiyeti arkasında Coleridge'in kendisini görmeye zorlayacağını beyan eder:

Aynı yalnızlık duygusu Coleridge'i de taciz ediyordu; ve bütün şiir, mektup ve hatıra defterlerinde bu yalnızlık duygusunu kurtulamıyacağı kötü bir talih olarak aksettirir. Bu şekilde, derin bir yeisin pençesinde kıvrılırken, Coleridge bu halin nedenlerini, işlediği günahlarda, küstahlığında, körükörüne yaptığı araştırmalarda, evliliğinin başarısızlığında, afyon alışkanlığında arar. (23)

22. 70 nci sayfaya bakınız.

23.....the same aloneness haunted Coleridge and echoes like a doom through his other poems, his letters, notebooks, and in the passionate eloquence of his morbid remorse, he is constantly and restlessy seeking the sin at the root of his desolation: Finding as alternative sins, his indolance, obstruse research, the failure of his marriage, the opium habit.

George Whalley, "The Mariner and the Albatross", UTQ, XVI July, 1947, pp. 381-398.

Kanaatimce, Coleridge'in üzerinde çeşitli yorumlar yapılan, en münakaşalı şiirlerinden biri olan ve şair'in bir rüyası üzerine yazıldığı iddia edilen Kubla Khan şiiri de Ancient Mariner'in hikâyesinin hayali izlerini ve tabiat üstü özelliğini taşır. Bu iki şiir şair'in şahsiyeti ve hayat hikâyesi ile ilgili olduğuna inandığımız ve manasını anlamaya çalıştığımız birer rüya gibi incelenebilir. Meselâ, şiirin "Moon gloss" bölümü ile Coleridge'in hayatı hakkındaki biyografik kayıtları mukayese edersek, Mariner ile Coleridge arasındaki benzerliğe bir kere daha işaret etmiş oluruz. Moon Gloss'da Mariner'i mehtabı dahi yıldızlardan kıskanmaya sevkeden yalnızlığı şöyle anlatır:

Yalnızlığı ve hareketsizliği içinde o dolayan mehtabın, hareketsizmiş gibi duran fakat yine de daima ileriye doğru kayan yıldızların hareketini çeker; mavi gökyüzünde her yer onlara aittir ve orası onlara tahsis edilen yuvalardır. Yuvalarına her dönüşlerinde, umulmadık bir anda evlerine dönen fakat evlerinde daima aynı sıcak hüsnü kabulle karşılanan lordlara benzerler. (24)

"The Gloss" şiire 1800 ve 1812 yılları arasında ilâve edilmiş, ve 1829 serisinin tamamlanmasına kadar yazar tarafından tashih edilmiştir. "Moon Gloss" kısmında Mariner'in yalnızlığını ve yuvasızlığını anlatan Coleridge'in şahsı ve olgun mütelâaları vardır. Bu hususu daha iyi anlamak için Coleridge'in hayatına tekrar bir göz

24. In his loneliness and fixedness he yearneth towards the journeying moon, and the stars that still sojourn yet still move onward; and everywhere the blue sky belongs to them and is their appointed rest, and their native country and their own natural homes, which they enter unannounced, as lords that are certainly ^{expected} and yet there is a silent joy at their arrival.

S.T.Coleridge, Selected Poetry and Prose, ed. Elizabeth Shneider
New York, 1964, p. 45.

atalım: 1797-98 yıllarından, Coleridge'in Wordsworth ile yakın bir dostluk kurduğu, Christabel, Kubla Khan, The Rime of the Ancient Mariner gibi en ünlü şiirlerini yazmayı bitirdiği, bu yıllardan sonra, Coleridge'in hayatı daha iyi bir yol takip etmeye başladı. Fakat, daha sonra, hiç bir zaman evlenemeyeceği Sara Hutchinson'a aşık oldu. 1801 yıllarında ise, iyice ümitsizliğe düşmüş, çocukluğundan beri çektiği romatizma ağrılarından kurtulmak için aldığı afyonun artık bir müptelası olmuştu ve bu husus herkesçe biliniyordu. 1802 yılında, zavallı halini, Sara'ya duyduğu ümitsiz aşkını, devamlı eser yaratma kapasitesinin kaybını açıklayan Dejection: An Ode adlı şiirini yazdı. Dejection: An Ode şiirinden alınan aşağıdaki satırlar Coleridge'in psikolojik durumunu tasvir etmektedir:

Bir zamanlar hülyalarımı beni mesut ediyordu,
 Ümit asma dalları gibi beni kuşatıyordu
 Benim olmayan meyva ve yaprakları benimmiş gibiydi
 Ama şimdi, yalnız dertlerim belimi büküyor,
 Aynı zamanda yaratıcı gücümde de oldum. (25)

Sonra, 1804 yılında, daha mutedil bir iklim romatizmasına faydalı olur ümidiyle Avrupaya gitti. 1808 de Shakespeare hakkında konferanslar vermeğe başladı; fakat, aynı zamanda Sara'nın Wordsworth ile olan arkadaşlığını kıskanmaya başladı ve aynı sene içinde karısından ayrıldı. Wordsworth ailesiyle birlikte dokuz ay yaşadıkdan sonra, tesadüfen arkadaşının kendisi için "berbat bir sarhoş" ve "ailesi için bir baş belası" dediğini öğrendiği zaman, hakikaten

25. Whence fancy made me dreams of happiness;
 For hope grew round me, like the twinning vine,
 And fruits, and foliages, not my own, seemed mine.
 But now afflictions bow me down to earth
 Nor care I, that they rob me of my mirth.

yıkılmıştı; ve bundan sonra kırık bir kalple, semeresiz bir hayat sürdü.

Mariner'in seyahatini korkunç bir rüya olarak kabul edersek Coleridge'in kendi hayatının da (Mariner'in seyahatı gibi) daha ağır ve hayatın normal gerçeklerinden çok daha korkunç bir kabus içinde geçtiğini Coleridge'in kendisi de teyid eder:

Uyanıkken ve yürürken tahammülümü, meşgalemi, ve akli melekelerimi ve şeytani bir kol boyu mesafeden de olsa uzakta tutabiliyorum; fakat gece benim cehennemim, uyku ise işkence meleşimdir. Dört gecenin üçünde uyanık kalmak için mücadele ederken, uyuyup kalıyorum ve sık sık feryat ederek uyandığım geceler beni kendi evimde bile tahammül edilmez bir adam haline getirdi. Rüyalarda benim için sadece gölgeler değil, hayatımın esası ve beni ezen ifalâketlerdir. (26)

Diğer bir eleştirmeci, Herbert Clarke, Walley'in bu husustaki fikirlerini destekler görülmektedir:

Benim tezim kısaca şudur: Aynı zamanda Coleridge'in kendisini, ve bütün insanlığı temsil eden Ancient Mariner, günah işledikten sonra hem cezalandırılır, hem de kurtuluş yolları arar; yahut bir başka deyişle Güneş tarafından sembolize edilen Kanun Tanrısı ile olan münasebetlerinin farkına varır, ve şuur altından gelen bir istekle Ay tarafından temsil edilen aşk tanrısına affedilmek için yalvarır. (27)

Coleridge ve eserlerinin değerli eleştirmecilerinin ileri sürdükleri bu fikirlere karşı yapacak bir itirazım yok, fakat yine

26. While I am awake, my patience, employment, effort of mind and walking I can keep the fiends at arm's length; but the night is my hell, sleep my tormenting angel. Three nights out of four, I fall asleep, struggling to lie awake-- and my frequent night screams have almost made me a nuisance in my own house. Dreams with me are no shadows, but the very substance and the foot thick calamities of my life.

S.T. Coleridge, Selected Poetry and Prose., p. 275.

de ilâve edilecek bir kısım daha var. Şöyleki, Coleridge Mariner gibi kendisinin de, hiç bir zaman normal bir hayat yaşantısına dönemiyeceğini kuvvetli bir şekilde hissediyordu. Coleridge hiç bir zaman kendisi için güven dolu bir hayat yolculuğu hayal edemezdi; bilindiği gibi, Mariner'inde herkesin ortak dünyasına ve cemiyet kurallarına döndüğünde daha iyi bir hayata kavuştuğu iddia edilemez; o bir "social outcast" olarak kalmaya mahkûmdur. Mariner hiç bir zaman Coleridge'in ulaşabileceğinden daha iyi bir yeniden doğuşa kavuşamamıştır.

Mariner aşağıdaki mısralarından da anlaşılacağı veçhile, mactera hayatına atılmaktansa, rahat ve huzur içinde dostlarıyla birlikte bir hayat sürmeyi tercih ederdi:

Oh, benim için düşün ziyafetinden
Çok daha tatlıdır, şuraya
Şurdaki kiliseye kadar hep birden
Sevdiklerimle yürüyerek gitmek oraya. (28)

Coleridge de suçsuz olduğuna ve sevgiyi hakettiğine kendi kendisini inandırmaya çalışıyordu:

Bütün ihtiyacım sevilmeaktır
Ve bütün kalbimle sevdiklerimi seviyorum. (29)

27. My thesis is briefly--that the Ancient Mariner who is at once himself Coleridge and all humanity--having sinned, both incurs punishment and seeks redemption; or in other words, becomes anxiously aware of his relation to the God^{of} Law (as symbolized by the Sun), and in his sub-consciousness earnestly entreats the forgiveness of the God of Love (represented by the Moon symbol)--if happily such love exists with power to the sinful soul.

G.H. Clarke, "Certain Symbols in the Rime of the Ancient Mariner"

QC, XL February, 133, pp.27-45.

28. O sweeter than the marriage feast,
'Tis sweeter far to me
To walk together to the kirk
With a goodly company

29. To be beloved is all I need
And whom I love, I love indeed.

Mariner'in Karakterinin İncelenmesi

Wordsworth'un The Rime of the Ancient Mariner'de bulduğu en büyük hatalardan biri de "Mariner'in aktif bir karakter olmayıp, devamlı surette dış kuvvetler tarafından etkilendiği" (30) hususudur. Coleridge'in Wordsworth'un en yakın arkadaşı olduğunu; ve her iki şairin Lyrical Ballads külliyyatının neşrinde beraberce çalıştıklarını göz önüne alan eleştirciler Wordsworth'un bu davranışını 'kaba' bir hareket olarak nitelediler. Gerçekte, eleştirciler Wordsworth'un yalnız bir hüküm verdiğini iddia ederken yanılıyorlardı. Çünkü, şiirdeki zengin imajlara rağmen Mariner'in 'pasif' bir karakter olduğu aşikârdır. Fakat yine de şiirin başka yönlerinde aksaklık bulmakla Wordsworth Coleridge'e haksızlık ediyordu:

Arkadaşımın şiirinde hakikaten bir çok hatalar vardır. Bir kere, şiirin kahramanı uzun müddet olağanüstü kuvvetlerin etkisinde kalmış olan bir insan ve denizci olarak belli başlı bir karaktere sahip değildir. Ayrıca, Mariner etken değil edilgendir. Üçüncü olarak, olaylar arasında mantiki bir bağ yoktur, ve son olarak da imajlar bir bakıma lüzumundan fazla bir işgüzarlıkla birbirini ardına sıralanmıştır. (31)

30. W. Wordsworth, "Preface to the Lyrical Ballads" (1800).

Wordsworth, Poetical Works, Oxf, 1965, p.46.

31. The poem of my friend has indeed "great defects", first that the principal person has no distinct character, either in profession of mariner, or as a human being who having been long under the control of supernatural; secondly, that he does not act but is continually acted upon; thirdly, that events having no necessary connection do not produce each other; and lastly that the imagery is somewhat too laboriously accumulated.

W. Wordsworth, "Preface to Lyrical Ballads" (1800) Wordsworth Poetical Works, Oxford, 1965 p.55.

Bu tip ithamlara cevap veren ilk şahıs Charles Lamb olmuştur. 30 Ocak 1801 tarihli, Wordsworth'a hitaben yazılmış mektubunda, Charles Lamb Ancient Mariner'in "pasif" bir karakter oluşunun sebeplerini şöyle izah eder:

Uzun müddet şiirin tesiri altında kaldım. Mucizevi kısmını hiç beğenmedim; fakat böyle tabiat üstü kuvvetlerin tesiri altında kalan bir insanın hisleri bana Tom Piper'in tılsımlı ıslığı gibi tesir etti. Ben sizin gibi Mariner'in bir karakteri, bir mesleği olması gerektiğini düşünmüyordum..... Mariner sanki kabus görüyormuş gibi öyle güçlüklerle karşılaşır ki şuurunu ve şahsiyetini kaybeder. Zannederseniz sizin diğer mütaalarınız da biraz yersizdir. Şöyleki: Mariner tabiat üstü olayların tesiri altında kalarak Wedding-Guest'i korkutan, tabiat üstü ve acaip bir durum almıştır. Yoksa siz gözü görmeyen bir ölünün nesir şeklinde verilecek bir açıklama ile gözlerinin açılabilceğine mi inanıyorsunuz. (32)

Kathleen Cuburn "Coleridge and Wordsworth and the Supernatural" adlı makalesinde, (33) Wordsworth'un "Supernatural" tabii-

32. I was totally possessed with it (the poem) for many days. I dislike all the miraculous part of it, but the feelings of the man under the operation of such scenery dragged me along like Tom Piper's magic whistle. I totally differ from your idea that the Mariner should have character and profession.... The Ancient Mariner undergoes such trials as the state of a man in a bad dream, one terrible peculiarity of which is that all consciousness of personality is gone. Your other observation is I think as well a little unfounded: The Mariner from being conversant in supernatural events has acquired a supernatural and strange cast of phase, eye appearance which frighten the Wedding-Guest. You should think that it is necessary, with a prose apology to open to eye of a dead man that cannot see.

Charles Lamb, The Letters of Charles and Mary Lamb, ed. E.V. Lucas, London, 1903, Vol. I. p.40.

rini yanlış anlamış olabileceğini iddia eder. Wordsworth "supernatural" tabirinden sadece şiirdeki olayları ve onların yapıcılarını kasdetmekteydi. Diğer bir deyimle supernatural olaylar ve onların yapıcıları (meselâ, yarı deli yaratıklar) okuyucunun alakasını çekmek için yaratılacaklardı. Fakat, Coleridge bilineni yeniymiş göstereceğine, yani içimizdeki duyguları tabiat üstü bir kuvvete bağlayıp onlara göre izah edeceğine, mantığı fantastik ve tabiat üstü yönlerini ve bunları anlatma imkânlarını araştırmıştır.

Öyle ise "Ancient Mariner"deki bu supernatural (tabiat üstü) unsurlar nedir? Bu hayali yaratıkların muhayelemiz üzerinde ne gibi tesirleri vardır? "Ancient Mariner" şiirinde sahne romantik bir evrendir. Tamamiyle hayali olan bu evrenin "Albatross", "The Polar Spirit", "Death-in-Life" ve "~~Life-in-Death~~" gibi unsurlarını ancak muhayelemizin yardımıyla ve onları olduğu gibi kabul ederek anlayabiliriz. Bu tip unsurları kendi özelliklerine sadık kalarak ve onları canlıymış gibi tasavvur ederek hakikatle bağdaştırabiliriz.

"Ancient Mariner"deki bu varlıklar şiire umumi bir canlılık verirler, bir hayatıyet kazandırırılar. Bu varlıkların çoğu melekler olarak sınıflandırılmışlardır. Hayat veren, muhtemelen hayal gücünün kendisi olan Albatross, Güney Kutbunun yalnız ve habis meleği, kutsal melekler alayı, Mariner'in koruyucu meleği, "Mary Queen of Heaven" bu gurubun belli başlı fertleridir. Onları muhayyel bir rütbe sistemine göre sıralanmış unsurlar olarak görürsek, Coleridge'in bunları yaratmakla ideal hayat hayalini açıklamış olduğunu düşünebiliriz.

33. Kathleen Coburn, "Coleridge and Wordsworth and the Supernatural" University of Toronto Quarterly, XXV January, 1965, pp. 246-252.

Şu halde, Wordsworth'un şiiri ve şiirin tesirini bozan "supernatural" unsurlar olarak düşündüğü her şey aslında bizim şiiri daha iyi anlayabilmemiz, onun psikolojik atmosferini daha iyi hissetmemizi sağlayan dış faktörlerdir.

Bununla beraber, diğer bazı eleştiriciler, Wordsworth'un *Mariner*'in karakteri hakkında söylediklerini tasvip eder görmekte-dirler. Irving Babbit, bu mevzuda aşağıdaki sözleri sarfetmiştir:

Başlangıçta bir Albatross'u öldürmekten başka Mariner hiç bir şey yapmaz. Kelimenin tam manasıyla, edilgendir, etkileyici yapıcı bin insan değildir. (34)

Irving Babbit'in sözlerinin doğruluk derecesini ancak *Mariner*'in bütün hikâye boyunca yaptığı üç önemli hareketi incelemek ve izlemekle ispat edebiliriz.

Mariner öncelikle, *Wedding-Guest*'i düğün merasiminden alıkoy-makla, daha sonra, hikâyenin akışı içinde Albatross'u vurmakla, ufukta görünen gemiyi haber vermekle, deniz yılanlarını takdis et-mekle, yolculuğun sonunda, ölü mürettebatla birlikte halat çekmek-le, ve en son olarak da, Kılavuz sandalının küreklerini almakla bir çok defalar varlığından bizi haberdar eder. Fakat, bütün hadi-seler sırasında, *Mariner* kendisinden daha üstün kuvvetlerin pasif bir kurbanı ve kendi kaderini tayin edecek olan hadiseleri sadece müşahade eden bir kimse olmaktan ileri gidememiştir.

Kuvvetli bir fırtına gemiyi Güney Kutbuna doğru sürükler:

34. Apart from the initial shooting of an Albatross, the Mariner does not do anything, in the literal sense of the word; he is not an agent but a patient.

Irving Babbit, "A Sham Moral," The Rime of the Ancient Mariner: Hand Book, ed. Royal A. Gettman San Francisco, 1964, p. 52.

İşte geldi sert rüzgâr hışımla
 O zalim ve kuvvetli idi
 Bizi arkadan saran kanatlarla
 Güney'e kadar kovaladı. (35)

Daha sonra, kutup buzulları gemiyi kuşatır:

Buz, buz her taraf buz idi
 Buzullarla sarıldık biz
 Buzlar yarılrken kükremeler duyuldu
 Ortalık bir nöbete tutulmuş gibi sarsıldı. (36)

Gelişiyse buzları açıp gemiye yol veren Albatross başına buyruk
 etrafta dolaşmakta ve gemideki yiyeceklerden yemektedir:

Güney rüzgârı yetişti arkamızdan
 Onu Albatross kovaladı
 Her gün yiyecek ve eğlemek için
 Gemicileri selâmlamaya geldi. (37)

Mariner'in arkadaşları kuşu öldürdüğü için onu itham ederler; son-
 ra serbest bırakırlar; daha sonra, tekrar cezalandırıp, kuşun ölü-
 sünü boynuna asarlar; denizin ortasından süzülerek gelen hayalet

35. And now the STORM-BLAST came, and he,
 Was tyrannous and strong:
 And he struck with his o'ertaking wings,
 And chased us south along.

36. The ice was here, the ice was there,
 The ice was all around:
 It cracked and growled, and roared and howled
 Like noises in a swound.

37. And the good south wind sprung up behind;
 The Albatross did follow,
 And every day, for food or play,
 Came to the mariners' hollo.

gemisinin gelişini haber vermek için, Mariner zorlukla haykırır:

"Bakın, bakın" (diye bağırdım) kendi geliyor
Bize yardım etmeye:
Onu ne bir meltem ne de bir akıntı sürüklüyor
Dosođru geliyor bize. (38)

Yaklaşan hayalet gemisinin yegane mürettebatı iki korkunç figür
"Death" (ölüm), "Life in-Death" (yaşayan ölü) onun ruhuna sahip
olmak için zar atarlar ve Mariner sakin sakin neticeyi bekler.
"We listened and looked sideways up" (şaşkın şaşkın etrafımıza
bakınarak dinledik.) Ay ışığında deniz yılanları Mariner'e çok
güzel görünürler; ve kendisi de neden olduğunu bilmeden onları
takdis eder; ve yine hiç bir gayret göstermeden boynundaki ölü
kuşun kurşun gibi yere düştüğünü görür:

Dua edebildiğim an birdenbire
Boynumdan kolaylıkla kayarak
Albatross düştü denize
Bir kurşun gibi dalarak. (39)

Rüzgâr eser, ve gemi yol alır, ölü mürettebat gemiyi harekete
geçirir; fakat, daha Mariner onların bu faaliyetlerine iştirak
etmeye fırsat bulamadan, gemi diğer ruh ve rüzgârların tesiri
altına girerek yol alır; şeytanî ruhlara onun cezası hakkında ka-
rar verirler. Daha sonra, karaya yaklaşırlarken, ölü mürettebatın
hayaletleri kararı gösterirler ve Mariner sadece onları seyreder:

38. See see (I cried) she tacks no more
Hither to work us weal;
Without breeze, without a tide,
She steadies with upright keel

39. The self-same moment I could pray;
And from my neck so free
The Albatross fell off, and sank
Like a lead into the sea.

Hepsi birden güvertede durdular dimdik,
Zindandan çıkmış gibi kapkaraydılar
Ay ışığında parlayan taş gibi
Gözlerle dik dik baktılar. bşna. (40)

Sonra, Mariner kendisini klavuzun kayığında karaya doğru götürürken bulur:

Durgun okyanustan çıkan şamar'a
Benzer sesten şaşkına döndüm
Yedi gündür boğulmuş bir insana
Benzer vücudumla dümdüz serili yattım
Fakat yine de rüyadaymış gibi rahatlıkla
Kendimi klavuz'un sandalında buldum. (41)

Bu hareketsiz haliyle bile Mariner'in dış görünüşü kendisini kurtarmaya gelenleri korkutur. Diyar, diyar gezerken Wedding-Guest'e rastlar; ona bile kendi isteğiyle değil, fakat kendisinin de bilmediği ve ifade edemediği bir izdirapla hikâyesini anlatır ve ilâve eder:

O zamandan beri bilinmeyen bir saatte
Izdirabım tekrar canlanır
Ve kalbim korkunç hikâyenin ateşinde
Anlatıncaya kadar yanar kavrulur. (42)

-
40. All stood together on the deck,
For a charned-dungeon fitter;
All fixed on me their stony eyes,
That in the moon did glitter.
41. Stunned by that loud and dreadful sound,
Which sky and ocean smote,
Like one that hath been seven days drowned
My body lay afloat;
But swift as dreams, myself I found
Within the pilot's boat.
42. Since then, at an uncertain hour
That agony returns:
And till my ^hhastly tale is told,
This heart within me burns.

Sanki gece gibi gezerim diyar diyar
 Tuhaf bir hitabet kuvvetim vardır
 Yüzünü gördüğüm ilk anda
 Bir başka hal sezdim bu adama
 O beni dinleyecek ders alacaktır. (43)

Güneş, ay, rüzgâr ve fırtınalar, Albatross ve deniz yılanları renkleri, kılavuz gemisindeki insanlar, denizin ve göğün bütün yaratıkları Mariner'in kaderinde aktif rol alırlar; ve bir kaç hareketi hariç, o daima seyrederek, ızdırap çeker ve kaderini kabul eder. Coleridge'in de, Ode On a Departing Year, Dejection An Ode ve Eolian Harp (44) gibi şiirlerinde belirttiği gibi, aynı güçsüzlükten, ve kötü kaddenden şikâyet ettiğini görürüz. Mariner bir kavgacı adamı, gemiyi idare edecek bir kahraman değildir; aksine, o daima karşısında gemi mürettebatını kendisine karşı birleşmiş bulur.

Mariner başına gelen bütün bu hadiseler sırasında pasif kalmasına rağmen, çevresinde mevcut bulunan her şey ve vukuu bunları her olayla ilgilidir; ve çoğu zaman duyu organlarıyla bunları izler.

43. I pass, like night, from land to land;
 I have strange power of speech;
 That moment that his face I see,
 I know the that must hear me:
 To him my tale I teach.

44. Full many a thought uncalled, undetained,
 And many idle flitting phantasis,
 Traverse my indolent and passive brain
 (The Eolian Harp)

I saw the train of Departing gear
 Starting from my silent sadness
 Then with no holy madness
 (Ode On the Departing Year)

Limana giriş ve çıkışta tepeyi, deniz fenerini, kilisenin yön göstergesini, ve kiliseyi izler. Renklere karşı da ilgilidir. Buzun, sisin, ve semanın rengini, deniz yılanlarının parlak renklerini, ölen denizcilerin kıpkırmızı gölgelerini görür. Buzulların gürültüsünden, meleklerin korosuna, hayalet gemisinden gelen ısığa, batan geminin çatırdısına kadar bütün sesler hafızasında yer eder.

Mariner pasif kalmasına rağmen, daima hareketin içindedir. Yanı başında denizciler ölüp kurşun gibi yere düşerler, yılanlar kıvrılarak yüzerler, esen rüzgârlar saçlarını dağıtmaktadır. Yelkenler kendiliklerinden şişer; işte böyle her şey onu iradesi dışına cereyan ederken, o kendi iradesi dışında işlediği bir suçtan yargılanır. Tıpkı King Lear gibi Mariner'de budalaca işlediği bir suçtan dolayı tabiatın gazabına uğrar. (45) Nasıl King Lear bir kapris uğruna ülkesini kızları arasında payedip yaşlı halinde korkunç tabiatın ortasında kendisini bulursa, Mariner'de sebepsiz yere Albatross'u öldürdüğü için aynı şekilde ızdırap çeker.

Warren hadiseler ve onu takip eden neticelere göre ciddiyet kazanan suçu "sacramental vision" (ilahî görüş) yahut "one life" (tabiat da mevcut olan her şeye hükmeden tek ruh) temalarına göre inceler. Tanrının her şey ve her şeyin Tanrı olduğunu kabul eden doktrini (bir çeşit pantheism) ileri sürer. Warren Mariner'in kuşu öldürmekle ilahî düzeni bozup bir günah işlediğini iddia eder. Eğer bu suç, Warren'in izah ettiği tipde bir günahsa,

45. Nor rain, wind, thunder, fire, are my daughters:
 I tax not you, you elements, with unkindness;
 I never gave you kingdom, call'd you children,
 You owe me no subscription; then let fall
 Your horrible pleasure; here I stand, your slave.

Mariner'in cezalandırılması yerindedir. Lakin, Mariner'in cezası yalnızlıktan dolayı çektiği etrafında arkadaşlarının ölüleriyle yapayalnız gemide kalışı bir tarafa, Mariner psikolojik deyimle "neurotic guilt"den muztarıptır. Diğer bir deyimle, kendini sebatsız yere suçlu hissetmektedir. Yalnız Albatross'u öldürmekten doğan bu ruh hali değil, Mariner'in yaptığı bu deniz yolculuğu bütününüyle bir insanın hayat boyunca elde edeceği fiziki ve ruhi tecrübeleri sembolize eder.

Mariner'in seyahati, aynı zamanda, hayat yolculuğu sırasında dünyayı tanıyıp, çeşitli hayal kırıklığına uğrayan bir adamın kaderini de sembolize eder. Mariner de diğer insanlar gibi, gençliğin verdiği canlılıkla yola çıkar:

Gemi uğurlandı, liman açıldı,
Neşeyle oradan ayrıldık
Kilise, tepe, deniz feneri de geride kaldı
Hepsi ufuktan silindi ve uzaklaştık. (46)

Aşına oldukları dünyayı, kara parçalarını geride bıraktıkları an, kendilerini korkunç bir evrende bulurlar. Artık Mariner korkunç kuvvetlerin etkisindeydi, bir düşman gibi kendilerini takip eden fırtınalarla karşı karşıya idi; uçsuz bucaksız bir denizin ortasında buluvermişti kendisini.

Şüphesiz ki, bu deniz yolculuğu E.M.Tillyard'ın belirttiği gibi (47) "son derece mütecessiz bir ruhun psikolojik macerasıdır."

46. The ship was cheered, the harbour cleared,
Merrily did we drop
Below the Kirk, below the hill,
Below the lighthouse top.

47. The Mariner and his journey signify the mental adventure of an unusually inquiring spirit (Tillyard, Five Poems, London, 1948, p. 56.)

Fakat, Mariner'in hikâyesi sonsuz bir araştırmanın, bir benliğini bulma çabasının hikâyesi değildir. Mariner uçsuz bucaksız bir okyanusda kaybolan Melville'in Taji'sine benzemez. O hiç bir zaman karadan ve onun temsil ettiği değerlerden kopup ayrılmaz. Mariner'e göre, karşılaştığı bütün tabiat üstü kuvvetler, olağanüstü ve hadiselerin hepsi bir gün kavuşacağı hasretini çektiği, kendi memleketiyle, karayla ilgilidir.

Evet aslında, Mariner "Bir diyardan diğerine gece gibi geçip gitmeye" (48) mahkumdur ama bu onun seçtiği bir yol değildir. Muhakkak ki deniz yolculuğu şiirin esas kısmını teşkil eder; fakat "kara" mefhumunun da oynadığı rol inkâr edilemez. Melville'de olduğu gibi (biraz daha az işlenmiş olarak) Coleridge'de deniz ile karayı birbirleriyle mukayese eder. Yalnız bir farkla ki, karadan uzak denizlerde hakikatların var olduğuna inanan Melville'nin karakterlerinden Bulkington'un aksine, Mariner karada hakikatı, cenneti, doğruluğu arar. O memleketini düşünür ve sever:

Kayalar ve onların üstünde kilise,
Güneşte parlak
Demlenen ay ışığı sessiz
Yön göstergesinde ışıldar. (49)

Kara imajı, daimi surette, şiirin hikâyesinin akışı içersinde Mariner'in kurtuluşunu ifade eder:

48. I pass, like night, from land to land.

49. The rock shone bright, the kirk no less
That stands above the rock:
The moonlight steeped in the silentness
The steady weathercock.

Bazan işitirdim gökteki hışırtıda
Tarla kuşunun şarkılarını. (50)

Öğlene kadar, tatlı bir hışırtıyla
Birbirlerine çarpan yelkenler
Sanki Haziran ayının yeşil bir köşesinde
Akan ırmağın sesini aksettirdiler. (51)

Rüzgâr saçımı okşuyor, yanağımı yelpazeliyordu
Sanki baharda çayırlarda esen bir meltemdi
Tuhaf bir şekilde korkularımı körüklüyordu
Yine de bana çok hoş geldi, rahatlık verdi. (52)

"Kara" ya atfedilen bu ehemmiyete, Mariner'in daimi olarak duyduğu kara özlemine rağmen, deniz bütün özellikleriyle hayatın kendisini temsil eder. Onun bünyesinde hayatın bilinmeyen tarafları, ölüm, psikolojik unsurlar, tabiat üstü kuvvetler, ve en nihayet ilâhî kuvvetin kendisi toplanmıştır. Mariner'in hayat yolculuğunun bütününe kapsayan gemi Albatross'un Polar Spirit'in, çeşitli fırtınaların hışmına uğrar. Gemi meçhullere, "rüzgâr nefesinin dahi dolaşamadığı" yerlere "insan gücünün tehammül edemeyeceği kuvvetler tarafından sürüklenir". (53) Bütün insanlar gibi,

50. Sometimes a dropping from the sky
I heard the sky-lark sing.....

51. ... yet still the sails made on
pleasant noise till noon,
A noise like of a hidden brook
In a leafy month of June.....

52. It raised my hair, it fanned my cheek
Like a meadow-gale of spring....
It mingled strangely with my fears
Yet it felt like a welcoming.

53. "Never a breeze did breathe." "Faster than human life could endure"

Mariner'de deniz de ölüm tehlikesiyle karşılaşır; ölen arkadaşlarının ruhları etrafında dolaşarak ona suçunu hatırlatır.

Yine denizde, Mariner "Fall" insanın ilk işlediği günahdan sonra cennetten kovuluşuna benzer bir olay neticesinde masumiyetini kaybeder; ve olgun bir insan hüviyetine bürünürken ruhunda vukua gelen mücadelelere şahit olur. Şiir dilinde deniz iç güdülerimizi ve onların çeşitli şekillerde ortaya çıkışlarını ifade eder. "Çürüyen deniz", "Kaygan deniz yaratıkları"; "Gece çayır çayır yanan cadi kazanı" (54) gibi ibarelerin hepsi Mariner'in içinde kalmış olan cinsi arzularını olduğu kadar, Mariner'in yeni yeni öğrenmeğe başladığı bir insanın içinde mevcut bulunan habislik ve kötülüğü temsil ederler. Mariner'in içindeki bütün yaratıklarla birlikte, denizi, tabiatı inkârı, ve işlediği günah ona yakıcı bir ızdırıp verir; halbuki, denizi ve içindeki her türlü yaratığı tasvip ettiği zaman yağmura, sembolik anlamda, ruh huzuruna kavuşur.

Böyle meçhul kuvvetlerle dolu olan bir evrende, Mariner emniyet hissinden uzak ilerler. Tabiat onun için şaşırtıcıdır. Bazen onda "şakıyan tarla kuşlarını", "Holy Hermit"i muhafaza eden korulukları ve bazen de "yaprakların kahverengi iskeletlerini", ve binlerce "kaygan, nahoş" yaratıkları bulur. (55) Mariner tabiatta iyiyi, kötüyü, güzeli, çirkini tefrik etmeği öğrenir. Aşağıdaki stanzalarda Güney Kutbunun nasıl zümrüt'e çalan buzullarla süslü bir cehennem olduğu anlatılır:

54. "Rotting Sea," "slimy things," "death fires."

55. "I heard the sky-lark sing "
 "This Hermit good lives in that wood"
 "Brown skeletons of leaves"
 "Slimy things"
 "As if it had been a Christian soul".

İştâ geldi sis ve kar
 Hava korkunç derecede soğuk
 Direğin hizasında buzullarla kar
 Zümrüt gibi yemyeşil boğuk, boğuk. (56)

Buz, buz her taraf buz oldu
 Buzullarla sarıldık biz
 Buzlar yarılırken kükremeler duyuldu
 Ortalık bir nöbete tutulmuş gab sarsıldı. (57)

Albatross'un gelişiyle, Mariner ve arkadaşlarının zihinleri huzura kavuşur; ve normal çalışma niteliğini tekrar kazanır. Gemiciler kuşu "bir Erâstiyanın mukaddes ruhuymuş" gibi selamlarlar, ve kuş onları Güney Kutbunun sessizliğinden kurtarır:

Buzlar büyük bir çatırdıyla yarıldı
 Ve arkasından dümenci gemiyi aradan kaydırıldı. (58)

Fakat Mariner düşüncesizce kuşu, hayat bahşeden varlığı öldürür. Bu suçu işlemekle, iyi kötü cepheleriyle hayatın kendisi olan evrenin organik bağından bir zincir koparmış olur. Şuursuzca işlenen bu suçtan sonra, tabiat yine en korkunç haliyle Mariner'in karşısındadır. Ekvatordaki hareketsizlik Güney Kutbundaki durgunluğun aynısıdır. Mariner'in gemisi okyanusun ortasında çakılıp kalır. Coleridge'in şiirlerinde çoğu zaman bu tip hareketsizlik ile kötülük arasında bir bağlantı vardır. Meselâ, Coleridge'in

-
56. And now came both mist and snow,
 And it grew wondrous cold:
 And ice, mast high, came floating by,
 As green as emerald.
57. The ice was here, the ice was there
 The ice was all around:
 It cracked and growled and roared
 Like noises in a swound.
58. The ice did split with a thunder fit
 The helmsman steered up through.

"Dejection: An Ode" adlı şiirinde, şairin geçirdiği ruhi fırtınalar, ve çöküntü yalnızlığının tesiriyle daha da şiddetlenir:

Ne bir kelime, ne bir iç çekiş ne de göz yaşı ile
Dinmeyen boş karalık ve kasvetli
Bızısı olmayan bir acı. (59)

Pasifik Okyanusundeki bu durgunluk Mariner'in işlediği günahın tabii bir neticesidir. Bu hal aynı zamanda, Mariner'in had derecede darmadağın olan zihni durumunu aksettirir. Tabiatın bu korkunç yönü onun zihninde daha başka görüntülerin eklenmesiyle çok daha korkunçlaşır. "Çürüyen bir deniz" (60) "Sakin denizin korkunç yaratıkları" gibi ibareler hep muhayyilenin mahsulüdür:

Her yanımızda kızgın ve cayır, cayır yanan
Ölüm ateşi gece etrafımızda dans etti
Deniz bir cadı kazanı gibi fokur, fokur
Mavi, yeşil, beyaz kaynadı durdu. (61)

Yine günahı takip eden kuraklık aslında Mariner'in ruhundaki iktidarsızlığı ifade eder:

Ve dilimiz ve damağımız kökündek
Bitmeyen bir kuraklıkla kurudu kaldı. (62)

58. The ice did split with a thunder fit
The helmsman steered up through

59. A grief without pang, void dark and drear,
Which finds no natural outlet, no relief
In a word, or sigh, or tear.....

60. "Rotting sea"
"Monstrous creatures of the calm "
"The phosphorescence of decay"

61. About, about, in real and rout
The death-fires danced and night,
The water, like a withches oils,
Burnt geen, and blue and white.

Çevresi Mariner'i etkilerken, o kendi ruhunun karanlık taraflarını tanımaya fırsat bulur. Bir bakıma bu yolculuk bir insanın bilerek veya bilmeyerek şuur altına yaptığı bir yolculuktur.

İşte bu denizde Mariner kendisini rahatsız edecek olan realiteyi, ve tabiatın kucığında hareketlerinin çoğunun mantık kaidelerine uymayan başka bir iradeyle yargılanacağını öğrenir; gençliğinin ilk günlerinin kaygusuzluğunu, ruhunun kompleks noktalarını keşfederek kaybeder.

Mariner'in kendisinin de açıklayamayacağı, kim bilir hangi iç güdünün tesiriyle Albatross'u vurur: Bu suç, şuur altına itilmiş bir iç güdünün bir anda ortaya çıkmasından da doğmuş olabilir. Mariner içine düştüğü evrenin sarhoşluğu içindedir. Mariner'i tabiatın akıl almaz olay ve kuvvetlerine şahit olmuş bir insan, adeta onun bir parçası haline gelmiş bir varlık olarak düşünürsek, yaptığı işin nedenini hayvanî bir iç güdü olarak niteliyebiliriz. Bilindiği gibi, Mariner'in ruhunun selamete erişi onun deniz yılanlarını, yani sembolik anlamda ~~de~~ içinde gizli kalan hayvani ve seksüel etkileri kabul edişi ile gerçekleşmiştir. Mr. G.W.Knight bu psikolojik gerçeği izah etmek için sembolik değerler arar:

Buradaki poetik symbolism ve psikolojik durumu anlatacak kesin eş değer anlamlar bulamayız. Eğer şiir dilinde olduğu gibi Anthony and Cleopatra, Eliot'in şiirlerinde "deniz" ve "deniz hayatının" kullanılışında denizi ve yılanı iç güdülerle ilgili olarak düşünmezsek Mariner'in de seksüel iç güdülerinden bu vesile ile bahsedemeyiz. Christabel'i Geraldine'in gözlerinden çıkan yılanvarı efsunun tesiri altında bırakan "yılan" kavramı, The Rime of the Ancient Mariner deki yılan kavramı bir-

62. And every tongue, through utter drought,
Was withered at the root.....

birleriyle ilgilidirler. Christabel'de denizin ortasında çakılmış kalmış olan gemi gibi çaresizdi. Belkide onun hikâyesinde de Mariner'inkinde olduğu gibi, istenmiyen fakat kendiliğinden gelen, bir hakikatı kavrama durumu mevcuttur. Nasılki, Christabel bu idrak safhasında konuşamaz, içini dökemez, Mariner'de o anda öyledir. Yalnız bir farkla, Mariner daha sonraki hayatını hep bu macerayı bu tecrübeyi anlatarak geçirecektir. (63)

Suçu işledikten sonra, Mariner kendini tamamiyle tecrid edilmiş hisseder. Arkadaşlarıyla konuşamaz, dua edemez. Tam manasıyla kaderine mahkûm olduğuna kanidir. Boynunda asılı olan Albatross'la birlikte, dolaşırken, herkesin kendisini tenkid ettiğini bilmektedir. Kendinden nefret eder; ve kendisini o iğrenç sürüngenlerden farksız görür:

Bir çok güzel insan
Yerde ölü yatıyor
Ve ben, benim gibi bir insan
Hala yılanlar gibi yaşıyor. (64)

63. The exact psychological or other conceptual equivalents of poetic symbolism, cannot be settled. If they could, there would be no occasion for such symbols, and my use of the term "sexual" might seem rash to anyone unaware of the general relation of snakes and water to sexual instincts in poetry; as in Anthony and Cleopatra and Eliot's use of water and sea life, Christabel's enforced and unhappy silence whilst under the serpent spell may be directly related to the water-snakes of The Ancient Mariner. She like the becalmed ship, is helpless perhaps her story too, until a certain frontier, involving spontaneous but not willed, recognition, is reached. Just as she cannot speak, that is, confess, so the Mariner, when as it were, saved spends the rest of his life confessing.

G.M.Knight, The Starlit Dome, p. 111.

64. The many men so beautiful;
And they all dead did lie;
And a thousand thousand slimy things
Lived on; and so did I.

Mariner'i nadim olmaya sürükleyen psikolojik etkiler, onu daha da kötü sonuçlardan kurtaramazlar. İşlediği suç aklına geldikçe, "benliğini yakıp kül eden nedamet duygusu" ona "kötü şeyler fısıldayan bir ses gibi işkence eder". (65) Bu hal ilerde Mariner'i yılanları takdis etmeğe, bir nevi tevazu içersinde benliğini bulmaya, dünyayı olduğu gibi kabul etmeğe yöneltecektir. Daha sonra, dünyayı dolaşıp, itiraftan doğan psikolojik huzuru arayacaktır:

Hikâyemi anlatıncaya kadar
İçimde kalbim yanıp kavrulacak. (66)

D.W. Harding "The Theme of the Ancient Mariner" (67) adlı çalışmasında Mariner'in çektiği vicdan azabını normal bir hayat tecrübesi olarak niteler ve bu hali altı safhada inceler.

Isolation:

Korkunç bir yalnızlık duygusu Mariner'i sarar:

Yalnız, yalnız yapayalnız
Kaldım uçsuz buçaksız denizde

(Alone, alone, all al olane
Alone on a wide wide sea)

Mariner fiziki yalnızlığının yanı sıra sosyal bakımdan da yalnızdır:

Izdırap çeken ruhuma
Hızır bile cevap vermedi.

65. I looked to heaven, and tried to pray;
But or ever, prayer had gusht,
A wicked ~~whisper~~ came, and made
My heart as ç as dust.

66. And till my ghastly tale is told,
This heart within me burns.

67. D.W.Harding, "The theme of the Ancient Mariner. Scrunity,
IX March, 1941, pp. 54-59.

(And never a saint took pity on
My soul in agony)

Hayatta kıymet verdiği her şeyi kaybeder:

Bir çok güzel insan
Hepsi de yerde ölü yatıyor

(The many men so beautiful
And they all dead lie:)

Kendi hiçliğine tahammül edememektedir:

Bana öyle bir baktılar ki
O bakış bir daha gözümün önünden gitmedi.

(The look with which they look on me
Had never passed away)

Hiçlik duygusu suçluluk duygusu ile karışıktır:

Göğe baktım dua için
Ama dua bile edemedim.

(I looked at heaven, and tried to pray;
But or ever a prayer had gusht,)

Bütün bunların üstünde telâfisi imkânsız bir yorgunluk ve
stalet hisseder:

Göz kapaklarımı kapayıp öylece kaldım
Sanki nabzımın atışını gözlerimde duyuyordum.
Göğü ve denizi, denizin ve göğün
Bütün ağırlığını gözlerimde hissettim
Ve ölüler ayağımın dibinde idiler.

(I closed my eye lids, and kept them close,
And the balls like pulses beat;
For the sky and the sea, and the sea and the sky
Lay like load on my weary eye,
And the dead men were at my feet.)

Bir insanın böyle hiç yere bulurup çekmesi şiirin dramatik tesirini artırır. Mr. Harding'in de teyid ettiği gibi, Mariner'in çektiklerini mantiki yoldan izah etmeye imkân yoktur. Bu tip bir ruhi depresyon hali, ve suçluluk duygusu, hakiki hayatta bu derece ehemmiyet kazanamayacak olan, ancak muheyyilenin kavrayabileceği bir suç takip eder. Coleridge öyle bir suç unsuru yaratmıştır ki çekilenler reva görülür. Mariner'in işlediği suç, Warren'nin de izah ettiği gibi, kendisini seven bir varlığı nankörlük edip öldürmek, daha geniş anlamıyla yeryüzünde mevcut olan sevme gücünü yoketmektir. Albatross Mariner'e sevgisini sunmuş fakat o bu sevgiyi reddetmiştir:

Kar ve sis ülkesinde
Yalnız yaşayan bir melekti
Tanrı, kuşu önce sevip te sonra
Vuran adamı sevdiydi. (68)

Coleridge'in kendisi de Mariner'in işlediği suçun öylesine büyük bir günâh olmadığını biliyordu. Hatta, diğer gemiciler bile zaman, zaman, bu hadiseyi pek ciddiye almıyormuş gibi görünüyordular. Önceleri Mariner'e karşı küskün bir tavır takınırlar:

"Ah ahlaksız" dediler; bu rüzgârı
Getiren kuş öldürülür mü hiç. (69)

Daha sonra:

"Sen haklıydın" dediler; bize sisi
Ve karanlığı getiren kuşu öldürmekte. (70)

68. The spirit who bideth by himself
In the land of mist and snow
He loved the bird that loved the man
Who shot him with his cross bow.

69. Ah wretch said they, the bird to slay,
That made the breeze to blow

Mariner'in mahkumiyeti öyle mantık dışı bir ölçüye göre uygulanmıştır ki ne Mariner ne de diğer denizciler belirli anlayış kapasiteleriyle bir tabiat üstü, ve ilâhi meseleyi kavrayamamışlardır. Kısaca, iç güdüyle işlenmiş olan bu suçu sadece masal ve hikâyelerde hakiki bir maceraymış gibi izliyebiliriz.

Uzun süren bu ızdırap devresini altı safha halinde özetledikten sonra, Mariner'in kendine geliş safhasını incelemek yerinde olur. Fakat hadiselerin Mariner'in lehine dönüşü çok yavaş bir tempo içinde cereyan eder. Korkunç bir fiziki kayıtsızlık ve durgunluk devresinde, takdis sahnesi yer alır. İzdirabının zirvesinde yaptığı bu hareketten sonra bile Mariner tam manasiyle huzura kavuşamaz. Bu çaresizlik ve durgunluk devresinde Mariner yıldızlarla birlikte kendi gibi evsiz barksız olmayıp dönecek bir yuvası olan mehtabı kıskanır:

Sanki bir öksüzün bedduası
Yüksek semadan inmişti
Bu ölenlerin gözünden fıskıran
Yedi gün yedi gece bu lâneti gördüm
Ama yine de ölmedim bir an. (71)

Dolaşan mehtap hiç kimsenin
Çıkamıyacağı göğe çıktı
Bir kaç yıldızla beraber
Yavaş yavaş yükseldi. (72)

70. Twas right, said they such birds to slay,
That bring the fog and mist.

71. An orphan's curse would drag to hell
A spirit from on high
But oh! more horrible than that
Is the curse in dead man's eye
Seven days, seven nights, I saw that curse,
And yet I could not die.

Çok ağır bir tempo ile ilerliyen bu kendine geliş safhasında Mariner'in çaresizce yapacağı bir hareket (kuruyan dilini hareket ettirmek için kolunu ısırıp kanını emerek gelen gemiyi haber vermesi) de neticesiz kalacaktır:

Kolumu ısırıp kanımı emdim
 "Ufukta bir gemi" diye bağırdım. (73)

Hayalet gemisinin gelişi, ve içindeki iki kişinin çekişmesini anlatan olaylar bu yavaş iyileşmeyi daha da geciktirir. Mariner'in ruhunda meydana gelen değişikliklere, ve dünyaya başka bir gözle bakmak için sarfettiği çabalara rağmen, daha önünde uzun bir devre vardır, ve bu devre de vicdan azabından kurtulmak için yaptıklarını anlatıp, günahlarını itiraf etmekle ruh huzuru arıyacaktır:

O zamandan beri bilinmeyen bir saatte
 Izdırabım tekrar canlanır
 Ve kalbim korkunç hikâyenin ateşinde
 Anlatıncaya kadar yanar kavrulur. (74)

Mariner'in bütün bu çektiklerini bir kat daha arttıran, şüphesiz ki Mariner'in o tecrübesiz gençlik yıllarına ve denizde arkadaşlarıyla geçirdiği macera dolu günlere bir daha geri dönmek

72. The moving Moon went up the sky

And no where did abide:

Softly she was going up,

And a star or two beside.

73. I bit my arm, I sucked the blood, /And cried, A sail, A sail.

74. Since then, at uncertain hour,

That agony returns

And till my ghastly tale is told,

This heart within me burns.

üzere veda edip, sosyal hayata ve onun icaplarına ister istemez intibak etmek zorunda oluşu idi:

Oh benim için düğün ziyafedinden
Çok daha tatlıdır şuraya,
Şuradaki kiliseye kadar hep birden
Sevdiklerimle yürüyerek gitmek oraya. (75)

Ve oraya hep beraber gidip
Allah'a secde etsek
Genç, yaşlı sevilen dostlar
Delikanlı ve neşeli kızlar
Yine hep beraber dua etsek. (76)

Mariner'in tekrar eski haline dönmesi güçlükle gerçekleşir. Hatta, ^{'Romantik Geleneğin'} ~~romantizmin~~ belirli özelliklerinden (77) biri olan cefadan sonra huzur ve mükâfatlandırılma hali hiç bir zaman Mariner için gerçekleşmemiştir. Şöyleki, Mariner de Shelley'in "Prometheus"u, Wordsworth'un "Michael"i gibi uzun ızdırap dolu günler geçirir. Fakat, onda kendine güven ve mücadele azmi yoktur. Bu tecrübeden

75. O sweeter than the marriage feast
Tis sweeter far to me,
To walk together to the kirk
With a goodly company-

76. To walk together to the kirk
And all together pray,
While each to his great Father bends
Old men, and babes, and loving friends
And youths and maidens gay.

77. Bilindiği gibi, Romantikler ferde, ferdin kendine özgü düşünce ve hislerine inanmışlar; ve ferdin tabiat ile kurduğu ilişkinin onu tabiatı sevmeye ve hatta tabiatla ilâhi bir kuvvet bulmaya kadar götürüleceğini iddia etmişlerdir. Diğer taraftan, ferdin irade kuvvetinin herşeyi yenebileceğine o derece inanmışlardır ki; "Heroworship" (kahraman yaratma ve onu yüceltme) geleneğini kurmuşlardır.

onun tek kazancı Wedding-Guest gibi tecrübesiz gençlere, onların anlayabileceği bir dilde, kendi görüş hudutlarından ilerisini göstermek gibi öğretici bir kabiliyete sahip olmasıdır. Mariner, Wedding-Guest'e verdiği nasihatte onun gibi bir çok kişiye hitap etmektedir:

Hoşça kal, hoşça kal, ey düğün davetlisi
Sana şunu söyliyeyim ki
Gerek insanı olsun gerekse hayvanı
Seven dua eden insandır ey düğün davetlisi. (78)

Büyük, küçük demeden her yaratığı
Seven insan dua da etmiş olur
Çünkü bizi yaratan Tanrı da
Bütün yaratıkları sever. (79)

W.H.Auden Enchanted Flood adlı eserinde, Mariner'in yaptığı yolculuktan bahisle, Mariner'in iç dünyasını ve tecrübeden sonra edindiği ahlak felsefesini şöyle hülâsa eder:

Mariner ve onun gemisi küçük fakat inatçı bir gurubun psikolojik macerasını temsil eder.....
Sosyal noktai nazardan bu tip maceraperestler suçlulardır ve bunlar sosyal düzeni bozabilirler ve kabul edilmiş hayat standartlarını kınarlar; onlar kendi yollarını kendileri çizmiş, kanun dışı yaşantıları olan insanlardır. Mariner kendisinden hiç beklenmeyen bir şekilde içine düştüğü yalnızlıktan kurtulur ve

78. Farewell, farewell but this I tell
To thee, thou Wedding-Guest
He prayeth well, who loveth well
Both man and bird and beast.

79. He prayeth best, who loveth best
All things great and small;
For the dear God who loveth us,
He made and loveth all.

normal hayata avdet eder.....

Fakat yine de o damgalanmış bir insandır, bir kanun kaçağı, bir Wandering Jew'dür; o kendi düşüncelerinin kurbanıdır. Çevresi tarafından yargılanmasına rağmen başlarından bu tip bir tecrübe geçmiyenlere ders vermek cesareti ve selahiyeti ona bahşedilmiştir. (80)

G.W.Knight ve Doróthy Waples gibi diğer bazı kritikler Mariner'in karakterini psikoanalitik yönden incelemişlerdir. Mr. Knight Mariner'in seyahati sırasında içine düşeceği çevrenin Mariner üzerinde çeşitli devrelerde incelenebilecek bir ruh hali meydana getirdiğini iddia eder, ve aşağıdaki izahatı verir:

Mariner insan psikolojisinin en ilkel safhalarını temsil eden buzlar ülkesine vardığında, daha sonra olgunlaştıkça kaybedeceği bir masumiyet devresindedir. (81)

Bundan başka Mariner'in karşılaşacağı her türlü ruh hali için sembolik değerler gösterilir:

80. The Ancient Mariner and his ship represent the small but persisting class of mental adventurers... From the social point of view, these spirited adventurers are criminals; they disturb the social order and they imply a criticism of the accepted round of life; they are self-appointed outcasts The Mariner escapes from this isolation by the enlargement of his sympathies in the manner least expected and he is allowed to return to common life.... But he is still the marked man, the outcast, the Wandering Jew, the victim of his own thought. Further, although he has been judged by the society, he has the reward of the courage that propels the mental adventure; that of arresting and disturbing and teaching those who have had no such experiences.

W.H.Auden, The Enchafed Flood or The Romantic Iconography of the Sea, London, 1950, p. 87.

Şiir dilinde "suyun" genel anlamda iç güdülerimizle ilgili olduğunu söyleyebiliriz (tabii buz ve kar ruhun daha ilkel daha uzak meçhullerini ifade eder.) Diğer taraftan, "ateş", "alev", "ışık" insan ruhunun entellektüel cephesini ve orada kaydedilen gelişimi gösterir. "ateş", "alev", "ışık", gibi mevhumlar insanların yüksek ideallere yöneten bir idrak duygusu haline gelen iç güduları sembolize ederler. (82)

Dorothy Waples (83) "David Hartley in the Ancient Mariner" adlı makalesinde, Mariner'in psikolojik durumunu ve zihni gelişimini David Hartley'in Observation on Man isimli çalışmasının ana hatlarına göre inceler. Coleridge'in çağdaşı olan ve fikirleri Mariner'in karakteri yaratılırken Coleridge tarafından dikkatle izlenen Hartley, insanın zihnen ve ruhen olgunlaşması "duygularımızın bize kazandırdığı impresyonların gelişimine bağlıdır" der; ve bununla ilgili olarak altı sayfadan bahseder. Bunların içinde sadece ikinci teori (the doctrine that the intellectual powers are developed from impression received through five senses) bizi ilgilendirmektedir. Bu Hartley tarafından şöyle anlatılır:

81. When the Mariner first reaches the land of ice which is associated with the primitive layers in the psychology of man, he is in the state of innocence which will be lost in the maturing personality (after the killing of Albatross)

G.W.Knight, The Starlit Dome, London, 1941, p. 85

82. In poetic language you may say that whereas water parallels instinct (with here a further reach in ice and snow suggesting original mysteries of the distant and primeval), flames, fire and light hold more "intellectual suggestion": They are instincts becoming self-conscious, leading to agonies and high aspirations.

Ibid., p. 87.

83. Dorothy Waples, "David Hartley in the Ancient Mariner", JEGP. XXXV July, 1936, pp. 337-351.

Duyu organları ve ilgili sinir sistemi vasıtasıyla beyine iletilen algılar bazen birbirleriyle karışarak kendilerini teşkil eden duygulardan farklı bir impresyon yaratırlar. Bu kompleks tedailer diğerlerini geride bırakıp, basit duygulardan farklı daha kompleks hisler meydana getirirler. İrade ve düşünme kuvveti de aynı yoldan gelişirler. (84)

Yine Hartley'e göre, bu tip hislerin elde edilmesi için algılama işleminin altı safha halinde yapılması icap etmektedir. Bunlar kısaca şöyle özetlenebilir:

Muhayele: (Imagination)

Her çeşit güzellik bilhassa tabiat güzelliği bu hissi harekete getirir.

Hırs: (Ambition)

Bu his ferdi etrafındaki güzellikleri keşfettikten sonra iyi ve güzel olmaya itecektir.

İçe dönüş: (Self-interest)

Bu safhada şahıs suç işleme şuurunu kazanır ve cezalandırılmaktan ve ölümden korkar.

Sempati: (Sympathy)

Bizim ızdırap ve zevklerimiz diğerleri tarafından da bilindiği ve tecrübe edildiğini idrak etme safhasıdır.

84. sensations, carried to the brain by the sensory organs and the connecting nervous system, can sometimes overlap each other in the mind and so create an impression different from each of the simple sensations composing it. These complex associations may themselves overlap others creating new and more complex associations of sensations from the feeling as distinguished from mere sensory experience. The power of volition and the power of thought are developed by the same process.

Ibid., p. 341.

Theopathy: (Theopathy)

Allah korku ve sevgisinin içimizde doğduğu safhadır.

Ahlâk şuuru: (Moral sense)

Bu his bütün zevklerin, algıların, acıların, muhayelenin, egoismin sempati ve theopathy'nın karışımıdır. Bu duygu kendi yaradılışımız ve dünya gidişatıyla ilgili olduğu müddetçe geçerlidir; ve bizde uyanan bu ahlâk şuuru bizi sevgi ve faziletin takdirine ve kötülüğün yerilmesine sürükler.

Şimdi bu safhaları Mariner'in karakter yapısına tatbik edelim:

Mariner kendisini hikâyenin başında, deniz tarafından temsil edilen tabiat güzelliğinin içinde bulur; lâkin etrafındaki güzelliğin farkına varamaz; ve Albatross'u öldürür. Birinci safhayı bu şekilde kapayan Mariner kendisini düzeltmek için hiç bir gayret sarfetmez. Fakat tabiat kendisinden intikam almaya başladığı zaman, Mariner'de korku hissi uyanır ve daha sonra, arkadaşlarının da kendisinden uzaklaştıklarını sezdiği an, korku gibi en ilkel duyguların tesiri altında kalmaya başlar. İşte bu devre "hırs" yahut "hürmet" görme isteğinin uyandığı devredir:

Korkunç bir iş yaptım
 Ve onlara da zararı dokundu
 Hepsi bana kızgın, çünkü bize rüzgarı
 Getiren o kuşu vurdum
 "Ne kötü iş yaptın" dediler, bize rüzgarı
 Getiren kuşu vurdun. (85)

85. And I had done a hellish thing,
 And it would work'em woe:
 For all averred, I had killed the bird
 That made the breeze to blow,
 Ah wretch said they, the bird to slay,
 That made the breeze to blow!

Nasıl unutturum onların
Genç ihtiyar bana bakışlarını
Ve Albatross'u haçın
Yerine boynuma astıklarını. (86)

Şiirin üçüncü kısmında, Mariner'in korkusu hayal kırıklığı ile neticelenen bir anlık fasıladan sonra daha da artar:

Yazık (diye düşündüm) ve kalbim hızla çarptı
Gemi nasılda bize yaklaşıyor
Güneşmiydi yelkenlerdeki parıltı
Yelkenler örümcek ağı gibi kıvraniyor.(87)

Yukarıdaki stanzalardan görüldüğü gibi, Mariner'in beslediği ümitler tam bir hayal kırıklığı ile sona erer. Hayalet gemisinin müretebatın ölüm habercisi olduğu anlaşılır; ve Mariner ruhsuz bir hayat sürmeye mahkum edildiğinde, ölüm korkusu duymaya başlar, ve böylece, "self-interest" safhasına girer. Arkadaşlarını cansız yerde yatar bir vaziyette görünce, Mariner'de ani bir ruh değişikliği olur. "Sempathy" devresinde arkadaşlarına acıdığı gibi, kendi acıklı halinden ve arkadaşlarının etrafındaki durgun hayattan iğrenir, fakat henüz dua edip Tanrıya yalvaracak kadar olgunlaşmamıştır:

Dinledik ve etrafımıza bakındık
Kalbimi korku sarmıştı artık
Sanki kanım çekilmişti
Dümcenin yüzü ay ışığında bembeyazdı
Kıvrımında parlak bir yıldızla

86. Ah well-a-day what evil lookk.

Had I from old and young
Instead of the cross, the Albatross
About my neck is hung.

87. Alas (thought I, and my heart beat aloud)

How fast she nears and nears
Are those her sails that glance in the Sun,
Like restless gossameres.

Yarım ay doğu kanadına kayarak
Oracıkta kenetlenip kaldı. (88)

Daha sonra, Mariner yalnızlığın verdiği sıkıntıyla, deniz yılan-
ları ile ilgilenip sempati safhasını tamamlayıp bir anda "Theopathy"
safhasına ulaşacaktır:

Ah mutlu varlıklar hiç bir kelime
Sizin güzelliğinizi tasvir edemez
İçimdeki sevgi ateşini siz yaktınız. (89)

"theopathy" safhasına geçen Mariner artık dua edebilmektedir:

Dua edebildiğim an birdenbire
Boyunmdan kolayca kayarak
Albatross düştü denize
Bir kurşun gibi batarak. (90)

Mariner deniz ve göğün görünmeyen ruhlarının idaresine ken-
disini terkettiği, ve bütün zihni melekeleri kendisi için verile-
cek kararı öğrenmeye yöneldiği zaman az çok ferahlamış gibidir.
Daha sonra, Hermit'e günahlarını çıkarması için yalvarırken, tek-

88. We listened and looked sideways up
Fear at my heart, as at a cup
My life-blood seemed to sip
The stars were dim, thick is the night
The steerman's face by lamp gleamed white
Till clomb above the eastern bar
The horned Moon, with one bright star
Within the nether tip.

89. O happy living things no tongue
Their beauty might declare:
A spring of love gushed from my heart

90. The self same moment I could pray:
And from my neck so free
The Albatross fell off, and sank
Like lead into the sea.

rar Allahın inayetini kazanmak için ümitlenir. Kendisini affettirip Allahın inayetine sığındıktan sonra, Mariner diğer insanlara ahlaki bir ders verme işini üzerine alır ve böylelikle, Hartley'in son safhasına, ulaşıp "moral sense" kazanır. Mariner'in Wedding-Guest'e verdiği ve "moral stanzaların" metninde mevcut olan ders, tabiat üstü kuvvetlerin hakim olduğu bir çevrede yaşanmış bir maceranın hikâyesidir. Mariner'in verdiği ders onun tekrar normal hayata dönmüş olmaktan duyduğu kıvancı belirten sözlerinden sonra verilmiştir. Bu da şiirin dramatik tesirine ayrı bir hava vermektedir. Artık bu noktaya kadar kendisine muhayelesini çalıştırmak suretiyle iştirak eden genç adama veda etmek üzeredir.

N e t i c e :

Çalışmamın Mariner'in karakteriyle ilgili kısmında çeşitli eleştircilerin onun karakteri hakkında ileri sürdükleri iddiaları yorumladım; ve kendi fikirlerimle şimdiye kadar yazılan ve söylenenlere katkıda bulunmaya çalıştım.

Mariner'in karakteri hakkında düşündüklerimi şöyle özetleyebilirim: Coleridge ile Mariner arasında hakikaten ilginç bir karakter benzeyişi vardır. Hatta Coleridge'in Mariner'i yaratmakla kendi anormal psişik durumunu aksettirmiştir denebilir. Diğer taraftan Wordsworth Mariner'in 'pasif' bir karakter olduğunu iddia etmekle hakikaten yerinde bir hüküm vermiştir. The Rime of the Ancient Mariner ile bize Romantik devrin en güzel eserlerinden birini vermiş olan Coleridge Romantik geleneğin karakteristik özelliği olan "kahraman yaratma ve onu yüceltme" unsurunu Mariner'in karakterini işlerken ele almamıştır.

Fakat Charles Lamb'inde ifade ettiği gibi, biz Mariner'i ancak Coleridge'in yarattığı hayali dünya içinde anlayabilir ve 'pasif' bir karakter oluşunu içinde bulunduğu şartlara göre izah edebiliriz. Bunun içinde okuyucunun muhayilesinin bir rüya görüyormuşçasına çalışması icap eder. Okuyucunun şiire gösterdiği reaksiyon konusunda Maud Bodkin etraflı bir çalışma yapmış ve okuyucunun psikolojik durumunu Freud'un 'Mobility of Libido' ve Jung'un 'Frustration and Transcendence' teorilerine göre izah etmiştir.(91)

Mariner'in bütün söz ve hareketlerinde bir rüya, kabus ve "hallucination" hali izlenir. Onun hikâyesi psikolojik bir realiteyi tasvir eden şuar ve şuar altında geçen bir yaşantıdır. Şiirdeki tabiat tasvirlerinde bile normal hayatta rastlanmayan bir rüya havası vardır:

Geldi Albatross sis buz demeden
Direğin üstünden yıldızları seyretti
Bütün gece duman ve sis beyazlığı içinden
Ay ışınları pırıltılarını serpiyordu. (92)

Güneş sağ taraftan doğdu
Sanki denizden yükseliyor gibi çıktı
Hala sisle kaplı idi, ve sonra sola kaydı
Ve tekrar denize daldı. (93)

91. Maud Bodkin, Archetypal Patterns in Poetry, Oxford, 1951, pp.

70-71

92. In mist or cloud, on mast or shroud
It perched the vespers nine
While all the night, through smoke-fog white
Glimmered the white moon-shine

93. The sun now rose upon the right
Out of the sea came he
Still hid in the mist, and on the left
Went down into the sea.

Öğlen üzeri direğin üstünde
Sağ tarafta, kanlı, kıpkırmızı, ve kızgın
Güneş parlıyordu bakır renkli gökte
Ay kadar büyük değildi fakat kızgın mı kızgındı. (94)

Yürüyen ay gök yüzüne çıkıyor
Hiç bir yerde durmuyordu
Beraberinde bir kaç yıldızla
Yavaş yavaş yükseliyordu. (95)

Ay ışınları ıslak, Nisanda düşmüş kırağı gibi
Beyaz denizle şakalaşyordu ve geminin
Kocaman gölgesinde büyümlü sular yanıyor
Ortaliği sessiz, korkunç bir kızılık kaplıyordu. (96)

Sadece tabiat tasvirlerinde değil, fakat aynı zamanda şiire hakim olan hareket ve ses imajlarında da aynı rüyaya, kabusa benzer (97) hava sezilir:

Hepimizin dili korkunç kuraktan
Köküne kadar kurumuştu
Sanki dilimiz yanıp külden
Bir nesne olup susmuştu. (98)

-
94. All in a hot and copper sky;
The bloody Sun, at noon,
Right up above the mast did stand,
No bigger than the moon
95. The moving Moon went up the sky,
And no where did abide:
Softly she was going up,
And a star or two beside
96. Her beams bemocked the sultry main,
Like April hoar-frost spread:
But where the ship's huge shadow lay
The charmed water burnt alway
A still and awful red.

Uzun bir sessizlik oldu
 Boğazlarımız kurumuştı ve gözlerde
 Feci bir parıltı dondu
 Sıkılıyorduk, bir ezinti vardı herkesde. (99)

Şiir'e rüya havasını veren daha başka unsurlar da vardır. Meselâ, Mariner rüyasında Polar Spirit'in varlığından haberdar olur. "Life-in-Death'i bir kabus unsuru olarak görür. İyileştirici yağmur suyundan rüyasında içer. Boylu boyunca yerde yatan ölü müretebatı şöyle tasvir eder:

Böyle ölülerin dirilişini görmek
 Rüyada bile insana tuhaf gelir. (100)

Kendinden geçtiği bir anda onun geleceğini tayin edecek olan ruhları dinler:

97. Coleridge The Pains of Sleep adlı şiirinde kendi hayatının da bir kabaşa benzediğini şöyle anlatır:

But yesterday I prayed aloud
 In anguish and in agony,
 Upstarting from the feverish crowd
 Of shapes and thought that tortured me;
 Lurid light, a trembling throng,
 Sense of intalarable wrong,
 And whom I scorned, those only strong

98. And every tongue through utter drought,
 Was withered to the root;
 We could not speak, no more than if
 We had been choked with soot.

99. There passed a weary time, Each throat
 Was parched, and glazed each eye
 A weary time a weary time
 How glazed each weary eye,.....

100. It had been strange, even in a dream
 To have seen those dead man rise.

Kaç kardeşim kaç daha yükseklere
Yoksa bizim için çok geç olacak
Çünkü, gemi yavaş yavaş yol alacak
Mariner kendisine gelinceye kadar. (101)

Bu tip konuşma ve tabirleri ancak rüya tabirlerinde bulabiliriz. Hakikaten şiirde tabiatla ve tabiatdaki kuvvetlerle izah edilen bir çok batıl itikat unsuru vardır. Bunlardan biri de mehtap ve yıldızlara göre yapılan tabirlerdir. Meselâ, eğer bir yıldız ayın alt ucunda (102) ise, kötü bir hadise olacak demektir. Buna göre, ayın "star-dogged" pozisyonu kötü bir hadiseyi bütün mürettebatın ölümünü, haber vermiştir.

Daha sonra, Mariner gemisinin tekrar aynı limana girişine bir türlü inanamaz; bunun hoş bir rüya olmasından korkar; ve şöyle dua eder:

Oh Allahım bırak uyanayım
Yahut ebediyen uyuyayım. (103)

Mariner'in bundan sonra hayatı "bir diyardan diğerine rüya gibi geçip gitmek" olduğuna göre, C.M.Bowra'nın ifade ettiği gibi "Mariner'in hayatı bir rüyanın tekrarı gibidir" (104) Thomas .

101. Fly, brother fly more high, more high
Or we shall be belated:
For slow that ship will go,
When the Mariner's trance is abated.

102. Coleridge'in Defection: An Ode adlı şiirinin 13 ncü mısrasına bakınız

103. O let me awake, my God
Or let me sleep away.

104. C.M. Bowra, The Willing Suspension of Disbelief, New York, 1943, p. 14.

Burnet'in şiir için yazdığı ve şiirin 1817 tarihli baskısında çıkan açıklamasında "rüyaya benzeyen" bu şiir hakkında bizi aydınlatır:

Yeryüzünde meçhüllerin bilinenlerden daha çok olduğuna bir kere daha inandım. Fakat bunların guruplarını, birbirleriyle olan ilgilerini, birbirlerinden farklı yönlerini kim anlatabilir? Bunlar ne yaparlar nerelerde meskündurlar? İnsan zihni daima bu tip sorularla meşguldur. Ama bütün bunlara vakıf olamaz. Ben şahsen günlük meselelerle yorgun olan zihnimizi hayellerle renklendirmemizin uygun olacağı kanısındayım. Fakat hakikatleri hayallerden ayırma hususunda daima dikkatli davranmalıyız. Ancak bu şekilde bilineni bilinmeyenden tefrik edebiliriz. (105)

Mariner'in hikâyesi bir rüyaya benzemesine rağmen, hayatın bütün safhalarını özetler; Mariner'de bütün insanlar gibi kendini süprizlerle dolu hayatın içine atar, hayatın kendisini, onu yöneten ahlak kurallarını arar; daha sonra, işlediği suç onu, T.S. Eliot'un The Waste Land (106) adlı şiirinde, aynen The Rime of the Ancient Mariner de olduğu gibi, susuzluk, kuraklık ve yetersizlik imajlarıyla sembolize edilen, suçluluk duygusuna iter. Aynı suçluluk duygusu Coleridge'in zaman zaman bir kabusa benzeyen kendi

105. I find it easy to believe that there are more invisible than visible things in the universe. But who shall describe for us the families of all of them, their ranks and relationships the distinguished features and singularities of each? What do they do? What places inhabit? The human mind has always circled about it but never attained knowledge of these things. I do not doubt, however, that it is sometimes good to contemplate in the mind, as in a picture, accustomed to minutiae of daily life, may contract too much and sink altogether to the trivial thoughts. Meanwhile, however, we must be vigilant for the truth and keep proportion, so that we may distinguish certainty from uncertainty, day from night.

Shneider, Selected Poetry and Prose, p. 42.

iç dünyasına hakim olan duyguydu. Coleridge'in 1805 yılının Ocak ayına ait not defterinde (107) şu satırlara rastlarız:

Hayatıma yön veren en belli başlı faktörlerden biri devamlı olarak bir çeşit korkunun peşimi bırakmayışıdır, ve belki de suçlu olduğum hareketlerimin çoğu da bir zevk uğruna değil, ızdırıp ve utanç arasında değişen herhangi bir korku neticesi olmuştur. (108)

Kısaca, Mariner 'pasif' bir karakter olmasına ve içinde yaşadığı rüya ve hayal dünyası normal bir hayat yaşantısı sayılmamasına rağmen, bir karakter olarak iki yönlü önem taşır. Birincisi, bir insanın hayat yolculuğu boyunca edindiği tecrübe, ve eriştiği ruhi ve zihni olgunluğun temsilcisi oluşudur. İkincisi ise, Mariner'in yaptığı deniz yolculuğu sırasında içine düştüğü çeşitli ruh hallerinin Coleridge'in kendi iç dünyasını aksettirir nitelikte oluşudur.

106. T.S. Eliot da günahattan sonra hissedilen ruhi iktidarsızlık duygusunu The Waste Land şiirinde çoraklık imajı ile şöyle ifade eder:

Here is no water but only rock
Rock and no water and the sandy road.
The road winding above among the mountains
Which are mountains of rock without water.

107. Kathleen Coburn, Inquiring Spirit, London, 1951, p. 54.

108. It is a most instructive part of of my life, the fact, that I have always been preyed on some Dread, and perhaps all my faulty actions have been the consequence of some Dread or other in my mind, from fear of pain, or shame, not from prospect of pleasure.

Ibid, p. 54.

The Pilot, The Pilot's Boy, and The Hermit:

Kılavuz, Kılavuz Yamağı ve Keşiş

Eserin gerçek hayatı aksettiren çerçevesini teşkil eden üç önemli unsurun, kılavuz, kılavuz yamağı, ve keşişin Mariner'in hikâyesinin son kısmında yer alışı bir çok bakımdan son derece önemlidir. Mariner'in insan topluluğunun bu temsilcileriyle karşılaşması onun hayatındaki "supernatural", ve hayali özelliklerin silinmesine ve Mariner'in tekrar normal insan hüviyetine bürünmesine delâlet eder. Diğer bir deyimle, kılavuz ve yamağı onu kara-ya taşımakla, ve keşiş Mariner'in günahlarını çıkarmasına imkân olmamasına rağmen, Mariner'in hikâyesini dinlemekle onu büyük bir yükten kurtararak Mariner'in gerçek dünyaya intikalini sağlarlar.

Bu karşılaşmayı Mariner'in günahlarını itirafı takip eder; ve Holy Hermit Mariner'in hikâyesinin ilk dinleyicisi olur. Mariner kendisini mahveden ısdırabı içinde Hermit'in kendisini huzura kavuşturmasını ister. Hermit ise Allah yahut kilise adına Mariner'i günahlarından kurtarma yetkisine sahip değildir. Şiir'in "Gloss" kısmında da belirtildiği gibi, Mariner günahlarından affolunacağı yerde hayat boyu sürecek olan cezası gökten iner.

Ancient Mariner Hermit'den kendisini affetmesini yalvararak ister. O gün bu gündür, bütün ömrü boyunca kederi onu dolaşmaya bir memleketten diğerine gitmeye ve kendisinin başından geçenleri örnek göstererek Tanrının sevdiği ve yarattığı her şeyi sevip saymayı öğretmeye zorlar.

Bu üç karakterin oynadıkları, rol gerçek dünyaya ait değilmiş gibi görünen Mariner'in kompleks karakteriyle tezat teşkil edip gerek şiirin gerekse Mariner ve daha sonra karşılaşacağı Wedding-Guest'in davranışlarına daha dramatik bir hava vermektedir. İşte bu dramatik tesiri daha da artırmak için Mariner'le karşılaştıkları zaman gösterdikleri reaksiyon mübalağalı bir şekilde aksettirilmiştir.

The Pilot (kılavuz) VI ncü kısmın sonunda, neşeli ve becerikli bir hayat adamı olarak karşımıza çıkar:

Hemen sonra küreklerin sulara çarpışını duydum,
Bu kılavuz'un bizi selâmlıyan sesiydi
Başım elimde olmıyarak o tarafa döndü,
Baktım orada bir kayık duruyordu. (110)

Mariner'in görünüşü ve durumundaki acıplık kılavuzu korkutur:

Aman Allahım ne korkunç görünüşü var
Korkuyorum (dedi kılavuz)
"Aldırma çek kürekleri"
Diyerek teşvik etti keşiş. (111)

Ölü mürettebatı ile geminin batmasına şahit olan Pilot bir çığlık

109. The Ancient Mariner earnestly entreats the Hermit to shrive him; and the penance of life falls on him. And ever and anon throughout his future life an agony constrainth him to travel from land to land; and to teach by his own example, love and reverance to all thing that God made and loved.

100. But soon I heard the dash of oars
I heard the Pilot's cheer;
My head was turned perforce away
And I saw a boat appear.

111. Dear Lord it hath a fiendish look
(The Pilot made reply)
'I am a feared'--'push on, push on',
Said the Hermit cheerly.

atar ve yamağı sinirli sinirli kahkahalar atmağı başlar:

Kürekleri kavradım; deli gibi
Kendinden geçen kılavuz yamağı
Yol boyunca sinirli kahkahalar attı
Gözleri dönüyordu bir y karı bir aşığı
Hah! hah! hah! (dedi) şimdi anlıyorum
Hiç akıma gelmezdi şeytanın kürek çekeceğı. (112)

Kılavuz ve yamağı birdenbire öteki dünyadan gelen bir yabancıyı kurtardıklarını anlarlar. (113)

Pilot gibi, Mariner'le karşılaşp onun halini gören herkes aynı yargıdan geçer ve geride kendilerinin çözemedikleri bir muamma bırakırlar: Hayat nedir? Bizim için ne gibi süprizlerle doludur? Kaderimizi yenebilirizmiyiz? Bu tip suallerin hepsi cevapsız

112. I took the oars; the Pilot's boy,
Who now doth crazy go,
Lauged loud and long, and all the while
His eyes went to and fro
'Ha ha quoth he,' full plain I see
The devil knows how to row.

113. Bu noktada, bir başka eserde yer alan son derece tesirli bir başka karşılaşma sahnesinden bahsedeceğim. Joseph Conrad'ın The Heart of Darkness adlı eserinin kahramanı Marlow, Belçika Kongosunun balta girmemiş ormanlarında normal hayattan tamamiyle uzaklaşmış olan Kurtz ile karşılaştığı zaman, neler hissettiğini ve nasıl kendini kaybettiğini şöyle anlatır:

Evet benim kaderim hayat ne sıkıcı şey--
Başka bir uğraş ondan yegane beklediğimiz şey
kendinizi size öğretmektir. Bu da bitmez tükenmez
nedametlerden sonra çok geç elde edilir. Ölümle
pençeleştim. Bu tahmin edemeyeceğiniz kadar sıkıcı
bir müsabaka idi, dayanacağınız bir mesnet, etrafınızda
sizi destekliyecek bir **Kuvvet**, bir seyirci, şan, şöret, galip
gelme ümidi mağlup edilme korkusu olmadan, ne kendinizi ne de
düşmanınızı haklı çıkaracak bir sebep olmadan yaptığınız bir
mücadeledir. Eğer elde edeceğiniz yegane dünya bilgisi bu ise,
hayat bazılarımızın düşündüğünden de zor bir bilmedir.

kalır. Ne varki Mariner'in hikâyesini dinliyenlerin ondan ders aldıkları ve etkilendikleri de muhakkaktır.

Eleştiriciler bu üç karakterin varlıklarıyla ilgili sembolik değerler aradıkları vakit, son derece uzak ihtimaller üzerinde durmuşlardır. Bazı kritikler Pilot'un kilise ile Pilot yamağını ruhban sınıfıyla ilgili olarak yaratıldıklarına inanmışlardır. Robert Penn Warren haklı olarak Pilot'un kilise, ve yamağının ruhban sınıfı, ve Hermit'in dinin ileri görüş kazanmış şekliyle bağdaştırmanın aleyhindedir. Kenneth Burke'in (114) Pilot yamağını Mariner'in yaptıklarının gazabına uğrıyan bir "scapegoat" (kurban) olarak kabul etmesine karşı, Warren bu fikre de iştirak etmediğini beyan eder. Mr. Burke'un kılavuz yamağı hakkındaki fikirlerini aynen veriyorum:

Bir lanetin kurbanı olan gemi mehtabın tesiri altında "grey-beard loon" veçhesi kazanan Mariner'le birlikte lanetlenir.....

Soneforce, "Silly buckets filled with dew" (iyileştirici yağmur sularıyla dolu budala kovalar) ibaresi üzerinde niçin çok düşündüğümü kendi kendime sorarım. Fakat ne zaman kılavuz yamağını Mariner'in 'scapegoat'u

114.a victimized vessel for drawing of the most malign aspects of the curse that effects the gray-beard loon whose cure has been effected under the dubious aegies of moonlight... I remember how, for instance I had pondered for years the reference to 'silly buckets' filled with curative rain (dew). I noted the epithet as surprising, picturesque, and interesting. I know that it was doing something but I wasn't quite sure what. But as soon as I looked upon the Pilot's boy as a scapegoat, I saw that the word silly was a technical foreshadowing of the fate that befell this figure in the poem. The Mariner begins his cure from drought under the aegies of a moon that causes a silly rain, thence by synecdote to silly buckets, and the most malignant features of this problematic cure are transferred to the Pilot's boy who now doth crazy go.

Kenneth Burke, The Philosophy of Literary Form, Baton Rouge, 1941, pp. 287-288.

olarak görmeye başladım, bu kelimelerin manasına kavradım. 'Silly' kelimesinin daha sonra aynı hüviyete bürünecek olan kılavuz yamağı için kullanılmış olduğunu düşündüm. Mariner'in iyileşmesi kuraklıktan sonra gelen yağmur sayesinde gerçekleşmeye başlar. Bu yağmur sularıyla dolan kovalar lanetlenme probleminin diğer bir ortama geçişini sembolize eder, böylece Mariner'in gadrine uğrayan yamak aklını yitirir.

Evet, Mariner'in hikâyesini dinlerken, en çok sabır ve metanet gösteren Wedding-Guest de dahil, Pilot, Pilot's boy ve Hermit Mariner'in tuhaf ikna etme ve hitabet kuvvetiyle naklettiği hakikatlerden sarsılırlar. Fakat, kılavuz yamağının geçirdiği cinnetle "scapegoat" mefhumu arasında bir ilişki göremiyorum. Mariner'i her gören, bilhassa, mürebetatın durumuna şahit olan herkes haklı olarak reaksiyon gösterir. Yalnız bir kişi ---Hermit--- onlardan bu noktada ayrılır. Başlangıçta o da şaşkındır. Yaklaşan gemiyi gören Hermit şöyle haykırır:

Hayret doğrusu (dedi keşiş)
Niye işaretime cevap vermezler?
Bordolar çarpılmış hele şu yelkenlere bir bakın
Ne kadar incelmış eskimiştir
Böylesini ömrümde görmedim

Bunlar olsa olsa ırmağın kenarına
Düşen çürümüş yapraklar olabilir
Bu da ancak sarmaşıklar karla
Ağırlaştığında; baykuş yavrusu aşağıda
Yavru kurt'u yiyen kurt'a öttüğünde olur. (115)

Gemi limana yaklaşırken, Hermit durumdaki acayıplığı sezer. Pilot korkusunu ihsas eder, ve dönmek ister, yamağı yarı mecnun bir şekilde güler, güler; keşiş bu anada sakin sakin dua eder. Fakat, Mariner kayıktan karaya çıktığında, Hermit'in de ayakta duracak takadı kalmamıştır: "scarcely he could stand" .

Eleştiriciler Keşiş ve Dügün Davetlisinin çok defa Mariner'in durumunu daha iyi aksettirmek için karşımıza çıkarıldıklarını iddia ederler. İkisi arasındaki tek ve bariz fark Guest'in Mariner'in hikâyesini dinledikten sonra değişmesi, Keşiş'in ise olduğu gibi kalmasıdır. Bu durum için iki önemli sebep ileri sürebiliriz: Birincisi Robert P. Warren'in de iddia ettiği gibi (korulukta diz çöküp dua eden) "who kneels in the woods" Hermit'in şiirle ilgili iki mühim temayı şahsında toplamış olduğudur.

Bu iki temanın "oneness", ve "imagination", birleşmesi VII nci kısmın sonunda, hem Tanrının hem de Tabiat'ın rahibi olan Hermit'in şahsında toplanır. Warren bu hususda aşağıdaki izahatı verir:

Meseleyi şöyle bir açıdan inceleyebiliriz: "sacramental vision" (mukaddes görüntü) nün mevcut olduğu tabiatteki birlik teması esasında dini bir konudur. Nasıl ki Albatross gemicilere Allah'ın adına tanıtılır, bu husus da bize aynı şekilde tanıtılır; ve gördüğümüz gibi şiir devamlı surette dinle ilgili mefhumlardan bahseder. Diğer taraftan imagination teması tamamıyla dinden ari bir konudur. Bu konuda yine tabiat ve tabiat'da mevcut olan objeler tarafından anlatılır. İnsan zihninin devamlı surette bu objeleri kendi bünyelerinde taşıdıkları manayı

115. 'Strange, by my faith ' the Hermit said-

And they answered not our cheer
The planks looked warped and see those sails,
How thin they are and sere
I never saw aught like to them,
Unless perchance it were

Brown skeletons it were
My forest-brook along;
When the ivy-tod is heavy with snow
And the owlet whoops to the wolf below,
That eats the she wolf's young.

aksettiren birer vasıta olarak görmesi gayet tabiidir. Imagination teması esasında "estetik"dir, fakat aynı zamanda, kendi anlayışımıza göre hissettiğimiz tabiat mefhumuna karşı bu tema "natural", tabiat'ı olduğu gibi kabul eden bir temadır. (116)

Warren'a göre Hermit hem Allahın indinde bir rahip hem de tabiatın içinde yaşadığı için "imagination" temasının belirttiği gibi tabiat'ın daha laik olan cephesine inanmış bir münzevidir. Şu halde "one life" konusunun içinde düşünülmesine lüzum yoktur. Hermit'i tenvir edilmiş din anlayışıyla, normal hayata tanıyan, ve insan da emniyet hissi uyandıran bir din adamı olarak tasvir edebiliriz. Aşağıdaki mısralar bu münzevi din adamını gayet açık bir şekilde tasvir etmektedir:

Bu iyi kalpli keşiş denize
İnen ormanlıkta yaşar
Ta uzaklardan tatlı gelen sesi
Gemicilerle söhbet ederken
Nasıl da insanın kulaklarında çınlar. (117)

Mariner'in yaşadığı fırtınalı hayatın yanı sıra, Hermit'in yaşadığı sakin ve domestik hayat bilhassa, bir tezdad teşkil edercesine be-

116. This fusion, with the beginning of Part VII, is restated by means of the figure of the Hermit, who is both priest of God and priest of Nature, We may look at the matter in this way. The theme of the 'one life' of the sacramental vision, is essentially religious--- it presents us with the world, as the crew of the ship are represented with Albatross, in "God's name", As we have seen the poem before hand, the theme of imagination is essentially aesthetic--- it presents us with the "great forms" of nature, but those forms as actively seized upon by the human mind and loved not merely as vehicles for transcendental meaning but in themselves as participating in the reality which they render intelligible. The theme is essentially aesthetic, but it is also "natural" in the sense just defined as contrasted with the sense in which nature is regarded as the neutral, material worked on by the mere "understanding".

Robert Penn Warren, "A poem of Pure Imagination" An Experiment in Reading Selected Essays, Randon House, 1958, p. 114.

lirtilmiştir. Onun günlük hayatından, dualarından, tabiatın kucağında asude hayattan kısaca haberdar edilimiz:

Sabah, öğlen, ve akşam secde ederdi
 Yastığı rahat ve kabarık
 Tamamen yosunla kaplı
 Çürümüş bir meşe ağacının kovuğu idi. (118)

"Moon" ve "Sun" imajlarını ana bölümlerini teşkil ettiği "imagination" temasının izah tarzına göre Mariner ve arkadaşlarının lehine olan olayların ay ışığı altında, aleyhine olan olayların ise güneş ışığı altında cerayan ettiğini görürüz. Bu tez üzerinde gerek Warren gerekse, G.H.Clarke hem fikirdirler. Clarke'e göre Hermit tabiat'ın affeden, koruyan, ve güzel yanını temsil eder. Nasıl, "Polar Spirit", Mariner'in kaderi üzerinde rol oynayan ruhlar ve güneş tabiat'ın erkek ve hükmeden cephesini temsil ediyorlarsa, Hermit ve "ay" tabiat'ın nazik ve affeden yönünü temsil ederler. IV ncu kısmın sonunda, mehtap sahnesinde, Hermit'in yardımıyla Mariner tekrar tanrının inayetine sığınır ve tekrar cemiyet hayatıyla ilgi kurmaya muvaffak olur.

Şu halde, Hermit, Wordsworth'un da çoğu zaman şiirlerinde yarattığı tabiat'ın içinde huzur ve imanla yaşayan karakterlere de

117. This Hermit good lives in that wood
 Which slopes down to the sea
 How loudly his sweet voice he rears
 He loves to talk with mariners
 That come from a far countree.

118. He kneels at morn, and noon, and eve-
 He hath a cushion plump:
 It is the moss that wholly hides
 The rotted old oak-stump.

benzer. Wordsworth'un "Michael"i, "The Idiot Boy"u, ve "Resolution and Independance" adlı şiirindeki 'Leach-gatherer' hemen hemen Hermit'in tarifini verirler. Meselâ, "The Idiot Boy" adlı şiirinde Wordsworth Johnny isminde geri zekalı bir çocuğun tabiatın koruyucu ve huzur verici kuvveti sayesinde nasıl hayatını idame ettiğini şöyle anlatır:

Jonny bütün gece boyunca
 Baykuşların ahenkli konserlerini dinledi,
 Ve mehtabı seyretti;
 Çünkü, gecenin sekizinden sabahan beşine
 Kadar ay ışığında dolaşıp durmuştu. (119)

Wordsworth 'Michael' adlı çobanı da şöyle tarif eder:

Greene vadisinin ormanlık yamacında
 Michael isminde bir çoban yaşardı
 Kalben ve vücutça dinç bir ihtiyar. (120)

Yine Wordsworth'dan bir misal olarak "Resolution Independance" adlı şiirdeki yaşlı 'Leach-gatherer'i gösterebiliriz:

Yorgun göğsünden cılız bir ses çıktı
 Ama söylediği kelimeler son derece manalıydı.
 Ve günlük konuşma şeklinden uzaktı
 Her bir sözü seçkin ve değerli idi,
 Bu normal bir insan için üstün bir konuşma idi
 İşte İskoçyanın münzevileri de böyledir.
 Kendini Tanrıya adanmış dindarlar da böyledir. (121)

119. Now Johnny all night long had heard
 The owls in tuneful concert strive;
 No doubt too he the moon had seen;
 For in the moonlight he had been
 From eight o'clock till five

120. Upon the forest side in Grene Vale
 There dwelt a shephard, Michael was his name
 An old man, stout of heart and strong of limp.

Hermit'in göze batan diğer bir karakteristik yönü de onun toplumla olan sosyal ilgisi, ve toplumun da rahibi oluşudur. Pilot ve yamağını Mariner'i kıyıya çekmeleri için ikaz eden yine Hermit'tir.

Haydi bakalım çekin kürekleri
Diyerek papaz onları şevkle teşvik etti. (122)

Aslında, Hermit'de Mariner'i gördüğü zaman onlar gibi bocalamıştır:

"Söyle çabuk sana diyorum
Kimsin, nesen? Nasıl bir insansın? (123)

Bu sorular bilgi edinmek için değil de telaş ve heyecanla sorulmuş hayret ifade eden sözlerdi. Ama ne var ki, Hermit durumu idare etmesini becerip Mariner'in tekrar insanlar arasına katılmasına temin etmiştir.

Wedding-Guest ile Hermit'in Mariner'e karşı gösterdikleri tepki hemen hemen aynıdır. Hermit de ilk anda Mariner'den korkmasına rağmen, onu bir denizci, bir insan, diğerlerinden çok daha farklı bir insan olarak görmekte güçlük çekmez. Wedding-Guest'in sorduğu suali aynen o da sorar: "What man art thou"? Ve bu şekilde

121. His words came feebly, from a feeble chest,
But each is solemn order followed each,
With some thing of a lofty utterance drest-
Choice of word and measured phrase above the reach
Of ordinary men; a stately speech;
Such as brave "Livers do in Scotland use"
Religious men, who give to God and man their dues.

122. "Push on push on"
Said the Hermit cheerly

123. "Say quick"..... I bid thee say-
What manner of man art thou?

Mariner'e tekrar kaderini ve çektiklerini, çekecek olduklarını hatırlatır; ve hikâyesinin ilk dinleyicisi olur. Mariner'de ilk defa olarak, işlediği suç'un neticesi olarak çekmekte olduğu kefaretin yükünden hikâyesini Hermit gibi bir din adamına anlatmakla bir müddet için kurtulur. Şu var ki, Mariner'in Wedding-Guest'e olan ihtiyacı Hermit'e olan ihtiyacından daha fazladır. Çünkü, Wedding-Guest bütün hususiyetleriyle normal bir insanı temsil eder. Hermit gibi kendisini içtimai hayatın icaplarından tamamiyle çekmiş bir insan değildir. Hermit'in önemi Mariner'in hikâyesini ilk dinleyen insan oluşundan doğmaktadır.

VI

Wedding-Guest'in Şiirdeki Rölü

Mariner'in hikâyesi Professor Nitchie'nin vasıflandırıldığı gibi, realist bir atmosferin içine dahil edilmiştir. Şöyleki: Düğün sahnesi, Wedding-Guest'in mevcudiyeti, ve Mariner'in kendi memleketi bu realistik çerçeveyi meydana getiren unsurlardır. Mariner'in gemisi "tepeyi, kiliseyi/deniz fenerini" geride bırakıp uzaklaştığında, bu realite de çok gerilerde kalır. (124) Şiirin realiteyle bağlantısını sağlayan bu unsurlardan I nci kısmın dört stanzasında, IV ncü kısmın iki stanzasında ve V nci kısmın bir stanzasında bahsedilir. Fakat bu tip imâlar göze batacak bir şekilde yapılmamıştır. Ancak şiirin sonunda, Mariner ile Wedding-Guest'in tekrar bir araya gelmesiyle, realiteye döneriz. Fakat, yine de gerçek hayata bir dönüş yapılmış olmaz. Çünkü, Mariner'in başından geçen bir kâbusun hikâyesi "realiteyi" taciz etmekten geri kalmaz.

Şu halde, Professor Nitchie'nin "moral stanzalar bizim şiire ciddiye almamızı sağlayan stanzalardır" (125) şeklindeki iddiasına kabul etmemiz icap eder. "Moral stanzalar" şiirin en son iki stanzasından önce gelen, ve şiirin ahlâk dersi veren, birbirini takip eden iki stanzadır:

Farewell, farewell but this I tell
To thee, thou Wedding-Guest

124. Elizabeth Nitchie "The Moral of the Ancient Mariner", PMLA XLVIII, pp. 867-876.

125. The context of the moral stanzas is sufficiently grave to bear serious meaning.
Ibid., 871.

He prayeth well, who loveth well
 Both man and bird and beast.
 He prayeth best, who loveth best
 All things both great and small;
 For the dear God who loveth us
 He made and loveth all.

Prof. Nitchie, bu stanzaların metninden ziyade, Wedding-Guest'in bu mısralardan aldığı ders şiirin ahlâk yönünü teşkil eder demektedir. Guest kendisinin yapmadığı, fakat muhayyilesini çalıştırmakla edindiği tecrübeden "one life" (yeryüzündeki organik birlik) dersini ve tabiatı, tabiattaki bütün yaratıkları korku veren özelliklerine rağmen sevmesini öğrenmiştir.

Şiirin realistik yönü hakkında bu kısa bilgiyi verdikten sonra, Wedding-Guest'in mevcudiyetinin, bu hususda oynadığı rolün, şiir ve şiirin okuyucusu üzerinde yaptığı tesiri gözden geçirelim.

Şu noktayı hemen belirtmeliyim ki, şiirin realistik çerçevesi şiire dramatik bir hava vermenise rağmen, şiirin başında fazla bir tesir yapmaz. Ancak şiirin sonunda, Wedding-Guest'i tamamiyle değişmiş bir şekilde bulduğumuz zaman, dramatik tesirin farkına varırız. Guest ilk anda bize tekrar alışageldiği içtimai hayata dönmek için sabırsızlıkla kekeliyen komik bir kimse olarak görünür. Üç genç düğün davetlisi içinden düğünden alıkonanıdır. (126). Guest bize o şekilde tanıtılmıştır ki, biz onu her an Mariner'in elinden daha sonra parıltılı gözlerinin tesirinden kurtulup tekrar partiye dönmek hevesiyle sabırsızlanıp bir oturup bir kalkan bir kimse olarak tehayyül ederiz. Guest kulağını çalgıların tiz sesinden ayıramaz. Fakat şiirin sonunda onu havaf, bir tulûat karakteri gibi gö-

126. Wedding-Guest'in bu üç kişi arasından seçilmiş olması ayrı bir münakaşa mevzuudur; ve buna daha ileride temas edilecektir.

remeyiz. Mariner'in ona hitabederken takındığı samimi tavırdan da anlaşılacağı veçhile, Guest artık Mariner'in itimadını kazanacak kadar olgunlaşmıştır.

Ah ! delikanlı bu gördüğün adam orada
Allahın bile mevcudiyetinden bihaber
Orada uçsuz bucaksız denizde
Yapayalnız kalmıştı pür keder. (127)

Şüphesiz ki, Coleridge komik unsuru, Wedding-Guest'i, şiirin bünyesine katmakta büyük bir ustalık göstermiştir. Başlangıçta Wedding-Guest'i bize komik bir figür olarak tanıtmaktan maksat; onun ruhunda meydana gelen değişiklikleri, şiirin sonunda daha kuvvetli bir şekilde ifade etmektir. Wedding-Guest'in varlığı ile sağlanan komedi unsurunun yanı sıra, ilk bir kaç beyitteki "ak sakallı bunak", "Hey komik bir hikâyen varsa anlat" (128) (şiirin 1798 baskısında) gibi kelime ve cümleler, bu maksatla komedi unsurunu kuvvetlendirirler. Coleridge'in Wedding-Guest'i şiirin başında ve sonunda değişik tipler şeklinde göstermekle dramatik tesiri nasıl elde ettiğini beraberce gözden geçirelim.

Bu konuda ilk aklımıza gelecek misal daha eski edebi eserlerde rastladığımız komedi unsurunun işleniş şekilleridir. Meselâ, Ancient Mariner de olduğu gibi, klasik Yunan tiyatrosunda da günlük hayattan gelişi güzel seçilmiş bir insanın ortaya çıkıp trajik bir olay içersinde ileri geri söz etmesi hep aynı maksatla--hadise-

127. O Wedding-Guest this soul hath been
Alone, on a wide wide sea:
So lonely that twas, that God himself
Scarce seemed there to be.

128. "Gray-beard loon", "Nay, if thou'st get a laugh some tale".

lerin ciddiyetini bir kere daha teyid etmek için yaratılmış unsurlardır. Bu duruma misal olarak Sofokles'in Oedipus Rex adlı eserinin "Climax" noktasında yer verdiği "Clown" (köylüyü) gösterebiliriz. "Clown" kelimesi trajedilerde çeşitli anlamlarda kullanılır. Meselâ Oedipus Rex de köylü, Hamlet de mezar kazııcı, Macbeth de kapıcı, Anthony and Cleopatra da yılanı Cleopatra'ya getiren giftçi anlamında kullanılmıştır. Bunların hepsi komedi unsurunun kullanılış takdiğini göstermek için kullanılmıştır. Fakat en önemli kullanılış sebebi ise, yüksek tabakadan, görgülü, bilgili insanların başına gelen trajik olaylar karşısında gösterdikleri reaksiyon ile halk tabakasından insanların yine bu olaylar karşısında gösterdikleri kayıtsızlığa işaret ederek eserin dramatik tesirini arttırmaktır.

Wedding-Guest tam manasiyle işlenmiş bir "clown" değildir. Ve burada, geleneksel anlamda "clown"ı Wedding-Guest için kullanamayız. Her şeyden evvel Coleridge'in şiiri bir sahne eseri değildir, ama Guest'in şiirdeki fonksiyonlarından biri de "clown" olmaktadır. Diğer taraftan, Coleridge'in tarif ettiği gibi, "mümkün olanla mümkün olmayanı" bünyesinde toplayan "romantik drama" mefhumu üzerinde biraz düşünürsek, The Rime of the Ancient Mariner de aynı edebi tür içinde incelenebilir. Coleridge The Tempest hakkında verdiği konferansta, tiyatro eserinin hayatın tam bir kopyası değil fakat bir taklidi olduğunu bize hatırlatır: (129)

Bu mesele (130) üzerinde bir an düşünmek, herkesin dramanın gerçek hayatın bir kopyası değil fakat taklidi olduğunu, ve taklid ile kopya arasında şöyle bir ayırım mevcut olduğunu bilmesini icap ettirir: Taklit için gerçekten farklı olmak ve bize zevk imkânı sağlamak elzemdir; diğer taraftan, kopya, da olacak en ufak bir farklılık 'kopya' kelimesinin ifade ettiği manaya aykırıdır.

Coleridge'in bu iddiası üzerine, dramaya bir başka veçhe verecek olan ve Coleridge'in Lyrical Ballads külliyyatında bize tanıttığı "dramatic illusion" (dramatik görüntü) mevzuuna temas etmemiz icap eder. Coleridge "dramatic illusion"u şöyle tarif eder:

Bazı durum ve hadiseleri hakikatmış gibi gösterip hakikat oymaları halinde yapacakları tesir ile seyircinin takdirini kazanmak. (131)

Kısaca özetlersek, şiir ilk bakışta, "moral stanzalar"ın mevcudiyetiyle bağdaşmayan "Gothic" unsurlarıyla dolu bir macera romanı gibidir. Bununla beraber, bu görünüş, şiirin esas anlamı ve şiirde yer alan hadiseler arasında bir ayırım yapılmadığında tesirini kaybeder ve şiirin değeri meydana çıkar. Şu halde The Rime of the Ancient Mariner doğrudan doğruya, ne "gothic" bir roman, ne de komedi unsurlarıyla dolu bir oyun değildir; ve ihtiva ettiği komik unsur, Guest bütün ciddi edebi eserlerde olduğu gibi "comic relief"

129. But a moments reflection suffices to make every man conscious of what every man must before felt, that the drama is an imitation of reality, not a copy--and that imitation is contradistinguished from copy by this: That a certain quantum of difference is essential to the former, and an indispensable condition and cause of pleasure we derive from it; while in a copy it is a defect, contravening its name and purpose.

Shneider, Selected Poetry and Prose, p. 402.

130. Fransız eleştiriciler Shakespeare'in eserlerinde zaman, mekân ve harekât birliği olmadığını ileri sürmüşlerdir. Coleridge bu tip ithamlara cevap veriyor.

131. The excellance aimed at was to consist in the interesting of the affection by the dramatic truth of such emotion as naturally accompany such situations supposing them to be real.

Shneider, Selected Poetry and Prose, p. 481.

olarak vasıflandırılır. Şu halde, Wedding-Guest'in şiirdeki rolünü şimdilik "comic relief" olarak isimlendirmiş oluyoruz.

De Quincey (132) "On the Knocking at the Gate'in Macbeth" adlı makalesinde, "comic relief"i güldürü unsuru olarak kabul etmez, hatta, kapının vuruluşunu takip eden komik sahneden bahsetmez bile. De Quincey tabiat üstü bir dünyada meydana gelen heyecan verici sahnelerin vasat bir insan üzerinde yaptığı tesirler ve onun bu hadiseler karşısında reaksiyonunu göstermesi bakımından daha hissi olacağını ispat eder. Coleridge'in Wedding-Guest'i tabiat üstü olaylarla ilgili hikâyesine dinleyici olarak seçmesindeki esas gaye de De Quincey'in belirttiği gibi hadiselerin ciddiyetini tebarüz ettirmek ve Guest'de meydana gelen değişikliği daha iyi ifade etmektir.

De Quincey'in bu hususta sarfettiği sözleri nazari dikkate alarak Wedding-Guest'in durumunu tekrar gözden geçirelim: Guest şiirin başında, IV, V.nci kısımlarda, şiirin "climax" noktasında (I fear thee, Ancient Mariner) ibaresiyle başlayan stanzalarda yer alır. Şiirin sonunda, Coleridge ustalıkla Wedding-Guest'i tekrar, fakat bu sefer değişmiş olarak bir kere daha okuyucuya hatırlatır:

O parlak gözlü, yaşlı ihtiyar
 Wedding-Guest'i şaşkın bıraktı, gitti.
 Gitti o saçlı sakalı ağarmış denizci
 Ve o da ihtiyarın peşinden seyirtti. (133)

132. Thomas De Quincey, The Collected Writings of De Quincey ed. David Masson, Edinburg, 1889-90. p. 51.

133. The Mariner whose eye is bright
 Whose beard with age is hoar,
 Is gone: and now the Wedding-Guest
 Turned from the bridegrom's door.

Düğün davetlisi oradan şaşkın, değişmiş
 Meyus bir insan olarak ayrıldı;
 Ve ertesi sabah kederli fakat olgun
 Bir insan olarak uyandı. (134)

Böylece sondan dokuz stanza ve en son iki stanza bizi tekrar **realiteye** götürür ve şiirin realiteyle olan bağı bir kere daha canlandırır. De Quincey, yukarda adı geçen makalesinde bu durumu şöyle anlatır:

Bir anlık korku bir değişiklik safhasından sonra normal hayat ve onun icaplarına dönülür ve böylece hayatın normal gidişatı tekrar başlar. (135)

Eğer "moral stanzalar" ismini verdiğimiz son iki stanzanın ifade ettiği manayı ve Guest'in mevcudiyetini bir kere daha gözden geçirecek olursak, bunun Shakespeare'in tragedilerinin sonuçlarıyla yakın ilgisini görürüz. Meselâ, Romeo and Juliet de Verona prensinin yaptığı ve dinleyicinin tekrar bildiğimiz üç buutlu dünyanın realitesine dönüşünü sağlayan konuşmayı hatırlıyalım:

Sulh ve sükun tekrar avdet etmek üzere
 Ama kederinden güneş bile doğmıyacak
 Gâdin ve daha neler olduğunu görün
 Günahsızlar affedilip suçlular cezalandırılacak
 Çünkü Romeo ve Juliet'in hikâyesi gibi
 Hazin bir hikâye daha duyulmamıştır. (136)

134. He went like one that hath been stunned
 And is sense of forlorn
 A sadder and wiser man
 He rose the next morn.

135. The pulses of life are begining to beat again and the reestablishment of the goings on the world in which we live first makes us profoundly sensible of the awful paranthesis that has been suspended them.

Ibid, p. 52.

Othello da ise trajedi ile alakası olmayan Venedikli bir devlet adamı-- Lodovici son sahnede ortaya çıkar ve alelacele trajik olayların meydana getirdiği maddi ve manevi hasarların onarılmasını emreder:

... Gratiano'ya bak,
Othello'nun mülküne el koy,
Çünkü artık onlar senin, ve siz vali bey
Siz bu hainin cezasını verin
Her türlü cezayı ondan esirgemeyin
Ben de bu şahit olduklarımı anlatmak üzere
Venediğe vazife başına dönüyorum. (137)

Yine bu konuyla ilgili olarak, King Lear de Edgar'in yaptığı kapanış konuşması son derece ilginçtir:

Zamanın yıpratıcı tesirini kabul etmeliyiz
Hislerimizle değil mantığımızla hareket etmeliyiz
İhtiyar çok yaşama, çok çekti
Biz gençlerin göremeyeceğinden fazlasını gördü, yaşadı.
(138)

136. A blooming peace this mornin with it brings,
The sun for sorrow will not show his head.
Go hence, to have more of these sad things
Some shall be pardoned and some punished.
For never was a story of more wee
Than this of Juliet and her Romeo.

137. Gratiano, keep the house,
And seize upon the fortunes of the Moor
For ~~they~~ succeed to you; to you Lord Governor
Remains the censure of this hellish villian
The time, the place, the torture; o, enforce it
Myself will straight abroad and to the state
This heavy act with heavy heart relate.

138. The weight of this fat time we must obey,
Speak what we feel, not what we ought to say,
The old has borne the most, we that are young
Shall never see so much, nor live so long.

Yukarda verdiğimiz misaller oyunun bitimini haber verirken kendi fikirlerinden de bahseden, söyledikleri sözlerle oyunun ima ettiği ahlak dersini teyid eden "Chorus" tipinde Shakespeare karakterleridir. Sofokles'in eserlerindeki korolarda ise hiç kimsenin sonunu görmeden hayatı "mutlu" olarak tarif edemeyeceğini beyan ederek oyunun bitimini haber verir. (139) İnsan hayatında her an beklenmedik olaylar olabileceğini ima eden Euripides'in korolarının da fonksiyonları aynıdır. (140)

Wedding-Guest'in şiirin realistik çerçevesi içindeki rolünü inceledikten sonra, şiirin esas kahramanı Mariner'in dinleyicisi olarak, şiirin tasvir ettiği "microcosm" (küçük evren) içersinde oynadığı rolü düşünelim. Coleridge bulunduğumuz dünyanın ahlâkı sistemlerini, inançlarına, değer hükümlerini ve fikirlerini müşahhas bir şekilde anlatmak için kendine göre bir dünya yaratmıştır.

139. Oedipus Rex

Chorus: Ye citizens of Thebes, behold; 'tis Oedipus that
 passeth her Who read the riddle-word of Death, and
 mighties stood of mortal men,
 And fortune loved him and the folk that saw him
 turned and looked again.
 Lo, he is fallen, and around great storms and out-
 reaching therefore, O man, beware, and look toward
 the end of things that be
 The last sights, the last of days; and no man's
 life as gain
 Ere the full tale be finished and the darkness find
 him without pain.

140. Medea

Chorus: Great treasure halls hath Zeus in heaven
 From whence to man strange dooms be given
 Past hope and fear.
 And the end men looked for cometh not,
 And a path is there where no man thought:
 So hath it fallen here.

Bu evrenin belli başlı cephelerini inceleyelim:

1- Kara ve karayla ilgili olan herşey, meselâ, Hermit, Pilot, Pilot's boy, Wedding-Guest, düğün v.s.

2- Deniz, tabiat ve onun olağanüstü kuvveti, "naturas invisibilis", (Hıristiyan ve Hıristiyan menşeli olmayan şeytanlar, ruhlar) ve coğrafi bölgeler, v.s. Bütün bunların hepsi Coleridge'in muhayyesinin yarattığı evrenin çeşitli cephelerini teşkil ederler.

Mariner ve arkadaşları gemiye binip açık denize çıktıkları andan itibaren, kendileri ve içinde buldukları gemi bu evrenin sosyal cephesini yahut da insani yönünü temsil ederler. W.H.Auden (141) bu evrenin allegorik elemanlarını iki birbirine zıd kutup altında toplanan semboller halinde sınıflar:

- A- Gök ve göğün yaratıklarına karşı deniz ve denizdeki canlılar.
- B- Gün ve güneş'e karşı gece ve mehtap.
- C- Havanın görüş ve aydınlık derecesine karşı aydınlıktan karanlığa kadar değişen ışık durumu ve karanlık.
- D- Rüzgar hızına karşı tayfun ve fırtına.

Deniz ve deniz yolculuğu insan oğlunun en belli başlı iç güdülerinden birisidir. E.M.W.Tilliyyard bu tutkuyu şöyle tarif eder:

Ancient Mariner ve gemisi, çevresini küçümseyen ve daha ileriye, bilinmeyene doğru koşan küçük fakat inatçı bir topluluğu temsil eder.....

Mariner ve onun yaptığı bu seyahat son derece mütecessis bir insanın yaptığı hayat yolculuğunun manevi kısmını teşkil etmek bakımından son derece önemlidir. (142)

Kısaca, Mariner'in yolculuğu suç, insanın cennet'den kovulması olayını temsil eden Albatross'un öldürülmesi, ceza, Life-in-Death, ne-

141. W.H.Auden, The Enchafed Flood, or the Romantic Iconography of the Sea, Randon House, 1950, pp. 156-169.

damet, aşk, itirafdan doğan psikolojik kuzur gibi yargıları geçen insanoğlunun hayat hikâyesi olarak kabul edilir. İşte Coleridge'in yarattığı bu "microcoms"da insanoğlunun başından geçen çeşitli yargılar, hisler, düşler, ahlak değerleri ve iç güdülerin hepsi mevcuttur.

Mariner acıklı olaylar neticesinde öğrendiği bu gerçekleri Wedding-Guest'e nakleder. İşte Guest'in farkında olmadan iştirak ettiği macera ve öğrendiği realite (tabiatın güzellik ve meçhulleri, insani etkiliyen psikolojik durumlar, v.s.) budur. Guest'in şiire sokulmasındaki maksat ne olursa olsun, ister "comic relief", veya "clown" yahut "foil" olarak düşünölsün, şiire bir maksatla, tabii bir olayı bu yeni evrende canlandırmak için konulmuştur. Böylece şiirin realistik çerçevesinde, Wedding-Guest tarafından temsil edilen tabiat kanununu-- bir insanın kemale erişini izleriz.

142. The Ancient Mariner and his ship represents the small but persisting class of mental adventurers who are not content with the appearances surrounding them but who attempt to get behind..... The Mariner and his voyage signify the mental adventure of an unusually inquiring spirit.

E.M.W. Tillyard, Five Poems, 1470-1870 London, 1948, p. 66-68.

-VII-

Niçin Wedding-Guest?

"Ve o üçünden birini seçti"

Coleridge'in The Rime of the Ancient Mariner'ini okurken okuyucuyu düşündüren hususlardan biri de Mariner'in Guest'i dinleyici olarak seçmesinin nedenleridir. Şüphesizki Mariner başından geçenleri anlatmak arzusu ile yanıp tutuşmaktadır, fakat dinleyici olarak belirli şahısları seçmesine sebep nedir? Niçin Mariner "üç delikanlı arasından" yalnız Guest'i seçer?

Wedding-Guest bile bu seçimin nedenini merak eder: "Söyle benden ne istersin"? Fakat şiirin sonunda bütün merak ve şüphelerimiz kendiliğinden cevaplandırılır; ve Mariner şiirin sondan 9 ncu stanzasında bu hususu gayet açık bir şekilde izah eder:

O yüzü gördüğüm an,
Beni dinleyecek adamı bulmuştum.

Yukardaki satırlar aklımıza gelen ilk ihtimali, yani Wedding-Guest'de bîr fevkadelik olması ihtimalini teyid etmektedir. Demek ki, Wedding-Guest'de onun hal ve tavırlarında, yüz hatlarında Mariner'e hitap eden onun dikkatini çeken, bir şey vardı. Eğer bu iki insan arasında bir karakter benzerliği bulursak isabetli bir hüküm vermiş oluruz. Bu böyle bir benzeyiştir ki Mariner'i sonu gelmeyen araştırmaları sırasında Guest'i bulup çıkarmaya zorlayacaktır.

Tahminlerimizi haklı çıkarmak için çeşitli ihtimaller

üzerinde durabiliriz. Meselâ önce "stunned" kelimesi üzerinde duralım: Mariner'in gemisi limana girişinde korkunç bir ses yeri göğü sarsar ve gemi bir kurşun gibi batar. Bu gürültünün tesiriyle Mariner "stunned" yani şaşkın ve bitkin bir haldedir; ve suyun yüzünde yüzer vaziyette kalır. Şiirin sonunda, Wedding-Guest'de hikâyeyi dinledikten sonra, şaşkın ve perişandır. Şu halde Mariner'in başına gelenler bir başka insanı da aynı şekilde etkilemiştir, ve her ikisi de aynı reaksiyonu göstermişlerdir.

Mariner'de şuarsuzca ve kazara Albatross'u öldürmekle Guest'in başlangıçta kendisine yaptığı gibi Tanrı vergisi bir yaratığa saygısızlık göstermiştir. Gerçi Guest henüz bir suç bir günah işlememiştir ama onun da bu çeşit bir iş yapmağa daha büyük saygısızlıklar göstermeğe meylî olmalıydı ki Mariner bunu başlangıçta sezmiştir. Meselâ, Wedding-Guest'in kullandığı "gray-beard loon" (ak sakallı deli) lakabı ve onu dövmekle tehdit edişi (1798 baskısında), onun başlangıçta Mariner'e karşı gösterdiği saygısızlığın ifadesidir. Guest'in tutumu onun Mariner'in işlediği tipde bir suç işlemeye eylemlî olduğunu gösterir.

Her insanın kendisine has bir iç dünyası vardır ve çoğu zaman bu farklılığın mevcudiyetinden haberdardır; ve dolayısıyla kendisini yalnız hisseder. Belki Guest'de Mariner gibi ruhen kendini diğer şahıslardan tamamiyle farklı ve yalnız hissediyordu. Fakat, bu hususu kendisi de bilip bilmediği ayrı bir konudur. Mariner ile Wedding-Guest arasındaki ruhi

benzerliğin ne dereceye kadar doğru olabileceğini araştırmak maksadiyle tekrar şiiri gözden geçirmek ihtiyacını duydum. Şiirin 1798 tarihli baskısında Coleridge aşağıdaki kısmı eklemiştir:

Hala sımsıkı tutmuştu Wedding-Guest'i
Anlatıyordu "bir gemi vardı" diyerek hikâyesini
"Hey varsa komik bir hikâyen" dedi Guest
Gel benimle ey ihtiyar denizci. (143)

Coleridge'in bu stanzayı 1834 baskısından niçin çıkardığını kimse bilemez. Kanaatimce, Guest "laughsome tale" (komik hikâyelere) olan tutkusu onu bize son derece hafif meşrep bir tip olarak tanıyacaktı; halbuki onun Mariner'in parlıyan gözlerinin hipnotik tesirinde kalması için daha ziyade melankolik bir tabiata sahip olması icap eder. Zaten öyle olmasaydı, düğünün tesirinden uzak kalabilirmiydi?

Aradaki bu ruhi benzerlikten bahisle, Mariner ve Guest'in realiteyi kabul etmekte ne kadar güçlük çektiklerini belirtmek yerinde olur. Mariner için denizlerin vaadettiği macera dolu bir hayatı bırakıp sosyal vecibeleri yerine getirmek ne kadar zorsa, Guest için de, düğün gibi eğlenceli bir sosyal töreni bırakıp, insani taciz eden fiziki ve "supernatural" realiteleri kavramak o kadar güç bir işti. Meselâ Mariner'in sosyal vecibeler hakkında söylediği sözler hakikaten ilgi çekicidir:

143. But still he holds the Wedding-Guest...
There was a ship quoth he...
"Nay if thou'st a laughsome tale,
Mariner'e Come with me.

Ah benim için düğün ziyafetinden
 Çok daha tatlıdır şuraya,
 Şurdaki kiliseye kadar hep birdin
 Sevdiklerimle yürüyerek gitmek oraya. (144)

Yukardaki stanzanın taşıdığı mana şüphesiz ki şiirin bütününü ifade etmek istediğinden farklıdır. Bu satırları okurken gayri ihtiyarı Mariner'in bunları söylemeden evvel edindiği tecrübeyi düşünürüz. Şüphesiz ki, koruyucu Tanrının huzurunda dua etmek ve düğün gibi sosyal bir törene iştirak etmekten tatlıdır, fakat aynı zamanda sathidir. Şüphesiz ki hakikatlar karanlık bir gece gibi insanı ürkütürler ama onlardan kaçmayız. Şüphesiz ki insan bazı hakikatleri görmemezlikten gelmek ister ama bu da elinde değildir.

Diğer taraftan Wedding-Guest'in iki de bir de Mariner'in sözünü kesmesi onun da realiteleri kabul etmekte ne kadar güçlük çektiğini gösterir. Guest'in Mariner'in elinden kurtulmak için yaptığı itirazları kapsayan ilk beş stanzadan sonra, hikâyenin anlatılış süresi içinde Guest tam beş defa, çeşitli vesilelerle Mariner'in sözünü keser.

Bundan başka, münakaşayı daha da genişleterek, Guest'in Mariner'le hemen hemen aynı yaradılıştta olduğunu iddia edebiliriz. Fakat, daha önce konudan bir müddet için ayrılıp, Coleridge'in 1818 tarihinde verdiği seri konferanslarda bariz bir şekilde belirtilen felsefi görüşten söz etmek istiyorum.

144. O sweeter than the marriage
 'Tis sweeter for me,
 To walk together to the kirk
 With a goodly company.

Coleridge Mariner'in içinde bulunduğu ve hayat tecrübesi kazandığı dünyayı bir sanatçının hayali dünyası olarak tarif ederek aşağıdaki izahatı verir:

Bu husus "Binbir Gece Masallarında" apaçık ve eğlenceli bir şekilde meydandadır.....

Bütün masallarda insan zihni bir rüyadaymış gibi çalışır. Şöyle ki, insanın hayal kuvveti alışagelmış objelerle birleşip fevkalade imajlar ve hayaller yaratmaktadır. Şunu da ilâve etmeliyim ki, bu tip masaller din ve aşk üzerine ahlâki ders verecek kadar derin ve hissi değildir. Fakat, onlar zihnin bu tip faaliyetini, hayal gücünü artırırlar. (145)

İşte bu sonsuz hayal gücünü Coleridge daima takdir etmiş; ve daha mükemmel bir misal olarak Spenser'in The Fearie Queene adlı uzun allegorik şiirini hayal gücüyle rüyayı birbirine bağdaştırmada eşsiz olduğu kanısıyla misal olarak vermiştir:

Meselâ, Spenser'in ^{tasvirlerindeki} ~~tasvirlerindeki~~ bitmez tükenmez canlılığı düşünün: Onlar kelimenin tam manasıyla "pitoresk" değildir. Fearie Queene de zaman ve mekânın ne kadar rahatlıkla hayali unsurlara uydurulduğunu görürsünüz. Tarih veya coğrafya ile hiç bir ilgisi olmayan ortamlar yaratılmıştır.....

Bu ortam tam manasıyla bir masal ülkesidir, hayali uzaydır. Şair sizi öyle bir rüya ülkesine sokmuşturki

145. This is delightfully exemplified in the Arabian Nights Entertaintment.....

In all of these there is the same activity of mind in the dreaming, that is-- an extension of the fancy in the recombination of familiar objects so as to produce novel and wonderful imagery. To this must be added that these tales cause no deep feeling of a moral kind--whether of religion or love; but an impulse of motion is communicated to the mind.

S.T. Coleridge, The Complete Works of S.T. Coleridge ed.
W.G.T. Shedd New York, 1884, p. 86.

nerede olduğunuzu ve niye oraya geldiğinizi ne sormak istersiniz ne de buna takatiniz vardır. (146)

Kısaca, okuyucu maşal ve hikâyeleri daha maharetle yazılmış ve daha az anlaşılır oldukları ve günlük hayatın monoton gidişatından uzaklaştırıcı oldukları için okur. Meselâ, Coleridge'in yine bir konferansında belirttiği gibi, Defoe'nun Robinson Crusoe'su böyle muhayyel bir dünya yarattığı için yazıldığı zamandan bu yana daima tesir edici olmuştur:

Defoe'nun eserlerinin cazibesini de aynı prensibe bağlayabiliriz. Crusoe'nun kendisi insanlığı temsil eder; ve ne akli melekeleri ne de ahlâki vasıfları onu normal bir insanın vefkine çıkarmaz; onun belli başlı ve karakteristik yönü, hemen hemen her insanda mevcut olan, gezip öğrenme merakıdır. Hikâyeyi daha çok cazip bir hale getiren unsurlar ise yaratılan ortam ve bu ortamda Crusoe'nun başına gelenlerdir. (147)

146. Observe also the exceeding vividness of Spenser's descriptions. They are not, in the true sense of the word picturesque; but are composed of a wondrous series of images, as in our dreams. You will take a special note of the marvellous independence and true imaginative absence of all particular space or time in "The Fearie Queene" it is the domains neither of history or geography.... It is truly in the land of Fearie that is, of mental space. The poet has plated you in a dream, a charmed sleep, and you neither wish nor have the power to inquire where you are or how you get there.

(Ibid, p. 114).

147. The charm of De Foe's works, especially of Robinson Crusoe is founded on the same principle. Crusoe himself is merely a representative of humanity in general; neither his intellectual nor his moral qualities set him above the middle degree of mankind; his only prominent characterization is the spirit of enterprise of wandering, which is nevertheless a very common disposition. You will observe that all that is wonderful in this tale is the result of external circumstances--of things which fortune brings to Crusoe's hand.

Bu sözler gerek Mariner gerekse Guest için yazılabilirdi. Her ikisi de gezip fazlasını öğrenmeye, ve tehlikeli ve maceralı olsa dahi alıştıkları ortamdan ayrılmaya kararlıydılar. Crusoe da Mariner ve Wedding-Guest gibi kaderin seyrine kendini bırakmıştı. Her üçünün de içinde buldukları ortamda normal sebep ve netice bağıntısı bir müddet için dahi olsa ortadan kalkmıştı; ve böylece zihin ve hayal güçleri hadise ve his dolu bir rüya dünyasını kavramaya yeterli bir hale gelmişti. Şüphesiz ki bu tip bir dünya yine her üçü için tehlike ve ızdırapla dolu olmuştur. Crusoe vahşi tabiatın kucağında, yalnızlık içinde alışageldiği hayati idame etmek için çırpınmış, Mariner bir daha vatanın sıcak atmosferine kavuşmamanın ızdırabı içinde zamanın sonsuzluğunu hissetmiş, Guest ise duyup öğrendiklerini kendi sınırlı bilgisiyle bağdaştırmaya, ve realiteyi kavramaya uğraşmıştır.

Öyle ise, Mariner'in Wedding-Guest'de ruhi bir yakınlık sezdiği muhakkaktır. Bilindiği gibi, Mariner hayati boyunca kendisini dinleyecek bir insan, onun kolaylıkla tesir edebileceği tecrübesiz bir genç arıyordu; ve bu yaradılıştaki adamı bir bakışta tanıyabiliyordu. Mariner'i ters, huysuz, fakat hassas ve duygulu bir talebede kendi gençlik yıllarını izleyen yaşlı ve tecrübeli bir öğretmene benzetebiliriz. Aslında, Guest "üç yaşında bir çocuk gibi" Mariner'i dinleyen birisi olarak tasvir edilir. Yukardaki mısra onun masumiyeti ve tecrübesizliği fakat bunun yanı sıra, kâinatda mevcut olan iyilik, kötülük kavramını, tabiat üstü kuvvetleri anlayacak nitelikte bir insan

olduğuna dair ip ucu vermektedir. Guest ruhen yalnız bir adam olarak görünmesine rağmen, henüz fiilen kendisini düğün ve diğ-
er sosyal törenlerle temsil edilen günlük hayattan ayırıp Ma-
riner'in yaptığı gibi denize, maceraya atılmamıştır. Bütün can-
lılara karşı duyması icap eden sevgiyi henüz bulunduğu çevrenin
sıcak atmosferinden ayrılmadığı için bilmemektedir. Onun da
böyle bir yolculuğa çıkması lâzımdır; ve çıkacaktır da. Yalnız
bu yolculuk temsili, allegorik ve onun dinlemek zorunda olduğu
bir yolculuktur.

Düğün müziğinin nağmeleri arasında, Marine hikâyesini
Guest'e anlatmaya başlar; ve sık sık Dante'nin Inferno'sunda
olduğu gibi, "bir insanın kendi ruhunun derinliklerindeki cha-
os'a inişini" (148) sembolik olarak tasvir eden "drop" (düşüş,
iniş) ile ilgili fiiller kullanır:

Gemi uğurlandı, liman açıldı
Neşeyle oradan ayrıldık
Kilise, tepe, deniz feneri geride kaldı
Hepsi ufuktan silindi uzaklaştık. (149)

Gemi rüzgârlarla Güney Kutbuna doğru aşağı sürüklenir ve Albat-
ross'un öldürülmesi olayından sonra, ".. rüzgâr kesilir, yel-
kenler düşer..." ve gemi denizin taş dibindeki sessizliğe gömü-
lür. Mariner'in sanki kanı donar, ama "daha vücudu yere düşüp
kalmaz" (... my body dropt not down) diğer gemiciler" yerle

148. Lilian Feder, "Marlow's Descent into Hell," 19th Century
Fiction, LX, April, 1950. pp. 44-56.

149. The ship was cheered, the harbour cleared,
Merrily did we drop
Below the kirk, below the hill
Below the light-house top.

bir olurlar". "drop" ve "drop"la ilgili bu tip fiiller, Mariner cezasını çekerken düşeceği tam bir "isolation" haline kadar devam eder. Mariner'in artık had demeye varan yalnızlığı şöyle anlatılmıştır:

Yalnız, yalnız yapayalnız
 Uçsuz bucaksız bir denizde
 Hızır bile bıraktı beni yalnız
 Acıyla kıvrandı kalbim bu yalnızlık içinde (150)

Ölen arkadaşlarının ruhları bile o'nu terketmiştir:

Yeğenimle duruyorduk yanyana
 Beraberce halat çektik,
 Dizdize idik, ama o
 Tek kelime söylemedi bana. (151)

Yedi gün yedi gece Mariner başına gelen bu belâyı çeker; ve "Gloss"da da izah edildiği veçhile, hareket eden ay'a imrenir. Burada romantik geleneğin tipik bir özelliğini izlemekteyiz. Şöyleki, bir şahsın fiziki veya ruhi bir tecrübeden sonra hayal kırıklığına uğrayıp çevresinden tamamiyle uzaklaştığını iddia eden modern edebi akımın aksine, Mariner düştüğü bu yalnızlıktan kurtulup tekrar yuvasına dönememenin ızdırabı içindedir. İşte bu hislerin tesiri altında tekrar sevgiye ve aşka inanır. Göğe bakar, ve dua eder ve böylece Milton'un Paradise Lost'unda olduğu gibi tekrar hayatla ve diğer insanlarla barışır. (152)

150. Alone, alone, all alone,
 Alone on a wide wide sea,
 And never a saint took pity on
 My soul in agony.

151. The body of my brother's son
 Stood by me, knee to knee:
 The body and I pulled at one rope;
 But he said nought to me.

Bundan sonra, seri halinde "rise" fiileri başlar. Ölüler dirilirler: "They raised their limbs like lifeless tools" (Kalktılar, mafsalları cansız aletler oyuncak gibiydi); "At dawn sweet sounds rose through their mouths". (Sabahın ilk ışıklarında, ağızlarından tatlı sesleri semalara yükseldi.) De Quincey' in ifade ettiği gibi tekrar hayata dönülür. (153) En sonunda, tepe, kilise'nin kulesi, deniz feneri Mariner'e tekrar görünür.

Düğün müziği ile başlayan hikâyeye yine müzikle son bulur, yalnız bir farkla, şimdi bir başka ses---cemaati duaya çağıran akşam çanları da o arada duyulur. Mariner Wedding-Guest'e bu duyduğu seslerin düğün töreninden çok daha tatlı olduğunu söy-

152. Miltonun Paradise Lost'nun VIII. kitabında, Adem Michael dan sonra en kudretli meleklerden olan Raphael ile yaptığı konuşmada, tabiatı ve insanları nasıl sevmeyi öğrendiğinden bahisle, tabiatda bulduğu güzellikleri şöyle anlatır:

..... Yet when I approach
Her loveliness, So absolute she seems
And in herself complete, So well to know
Her own, that what she wills to do or say
Seems wisest, virtousest, discreets, best:
All higher Knowledge in her presence falls.

Daha sonra, Adem Raphael'e aşk hakkında fikirlerini söyler:

..... for love, thou say'st,
Leads up to Heaven, is both the way and guide.

John Milton, Paradise Lost, Books VII and VIII, Combridge,
1954, p. 43.

153. 82 nci sayfaya bakınız.

ler: "Bu ses düğün davetinden çok daha tatlıdır....." Şu dostlar bütün bir insanlıktır....." gibi sözler Wedding-Guest için bir davet yerine geçmeliydi, fakat o bu topluluğu reddeder; ve Mariner onu son bir defa daha ikaz eder:

Hoşca kal, hoşca kal, ey düğün davetlisi
Sana şunu söyliyeyim ki
Gerek insan olsun gerekse hayvan
Seven dua edendir, ey düğün davetlisi. (154)

Coleridge Wedding-Guest'in dua'ya iştiraki reddettiği gibi düğünden de vaz geçtiğini ve düğünü "damadın kapısını" şaşkın ve değişmiş bir insan olarak terkettiğini söyler:

Düğün davetlisi oradan şaşkın, değişmiş
Meyyus bir insan olarak ayrıldı
Ve ertesi sabah Hederli fakat olgun
Bir insan olarak uyandı. (155)

Guest'in niçin daha kederli ve feraset sahibi bir insan haline geldiğini anlamak kolaydır: Bir kere Mariner ile birlikte (tabii fiilen değil) önemli bir tecrübe elde edinmiştir. Fakat, halâ kendine gelip de Mariner'in istediği gibi dua edemez. Şu halde, Guest'in çektiği üzüntünün gerçek sebebi kendisinde artık diğer insanlar gibi olmak, onlar gibi düşünüp hareket etmek gücünü bulamamayışıdır. O artık Joseph Conrad'ın The Heart of Darkness adlı romanın kahramanı Marlow gibi bir "ascetic" olmuştur. Marlow'da eserin sonunda,

154. Farewell, farewell, but this I tell
To thee, thou Wedding-Guest
He prayeth well, who loveth well
Both man and bird and beast.

155. One that hath been stunned,
And is one of sense of forlorn,
A sadder and a wiser man,
He rose the morrow morn.

... o etten kemikten bir insan olmaktan çıkmış, ve başından geçenlerin anlatılmasından sonra, yığı oturuşunda olayların, zamanın ve mekânın dışına çıkmıştır. Ve öğlece Marlow sessiz, etrafıyla alakasız bir şekilde oturur. Marlow etrafını çeviren ve zaman içinde insanı yoldan çıkaran etkilerin arasında yalnız devam etmiştir. İnsanlarla uzun müddet temas sağlayamamıştı. Ve şimdi içinde kopan fırtınaları atlatmış, rahatlamış bir insan olarak onlardan uzak durmaktaydı. (156)

Wedding-Guest'de meydana gelen bu değişikliği gördükten sonra, Mariner'in Guest'i bilhassa seçtiğine inanırız, ve Mariner'in şiirin sonunda bir filozof gibi konuşmasındaki maksadı daha iyi anlayabiliriz:

Yüzünü gördüğüm ilk anda
İşte beni dinleyecek adam
Orada (dedim), O'na dersimi vermeliyim. (157)

156. .. breaks free from the forces of flesh; and the story of his spiritual journey told, sits in the inturned lotus posture, detached from the conditions, the victories and vicissitudes of time: Thus Marlow ceased sat apart indidict and silent, in the pose of meditating Budha, Marlow has voyaged alone among the temptations which entangle man in time. He has not communicated with man. He stands apart from them, the anonymous ascetic cleansed and purged by his introspective ordeal.

William B. Stein, "The Lotus Posture and the Heart of Darkness",
MFS, VX, November, 1952, p. 167-272.

157. The moment that this face I see
I know the man that must hear me;
To him may tale I teach.

VIII

Mariner'in Wedding-Guest Üzerindeki
Tesir Kuvveti

Mariner'in Wedding-Guest üzerindeki tesir kuvveti sıkı sıkıya Mariner'in karakteri ve gözlerinin hipnotik gücüyle ilgilidir. Bunun yanı sıra, Mariner'in Guest'e tanıttığı hayal dünyası ve kendi dış görünüşü bu gücü destekler. Diğer taraftan, Guest'in Mariner'in hadiselerin akışı esnasında yaptığı bir kaç harekete göre onun karakteri hakkında yaptığı değerlendirme öncelikle incelenmelidir.

Mariner'in içinden gelerek yaptığı işlerden biri de hikâyesini anlatmak için duyduğu önüne geçilmez arzudur; şiir bununla başlar ve bununla biter. Mariner'in hikâyeye verdiği değer özellikle Guest'i tedirgin etmiştir. Daha sonra aynı tedirgin haliyle ve şaşkınlıkla Guest'in sorduğu suali "ey denizci niçin bakarsın öyle"? Mariner kısaca cevaplandırır:

Yayımla
Albatross'u vurdum. (158)

Guest birdenbire hiç alışkın olmadığı bir dünyanın kiliseye gitmek, evlenmek gibi günlük meşgalelerin dışında, sebebi izah edilmez hareketlerle dolu anlaşılmaz bir dünyanın içine düşer. Kendisi gibi belirli tecrübe ve görüşü olan bir kimse için Mariner'in yaptığı iş, işlediği suç gerçekten anlaşılır gibi değildir. Guest belki bunu çocukluğunda öğrendiği, mukaddes kitapların

158. With my crossbow

I shot the Albatross.

yazdığı korkunç günahlardan biri olarak vasıflandırabilir. İyiliğin mucizevi değerini öğrenmişti ama mucizevi kötülükten bihaberdi. Yapılan iş apaçık ifade edilmişti: "Albatross'u vurdum". Bu kesin ifade de klişeleşmiş bir tip elindeki öldürücü silaha bakan bir katil görür gibi oluruz.

Bunu takip eden hareket Guest için aynı derecede şaşırtıcıdır. Şöyleki, Mariner kendi kanını emerek susuzluktan kurumuş olan dilini harekete getirir ve ufukta gözükken gemiyi haber verir. Bu tip bir iş yapan insan korkunç bir veche kazanır; şimdi Guest iyice tereddüttedir. Evet, bu adam bir mesaj'ı iletmek için kendi kanını emmiştir. O ya bir şeytan, ya bir aziz, yahut bir delidir. Mariner'in yaptığı bu ikinci iş, hüsrarla da netâcelense de insan üstü bir gayrettir.

Daha sonra, Mariner deniz yılanlarını takdis eder ve etrafındaki güzellikleri görmeye başlar, ve böylelikle boynunda taşıdığı yükten kurtulur.

Mariner bunu takip eden her iki hareketinde de yalnızlıktan kurtulup tekrar insanların içine katılma arzusunu duyar. Şöyleki, gemi karaya yaklaşırken, ölü mürettebatla birlikte halat çekmek ister; ve kendini yeğenini yanında halat çekerken bulur. Mariner'in mürettebat arasında bir akrabasının bulunuşu onu bir kere daha esrar perdesinin ardına iter. Çünkü bir insanın kendisi ile beraber bunca eza ve cefaya katlanmış olan akrabasından bahsetmemesi çok tuhaftır. Bu arada, Wedding-Guest korkuyla haykırır: "Senden korkuyorum ey denizci" Mariner'in ölülerle beraber uzun müddet kalışı ve onların bile Mariner'i reddedişleri Guest'in hayret ve korkusunu daha da artırır.

Yine aynı soru Wedding-Guest'in olduğu kadar şiirin okuyucularının da kafasını yorar: "Mariner nedir"? Şeytan mıdır, insandan gayri bir mahluk mudur, deli midir, yoksa bir peygamber midir? Belki de hiç biri değil, yahut hepsidir. Fakat, muhakkak olan bir şey varsa o da Guest'in Mariner'i anlamasına imkân yoktur.

Mariner kendi memleketinde bile, insanların kendisiyle alakadar olmasından, hatta kendisiyle bir kaç çift laf etmelerinden mahrum bırakılmıştır. O tek başına dolaşıp hikâyesini anlatacaktır. Böylelikle yalnız yaşadığı o korkunç evrende değil kendi memleketinde bile hareketleri manasız kalacaktır.

Guest mensubu bulunduğu çevrenin değer hükümlerini göz önüne alarak kendini akıllı bilir ve Mariner'in söylediği her şeyde mantıklı bir taraf arar. Fakat Mariner'in o'na verecek cevabı yoktur. Mariner Guest'i bir masal, bir rüya alemi içine sokmak isterken: "Bir gemi vardı...." Guest normal hayatın icaplarına dönmek ister. Kısa bir müddet için bu iki dünya çatışır; Guest'in neşesi yavaş yavaş kaçar, ve Mariner'in parıltılı gözleri Guest kendi dünyasını bırakıp hayali dünyaya dalıncaya kadar o'nu etkiler.

Bu hayal dünyasında iki şey aynı derecede dikkatimizi çeker: Bu dünyanın hakikatlerin, yaşıyan ve yaşamıyan bütün ruhaniyetin toplandığı bir evren oluşu ve ikincisi bizim hiç bir izahata lüzum kalmadan onu kabul ettiğimiz Mariner'in bir zamanlar yaşadığı bu dünyada hepimizin bildiği şeyler, meselâ, deniz, ay, güneş, ekvator, deniz dibi yaratıkları bizim bildiğimiz özelliklere göre tanıtılmazlar. Her şey bu dünyada bambaşkadır. Ma-

riner bile zaman zaman kendi varlığından şüphe eder:

Kıpırdadım, fakat sanki kolum bacağı
Kopmuştu ve ben havada asılı kalmıştım
Uykuda öldüğümü düşündüm

Belki takdis edilmiş bir hayalet olmuştum. (159)

Guest'le beraber bizlerde bu çevrede Mariner'in başına gelenlerin hakikate uygun olup olmadığını araştırmayız. Böylelikle bu muhayyel hayatın getirdiği manevi değerler yalnız Mariner ve Guest için etkili olmaz bizler de hayatımızın ne kadar sathi ve gerçeklerden uzak olduğunu anlarız. Rasyonel bir şekilde düşünmeden, daha ziyade faraziyelere dayanarak bu dünyanın bir rüya mantığına sahip olduğunu kabul edersek şiirin umumi manasını anlayabiliriz. Zaten Coleridge de bizim bir Wedding-Guest olup önce inançsız bir şekilde şiirin içine dahil olup, bir müddet anlamamakta ısrar edip, sonra hakikatleri kavramamızı ister.

Yalnızlık içinde Mariner kendisini ve hislerini bu ışık ve renk dünyasında dolu dizgin bırakmış kendi ruhunun bilinmeyen karanlık taraflarını keşfetmiştir. Guest'de Mariner'in etki ve telkinleriyle girdiği bu allegorik microcosm içinde kendini tanımaya fırsat bulmuş ve olgunlaşmıştır. Buna benzer diğer bir 'initiation' problemi yine allegorik bir eser olan The Heart of Darkness de karşımıza çıkar. Eserin kahramanı Marlow'un yaptığı seyahatte eleştirmeciler tarafından umumiyetle bir insanın kendi iç dünyasına inışı olarak vasıflandırılır.

159. I mov'd my limbs,
I was light, almost
I thought that I had died in sleep
And was a blessed Ghost.

Lilian Feder "Marlow's Descent into Hell" adlı makalesinde bu durumu şöyle izah eder:

Karanlığın derinliklerine yapılan seyahat, bir bakıma, insanın kendi iş dünyasını, kendi içindeki habis tarafı keşfini sembolik olarak tasvir eder. (160)

Conrad'ın eserinde de The Rime of the Ancient Mariner de izlediğimiz gibi macera, merak, esrarengiz olaylar, hakikatlerden uzaklaşma gibi macera romanlarının bütün özellikleri mevcuttur. Fakat ele aldığı ahlâki konu Ancient Mariner'inkiyle hemen hemen aynıdır. Şöyle ki tabiatın şaşırtıcı kuvvetleri arasında insan his, duygu ve iç güdülerine daha çok tabidir ve yalnızlık insanı daha çakuk inanç ve değerlerinden kurtarır.

Mariner'in karakteriyle yakından ilgili olan dünyasını ve yaptığı hareketleri inceledikten sonra, şimdi Guest'i etkilemek için kullandığı methodu inceliyelim.

Mariner tipik ve ideal bir romantik şairdir. İsteksiz bir dinleyiciyi bile büyüler, onu görüş ufukunu genişletir, heyecandan şaşkına çevirir. Bütün bunları yapabilmek için Mariner'in her şeyden önce ikna edici bir konuşma tarzı, hitabet kaabiliyeti olması icap eder. Hakikaten, Mariner'in konuşma tarzı, ve "parıltılı gözleri" hikâyesini anlatırken kullandığı iki tesirli ifade vasıtasıdır.

Mariner'in hitabet özellikleri iki kısımda toplanabilir:

160. The voyage into the heart of darkness is, on one level a symbolic representation of an exploration of the hidden self and therefore of man's capacity of evil.

Lilian Feder, "Marlow's Descent into Hell", 19th Century Fiction, LX pp. 280-291.

İlk anda konuşmalarında isteksiz fakat çaresiz dinleyicisini dinlemeye zorlayan bir hava vardır. Dinleyicisiyle kendisi arasında yakın bir bağ kurmak için derhal Guest'in ellerini sımsıkı tutar. Hikâyesinin ilk kısımlarını anlatırken, Old Testament peygamberlerinin tuhaf ikna kabiliyetine sahiptir. Wedding-Guest her defasında sözünü kesmesine rağmen, vereceği mesaj'in habercisi olmaktan vazgeçmez:

Davetli göğsüne vurdu durdu,
Ama dinlemek zorundaydı
Ve böylece koca denizci konuştu
Parlak gözlü denizci. (161)

Daha sonra, hikâyesinin anlatılması sırasında, Mariner Guest'i dört defa dinlemeye zorlar. Şiirin 1798 baskısında bu husus aşağıdaki mısralarla belirtilir:

Dinle, ey yabancı rüzgâr ve fırtına
Korkunç rüzgâr ve fırtınalar
Günlerce haftalarca bizi getirdiler oyuna
Bir saman çöpü gibi bizi sürüklediler. (162)

Dinle ey yabancı sis ve kar
Hava korkunç derecede soğuk
Direk boyunca buzlarla kar
Zümrüt gibi yemyeşil yüzen dağlar. (163)

-
161. The Wedding-Guest he beat his breast
Yet he cannot choose but hear;
And thus spoke on that Ancient man,
The bright-eyed Mariner.
162. Listen, a stranger storm and wind
A wind and tempest string
Four days and weeks it play'd us freaks
Like chaff we drove along.
163. Listen, stranger mist and snow
And it grew wondrous cold,
And ice mast-high came floating by
As green as emerald.

Dördüncü kısmın başlangıcında, Guest korkusunu iki kere daha belirtir: "Senden korkuyorum ey Mariner" Mariner onu sabır ve metanetle tekrar yatıştırır:

Korkma, korkma ey düğün davetlisi
Ben ölmemiştim. (164)

Bu noktadan sonra, Mariner'in konuşma tarzı daha nazik, samimi, sade ve kısadır. Bir öğretmene yaraşır derecede temkinli ve son derece veciz ve derlitolu bir konuşma tarzıdır bu. Gerçi bu kez kullanılan dil Albatross'un öldürülmesi ve bu olayı takip eden olayların anlatılmasında kullanılan son derece mahirane işlenmiş, Wedding-Guest'i kendinden geçiren bir şiir dili değildir, fakat daha da etkilidir. Aşağıdaki satırlar Mariner'in değişmiş olan konuşma tarzına verilecek en iyi misaldır:

Ey düğün davetlisi bu gördüğün insan
Uçsuz bucaksız bir denizde
O kadar yalnızdı ki bu insan
Allah'ın varlığının bile değildi farkında. (165)

Mariner'in konuşma tarzı, hitabet kuvvetiyle yakından ilgili olan "Glittering eye" (parıltılı gözler) konusunu Mariner'in karakteriyle ilgili olarak düşünüp ve o şekilde incelemek icap eder. Belki Mariner'in şiirdeki allegorik fonksiyonuna bir göz atacak olursak, onun bizim her zaman etrafımızda gördüğümüz insanlardan farklı olduğunu hissedebiliriz.

164. Fear not, fear not thou Wedding-Guest/This body dropt
not down.

165. O Wedding-Guest this soul hath been
Alone on a wide wide sea
So lonely it was, that God himself
Scarce seemed there to be.

Şiirin okuyucuları için Mariner ve Wedding-Guest'in mevcudiyetinin daha çok hissedildiği şiirin ilk ve son kısımlarını nazarı dikkate almadan, Mariner'in renkli ve esrarlı macerasıyla ilgilenmek daha kolay olmakta ve daha cazip gelmektedir. Bu durum karakterlerin gerçek olup olmadıklarını araştırmakazusu uyandırmaktadır. Bilhassa, Mariner'in hakiki hayattan alınmış bir tip olup olmadığı hususunda tereddüte düşeriz.

Birinci stanzada, Coleridge, Mariner'in bir özelliğinden bahseder: Mariner'in "parıltılı" gözleri. Bu terim şiir de üç kere daha kullanılır. Niçin "glittering" de "shinning", "twinkling", yahut "sparkling" değil. Mariner'in şahsında daha tesirli bir özellik olmalı ki Coleridge bilhassa bu kelime üzerinde durur.

Mariner Wedding-Guest'in ellerini tutmaktan vazgeçip onu "parıltılı" gözleriyle kontrol altında tutmaya başladığı andan itibaren, Mariner'in bizler gibi bir insan olduğundan şüphe etmeye başlarız. Gözlerin böyle kontrol edici ve büyüleyici bir kuvvete sahip oluşu Coleridge'in diğer şiirlerinde de yer alır. Meselâ, Christabel'de gözlerin, bazan tesir edici, ve hatta hipnotizma yoluyla kötülüğü bile diğer bir insana aktaracak kuvvete olabileceği ima edilir. Asıl ve iyi yürekli Christabel, kötülüğe alet olmuş bir kadının, Geraldine'nin, iki yeşil yılan gözü gibi gördüğü gözlerinin etkisi altında kalarak onun hükmü altına girer. Aşağıdaki mısralar edebî bir dilde bu olayı anlatır:

Bir yılan çekingen ve donuk gözlerini kıstı
Ve kafasının içinde kısıлып kalan hanımın gözleri

Birer yılan gözü gibi kıvrıldı
 Christabel'e yan yan baktılar
 Bir dakika sonra bu görüntü silindi
 Fakat Christabel'i bu yılanlar kendinden geçirdiler
 O da bir an olduğu yerde sallandı.
 Bir yılan ıslığı çıkararak titredi. (166)

Buna benzer diğer sahne Melville'in Billy Budd adlı eserinde yer alır. Baş tayfa Claggart Billy'i gemide isyan çıkarmaya teşebbüs etmekle suçladığı zaman, aynı durumu izleriz. Billy kendisini itham eden şahsın gözlerindeki hipnotik kuvvetin tesiri altında müdefaasız bir şekilde büyülenmiş hissederek

Billy önce aldırış etmedi. Fakat işin vehametinin farkına vardığı zaman sanki cüzzam hastalığına yakalanmış gibi morardı. Bu sırada onu itham edenin gözleri kendisini izliyenin mavi gözlerinden ayrılmadan, renkli yeşil renginden çamur gibi mosmor bir renge döndü. Onun gözlerinden fışkıran insan zekası, insani vechesini kaybederek, sanki denizin dibinde yığılan cisim nesli belli olmayan yaratıkların gözü gibi yerinden fırladılar. Onun ilk uyuşturucu bakışında bir yılanın büyüğü vardı, ikinci bakışında ise torpedo balğının hareketsiz bırakan kuvveti vardı. (167)

"Glittering" terimini izah edici diğer bir husus, şiirde "Moon" (ay) ile ilgili imajlarda mevcuttur. Robert Penn Warren'in işaret ettiği gibi "ay" insana benzetilmiş ve ona bir şahsiyet,

166. A snake's small eye blinks dull and shy
 And the lady's eyes they shrunk in her head
 Each shrunk up to a serpents eye,
 And with somewhat of malice, and more of dread,
 At Christabel she looked askance
 One moment—and the sight was fled
 But Christabel in dizzy trance
 Stumbling on the unsteady ground
 Shuddered aloud, with a hissing sould.

S.T. Coleridge, Selected Poetry and Prose, ed. Elizabeth Shneider,
 New York, 1964, p. 87.

ciddiyet verilmiştir. "Life-in-Death" ve Mariner'in türlü ruh haliyle ay'ın sembolik anlamda bağıntısı vardır. Şiirin sonunda yer alan "ay" imajı, Mariner'in hikâyesini anlatmak için duyduğu şiddetli arzunun ay ışığı ile ilgili olduğunu bize hatırlatar. Bu arzunun içinde tekrar uyanması halinde, Mariner "bir diyardan diğerine gece ^{gibi} geçer" tabiri arasındaki münasebet derhal sezilir. Bu stanza da "parlak gözlü", saçlı sakalı ağarmış Mariner uzaklaşıp gitti denmektedir.

Altıncı kısmın başında, ikinci stanza'yı hatırlarsak, burada da Mariner'in gözleriyle ay arasındaki ilgiyi görebiliriz;

Okyanus efendisinin önünde
Sessiz ve sakin duran bir köle gibiydi
Denizcinin kocaman parlak gözleri
Mehtaba doğru bakarken parıldıyordu. (168)

Mehtaba bakan iri gözler tabiri "one life" (tabiattaki canlı, cansız bütün yaratıkların birbirlerinin ayrılmaz birer parçası

167. Not at first did Billy take it in. When he did the rose tan of his cheek looked struck as by leprosy. He stood like one impaled and gagged. Meanwhile the accuser's eyes, removing not as yet from the blue dilated ones, underwent a phenomenal change, their wonted rich colour blurring into a muddy purple. Those lights of human intelligence losing human expression were glidly protruding like the alien eyes of certain uncatolouged creatures of the deep. The first mesmeric glance was one of serpent fascination the last was as the paralyzing lurch of the torpedo fish.

Herman Melville, Billy Budd, Sailor, ed. Harrison Hayford
M.N. Sealts, Chicago, 1962, p. 72.

168. Still as a slave before his lord,
The ocean hath no blast;
Mariner's great bright eye most silently
Up to the Moon is cast.

olduklarını iddia eden teoriye) yahut "mutable nature" (değişken tabiat) fikrine göre Mariner'in de ay tarafından etkilendiğini, onun gözlerinde de ay'dan bir parça olduğunu ima eder. Bundan başka Mariner'in cezasını (hayati boyunca aksakallı bir deli gibi dolaşıp insanları hikâyesini dinlemeye zorlamak) Oluşu onun "lunatic" halinin "moon" ve "lunacy"e vermek zorunda olduğu bir nevi haraç olduğunu iddia edebiliriz. Bu husus şiirin 1798 baskısında şu şekilde belirtilmiştir:

Ey düğün davetlisi dinle beni
 "Mariner sara tabiyim"
 Çünkü gözlerinden gelen kuvvet ile
 Vücutum ve ruhum hareketsiz kalıyor. (169)

Mariner'in iki tesirli özelliğini, hitabet kuvvetini ve gözlerinin büyüleyici parlattısını inceledikten sonra, kendisini ve ikna ediş metodunu 1765 yıllarında ilmi bir metod olarak Dr. Anton Mesmer tarafından ortaya atılan ve daha sonra Dr. James Braid tarafından (1840) geliştirilerek uygulanan "hipnotizma" ile bağdaştırabiliriz. Coleridge hipnotizma unsurunu şiirin yapısına kattığına göre belki bu metodu biliyor hatta kullanıyordu. (170)

169. Listen, O listen, thou Wedding-Guest

"Mariner'e thou hast thy will;
 For taht, which comes out of thine eye doth make
 My body and soul to be still.

170. Kathleen Coburn Coleridge'in filozofik makele ve konferanslarını, mektup ve notlarını toplu halde Inquiring Spirit (London, 1951) adlı kitabında yayınlamıştır. Eserin "Animal Magnetism" başlıklı bölümünde 45-51 sayfalar arasında yer alan notlara göre, Coleridge hipnotizma konusuyla yakından ilgilenmiş ve zaman zaman hipnotizma deneyleri yapmıştır.

Bir an için Wedding-Guest'i Mariner'in uygulayacağı hipnotizmanın üç önemli merhalesini aşacak bir insan olarak dünişsek, Guest'deki değişikliğin bunun bir neticesi olup olmadığına tahkik etmiş olacağız.

Hipnotist'in hipnotizma sırasında uyguladığı üç metodu (ki bunların hepsinin Guest'e tatbik edildiği anlaşılacaktır) şunlardır:

1- Fixation (alakakın ve dűřüncelerin bir noktaya teksifi) bu vaziyette süjenin bir süre hareketsiz kalıp bütün ilgisini sabit bir noktaya tesbit etmesi istenir. Bu bir ayna veya küçük parlak bir cisim olabilir. Şiirde bu tesbit işi Mariner'in gözleri veya elleri ile yapılmaktadır. Şayet Mariner'in gözleri ve elleri hariç, dış görünüşünden ne kadar az bahsedildiğini hatırlarsak, Coleridge'in, hipnotik metodlarda uyguladığı vechile, Mariner'in ellerini, ve gözlerini, ve Guest'in bunlara reaksiyonunu maksatlı bir şekilde şiire dahil edildiğini görürüz:

Mariner diğün davetlisini kemikli elleriyle sıkı, sıkı tutar.

Korkuyorum senden ey denizci
 Senin kuru ellerinden korkuyorum

Senden, senin parıltılı gözlerinden
 Kuru ellerinde korkuyorum. (171)

Guest'in alakası tamamıyla Mariner'in elleri üzerine teksif edildikten sonra, ikinci safhaya, Induction safhasına geçilir.

171. "He (the Mariner) holds him (the Guest) with his skinny hand".

"I fear thee, Ancient Mariner

I fear thy skinny hand

"I fear thee and thy glittering eye;

And thy skinny hand so brown.

2- Induction Safhası:

Süjenin alakası istenilen bir yöne tevcih edilip, hareket-sizliği sağlandıktan sonra, hastanın zihnini yorup uyuşturacak devamlı bir "stimulus" kullanılır; ve hastanın bütün düşünce, yargı ve görüşleri hipnotistin istediği duruma girinceye kadar tekrarlanır. Şiirdeki kafiye, ritim, ve melodi unsurunun monoton etkisi Mariner'in bu safhayı da başarmasını sağlar. Şimdi, şiirin teknik yapısına bir kere daha göz atalım.

Gerek Coleridge ve gerekse Wordsworth popüler Ballad şekliyle yakından ilgilenmiş ve ondan hoşlanmışlardır. Coleridge'in "ballad" şeklini kullanmaktan maksadı, bu formun eski bir form oluşu ve modern hayatı aksettirmeyişi, ve Coleridge'e insan muhayelesine rahatlıkla hitap etme imkânı sağlamasıydı. Bu şekli benimsedikten sonra, Coleridge esasında a b c b olan kafiye sisteminde maksatlı değişiklikler yapmış ve "ballad" formunun daha tesirli olabilmesi için 4-3 vurgu üçlüsünde de değişiklikler yapmıştır:

Şiirin başında, şiirin realiteyi aksettiren çerçevesini belirtmek için normal ballad şekli idame edilmiştir:

O yaşlı bir denizciydi
 Üç kişiden birini durdurdu yaşlı gemici
 "Uzun sakalı, parıltılı gözlerinin başı için söyle
 Niye beni tutuyorsun ey denizci"? (172)

Bu şekil hikâyeyi geliştirmek ve hikâyenin havasını daha da ciddi-
 dileştirmek, ve en önemlisi tekrarı artırmak için "Lyric" mısra-

172. It is an Ancient Mariner

And he stoppeth one of the three

"By thy long grey-beard and glittering eye;

Now wherefore stoppeast thou me?

ların konduğu 12 nci stanzaya kadar devam eder. Meselâ, 1 nci bölümün 12 nci stanzasında böyle bir "lyric" mısra mevcuttur:

Sürünen direklerle ve batan pruvayla
Gemi halâ kendi gölgesiyle
Başını eğmiş ilerler
Gemi hızla ilerledi, rüzgâr gürlledi
Ve Güneye doğru rüzgârlar bizi sürükledi. (173)

Sonra, II nci kısmın birbirini takip eden iki stanzasında "That made the breeze blow" (bize rüzgâri getiren) mısra iki kere kullanılmıştır. Birincisinde Albatross'un öldürülmesi hadisesini kapsıyan iki mısra, ikincisinde ise Mariner'in gemici arkadaşlarının hissiyatini belirten satırlar arasına konulmuştur. Aynı teknik özellik bunları takip eden stanzada aynı maksatla, hisleri kamçılamak, monoton havaya hissettirmek üzere kullanılmıştır.

Wedding-Guest Mariner'e son defa ciddi bir şekilde karşı koyduktan sonra, kafiye sistemi a b cc b'ye dönüşür:

Korkuyorum senden ey denizci
"Sakin ol ey düşün davetlisi"
Beni lanetlemek için gelip
Fakat sonra acıyla oradan kaçıp
Uzaklaşanlar mukaddes ruhlar serisiydi. (174)

173. With slopping masts and dipping prow,
Still treads the shadow of his foe,
And forward beds his head,
The ship drove fast, loud roared the blast,
And southward aye we fled.

174. I fear thee, Ancient Mariner
"Be calm, thou Wedding-Guest
"Twas not those souls that fled in pain
Which to their curses came again,
But a troop of spirits blest".

Kafiye sisteminde yapılan bu değişiklikler, kulaklarımızı başka bir yöne, daha çok alakayı celbedecek bir yöne çevirmekte tesirlidir.

Coleridge "ballad" kitasını ve ölçüsünü kullanırken, muhakkak ki bir maksat güdüyordu. "The Rime of the Ancient Mariner"i okurken, monoton ifade birden farklı bir ifade tarzına dönüşür; şiirin görünüşteki basitliğine inanırken bir anda onda daha derim^{bir}/mana bulup şaşırırız. Böylelikle ballad ölçüsünün monotonluğuna kendimizi kaptırmışken, kafiyyede meydana gelen varyasyonların tesiriyle alakamızın devamlı olarak meşgul edildiğini görürüz.

Ballad ölçünü uzatmakla, Coleridge şiire daha da akıcı tesir edici bir hava vermiştir:

Gelin holda ilerledi;
Bir gül gibi pespembe
Çalgıcılar selamladı gelini
Aralarından geçerken saygı ile . (175)

Zaman zaman, şiir sert ve haşin bir ifade alır:

Buzullar yarılırken çatır çatır öttü
Ortalık bir nöbete tutulmuş gibi sarsıldı.

Şiirin dinleyici üzerindeki tesirini daha da artırmak için,

Coleridge stanzaları normalden çok daha geniş tutar:

Dinledik ve etrafımıza bakındık
Kalbimi korku sarmıştı artık
Sanki kanım çekilmişti
Dümencinin yüzü ay ışığında bembeyazdı
Kıvrımında bir parlak yıldızla
Yarım ay geminin doğu kanadına kaya kaya
Oracıkta kenetlenip kalacaktı.

175. The bride hath paced into the hall,
Red as a rose is she;
Nodding their heads before her goes
The merrily ministely.

Şiirin diğer bir özelliği de aynı tip kafiye ve alliterasyon'un çok fazla kullanılmış olmasıdır; ve diğer taraftan, çok sık kullanılan iç kafiye Coleridge'in uslubunun daha akıcı olmasına yardım eder:

Birden bire durdu rügar, yelkenler birden bire
düştü
Günbegün, günlerce ve günlerce

Su, su, hertafta su,
Ama bir damla su yoktu içecek
Su, su, her taraf su
Ama içecek suyu bize kim verecek ?

Yavaş yavaş kaydı gemimiz
Seyretti sakın sakın
Yavaş yavaş esti rüzgârımız
Yalnız beni serinletti lakin

Oh bu rüya mi acaba
Tepeyi mi yoksa kiliseyi mi
Yoksa deniz fenerini mi görüyorum
Geldim mi görüyor muyum memleketimi ?

Limanda denizin üstünde sürükleniyorduk
Hıçkırarak Tanrıya yalvardım
Ey Tanrım bırak uyanayım
Yoksa bırak hep uyuyayım dedim. (176)

Yukardaki mısraların ölçüsündeki değişiklik nakarat, iç kafiye aliterasyon, ve değişen üçlü heceler vasıtasıyla yapılmıştır, ve bunlar okuyucu üzerinde dikkate şayen zevk, heyecan ve hipnotik bir tesir uyandırır. Keats "Ode on a Nightingale" adlı şiirinde aynı tekniği kullanır fakat Keats bu havayı verirken kelimelerin manalarından istifade eder.

Kalbim sızlıyor, vücuduma bir uyumsuzluk kaplıyor
Kalbim sızlıyor sanki uyuşturucu bir içki içmişim. (177)

Kısaca, Coleridge bilinen "ballad" formülünde dışarı çıkarak heyecan ve akâlayı artırmış; ve sık sık geçen tekrarlarla ballad şeklinin basitliğinden şiiri kurtarmıştır. Coleridge bu durumu şöyle izah eder; ona göre tekrar:

... bir tek imaj ve hadiseyle uyurabileceğimiz heyecanı daha da uzatmak ve şiddetlendirmek için keskin ve kuvvetli bir hissiyatin tekrarıdır. Şunuda kabul etmeliyim ki bu tip tekrarların en güzelini Wordsworth "Song of Deborah" adlı şiirinde bize vermiştir:

176. Down drop the breeze, the sails dropt down

Day after day, day after day,

Water, water, everywhere,

And al the boards did shrineek;

Water, water, everywhere,

Nor any drop to drink,

Swiftly, swiftly flew the ship,

Yet she sailed softly too:

Sweetly, sweetly blew the breeze

On me it blew.

Oh dream of joy is this indeed

The light house top I see?

Is this the hill is this the kirk?

Is this mine own Countree?

We drifted o'ver the harbour bay,

And with sohs did pray

O let me ne awake my God

Or let me sleep alway.

177. My Heart aches, and drowsy numbness pains

My sense, as though of hemlock I had drunk.

"Önünde eğildiği ayakların dibine düştü
Önünde eğildiği yerde düştü ve öldü. (178)

Coleridge'in şiirindeki imajlar bile sihirli bir hava yaratmak üzere bir araya gelmiştir. Aşağıdaki mısralar buna bir misal teşkil eder:

Kıpkırmızı alevlerle
Geminin koca gölgesinin düştüğü yerde
Büyülü deniz yandı durdu. (179)

Bu mısraların sihiri kullanılan imajların dinliyen, bilhassa Guest'i şaşırtmak için meçhulleri, bilinen unsurlarla birleştirmiş olmaktan doğmaktadır. Buna benzer bir çok değişler "The Shadow of the Sail", "The sea shines vehemently..... and burns", "a ruby or opaline redness" bütün bunlar dinleyici üzerinde büyüleyici bir tesir bırakır.

Coleridge'in kendisi de vezin, kafiye ve kelimelerle şiire bulhassa değişik bir veçhe verdiğini adete onlarla oynadığını itiraf eder. Biographia Literaria dan alınan aşağıdaki satırlarda Coleridge az çok şiirdeki hipnotik özelliğin tarafını yapar:

Cümlelerin kelimelerin dizilişi, kullanılışı tarzları, ve tekrar şiir için çok önemlidir.....
Vezne gelince, vezini meydana getiren unsurların heyecan uyandıran elemanlardan teşekkül etmesi icap eder.

178. ...the apparent analogies of intense and turbulent feeling in which the passion is greater and of longer endurance than to be exhausted or satisfied by single representation of the image or incident exciting it. Such repetitions I admit to be a beauty of the highest kind as illustrated by Mr. Wordsworth himself from "The Song of Deborah". At her feet he bowed, he fell where he bowed, there he fell down dead.

179. But where the ship's huge shadow lay,
The charmed water burnt alway
A still and awful red.

Bunun yanı sıra, bu elemanların bilhassa sun'f bir şekilde heyecanı, zevk'i ve alakayı birleştirmek için vezne dahil edilmeleri icap eder. Bu o şekilde yapılmalıdır ki yapılan değişiklikler veznin akıcılığı içinde ölçülü bir şekilde seçilsin. (180)

Mariner'in büyüleyici gözlerinin tesiri altında, ve melodiye benzer hikâyesinin etkisiyle kendinden geçen Guest, verilen ahlak dersini kolaylıkla benimser ve yepyeni bir insan haline gelir. Şimdi o düğünde eğlenen her hangi bir düğün davetlisi değil hakikatı ve ruhaniyetle ilgili her şeyi kavramış, bir insandır; ve böylece Mariner "hath his will over the Wedding-Guebt" Mariner (düğün davetlisi üzerindeki yetkisini ispat etmiştir.)

180. As far as the meter is concerned the elements of the meter itself is accompanied by the language of excitement. Secondly these elements are formed into meter artificially by a voluntary act, with the design and for the purpose of blending delight, emotions, so the traces of present volition should throughout the metrical language be proportionally discernable.

S.T.Coleridge, Biographia Literaria, The Complete Works of Samuel Taylor Coleridge, ed. W.G.T.Shedd, New York, 1884, p. 34.

IX

Mariner ve Wedding-Guest Arasındaki Karşılıklı
Dayanışma

Wedding-Guest'in karakteri daima şiirin en önemli şahsiyeti olan Mariner ile birlikte incelenmektedir. Aralarındaki ilgiye bakacak olursak, değer, vazife, ve yaradılış itibariyle ikisinin birbirlerinden tamamiyle farklı iki insan olarak tanıttıklarının görürüz.

Mariner ve Wedding-Guest, Coleridge'in şiirlerinde sık sık yer verdiği iki ayrı kutbun karşılaşması ve bu karşılaşmanın neticelerinin ne olacağı konusuna bir misal teşkil ederler. Onlar da Christabel şiirindeki Geraldine ve Christabel gibi birbirlerinden uzak kutuplar, tamamiyle farklı yaratılıştaki insanlardır, fakat değişmeye muktedir manalı bir birlik içindedirler. Bilhassa, şiirin başında karakter itibariyle birbirlerinden tamamen farklıdırlar. Fakat olayların akışı bilinen çevreden tabiat üstü çevreye doğru kaydıkça, ikisi arasında birbirlerinin ihtiyacına cevap veren bir değişme meydana gelir. Şiirin sonunda ise son derece ilginç ruhi bir yakınlık bu iki zıd tip arasında doğar. Kanaatimce, Coleridge'in Wedding-Guest ile Mariner'i dramatik bir şekilde bir araya getirmekten maksadı, tecrübesiz bir gencin sınırlı anlayışını nasıl aşip daha ulvî hisler duymaya başladığı ve işlediği suçun yükü altında ezilen eski bir deniz kurdunun tekrar ruh huzuruna kavuşmak için gösterdiği çabayı anlatmaktır.

Şiirin başında bu iki karakter arasındaki belli başlı farklılıklar dramatik bir şekilde belirtilmiştir. Bunları kısaca şöyle özetleyebiliriz. Mariner'in yaşla değil de "Ancient" (koçamış) bir insan olduğunu daha şiirin başında öğreniriz. Burada "koçamış" sıfatı onun sanki daha eski devirlerden beri kaim olduğu hissini uyandırır; ve Mariner'i derhal esrar perdesi arkasına iter. Ancak şiirin allegorik havasına hakim olduktan sonra "Ancient" kelimesinin yerinde verilmiş bir sıfat olduğunu anlarız. Daha sonra, onun vücudunun ince uzun ve yanık, sakalının ak, gözlerinin de parlantılı olduğunu öğreniriz. İşte onu bir insan olarak kabul etmemizi sağlayacak yegane malûmat budur.

Mariner, hareketleri, konuşması ile gerçekten bağlı olmadığı geleneksel dünyaya tuhaf gelen bir yabancıdır. İç alemi karışık bir insandır; ve normal insanlar arasında onlar gibi olamaktan huzursuzdur. Sanki bu dünyadan değilmiş, bu dünyaya bir hakikatın haberciliğini yapmak üzere geçici olarak gelmiş gibidir.

Diğer kutbu temsil eden Wedding-Guest ise kendisini günlük hayatın düzeninden çekip çıkarmak isteyenlere karşı koyacak tipte, bulunduğu şartlarda kendisini rahat hissedene, ^{hayal} ~~hayat~~ ve sathi bir gençtir. Düğünden alıkondğu için son derece telaşlıdır. Bütün bu karakter özelliklerini onun hareketlerini izlemekle ortaya çıkarabiliyoruz. Fakat dış görünüşü hakkında hiç bir şey bilmiyoruz. İşte Mariner için dökme için böyle bir kimseyi seçer ve ona ihtiyacı vardır. Fakat, ilerde göreceğimiz gibi Guest'in Mariner'e olan ihtiyacı daha da büyüktür. Daha sonra Wedding-Guest'in zihni ve ruhi gelişimi için ancak Mariner'in hikâyesi ve bu hikâyede mevcut olan ders tipinde bir uyarıcının şart olduğunu görürüz.

Mevzuu bir noktaya gelmişken bu konuyu tecrübe bilgi ve yaradılış bakımından farklı iki insanın bir araya gelip birbirlerini etkilemeleri olayını ele alan diğer allegorik eserlerden bahsetmek istiyorum. Meselâ, Spenser'in The Faerie Queene adlı şiirinde Red Cross Knight'in Duessa, kötülüğün, dünyevi bilgilerin temsilcisi ile karşılaşması onu, bir müddet içinde olsa, Una'dan uzaklaştırır. Hawthorne'un The Marble Faun isimli eserinde ise, çok tecrübeli ve kompleks bir karakter olan Miriam, son derece tecrübesiz, başına buyruk bir tabiat çocuğu olan Donatello'nun karşısına çıkar ve birbirlerini ruhen ve zihnen etkilerler. Miriam Donatello'nun saflığı sayesinde günahlarının kefaretinin omuzlarından kalktığını, Donatello ise tecrübenin verdiği yükün omuzlarına çöktüğünü hisseder. Melville'in Billy Budd'ünde ise Billy'nin şeytanlık ve habisliğin dünyadaki temsilcisi Claggart ile karşılaşması sonunda trajik bir şekilde olgunlaştırdığını görürüz. Faulkner'in "The Bear" adlı hikâyesinde Tom'un ayıyı (Melville'in 'Moby Dick'inde balinanın sahip olduğu tabiat üstü kuvvet burada ayıya atfedilmiştir.), vurmak üzere çıktıkları seferler sırasında nasıl olgunluğa eriştiği anlatılır. Bütün bunlar bu alanda vereceğim misallerden bir kaçıdır.

Bu konuda en güzel örnek olarak Milton'un Paradise Lost unda Adem'in kemale erişti olayını gösterebiliriz. Sihirli elmayı yedikten sonra, Adem ve Havva Allahın önünde günahlarını itiraf edinceye kadar, uzun ve meşakkatli bir denemeye tabi tutulurlar. Adem Michael ile mücadeleden sonra, başından geçen olaylardan edindiği tecrübeden şöyle bahseder:

İtaat etmenin icabettiğini böylelikle öğrendim,
 Yalnız Allah'ı sevip ondan korkmayı
 Yürürken bile onun varlığını hissetmeyi, her şeyde
 Ona güvenmeyi, bütün eserlerine saygı
 Duymayı, kötülüğü yenmeyi
 Uysal olmakla büyük işler başarmayı
 Ve dünyada kuvvetli ve akıllı olmak için
 Allah'ın huzurunda itaat etmeyi öğrendim. (181)

Coleridge'in The Rime of the Ancient Mariner'in sonunda 'moral stanzaların' metni içinde verdiği ahlak dersi ile Adem'in aldığı ders arasında pek fark yok gibidir.

'Initiation' mevzuunda bunun gibi daha bir kaç misal verebiliriz. Conrad'ın "The Secret Sharer" adlı hikâyesi 'Initiation' nin ahlaki yönden tarifini "kendi kendisine yetmemek hissini ve emniyette olmamanın verdiği korkuyu yenmek" (182) şeklinde verir. Henry James'in The American, adlı eserinde Christopher Newman, Hemingway'in A Farewell to Arms adlı eserinde Frederick Henry ve Stephen Crane'nin The Red Badge of Courage adlı eserinde genç asker 'initiation' olayını portreleyen bu arada sayabileceğimiz tipik namzetlerdir.

181. Henceforth, I learne, that to obey is best,
 And love with feare the only God with walk
 As in his presence, to observe
 His providance, and on him sole depend
 Merciful over all his works with God
 Still overcoming evil, and by small Accomplishing
 Great things by things deemed weak Subverting worldly
 Strong, worldly wise by simply meak

John Milton, Paradise Lost, Books VII and VIII, Cambridge, 1954
 p.52

182. Carl Benson, "Conrad's Two stories of Initiation", PMLA
 LXIX, pp. 46-49.

Şimdi tekrar Wedding-Guest'e dönebiliriz. Şiirin ilk stanzalarında Guest'in Mariner'e karşı gösterdiği tepki hakikaten şiddetlidir. Fakat bu tepki insan yaradılışının en normal özelliklerini taşır. Hiddet, sabırsızlık, itaatsızlık gibi davranışlar belki takdir edilen davranışlar değildir, ama hepimizde az çok mevcut olduğu için kolay anlaşılır. Şu halde, Guest biraz sinirli biraz hırçın biraz küstah ve toy olmasına rağmen normal bir insandır.

Guest'in itirazlarına karşılık Mariner onu sımsıkı tutan ellerini gevşetir ve gözleriyle ona tesir etmeye başlar. Artık Guest için Mariner'i dinlemekten başka çare kalmamıştır. "The Wedding-Guest stood still/And listens like a three year's child". (düğün davetlisi üç yaşında bir çocuk gibi sakin sakin dinledi.) "The Wedding-Guest sat on a stone:/ He cannot choose but hear". (düğün davetlisi taşın üzerine oturup, dinlemekten başka çare kalmadığını anladı) gibi satırlar Guest'in yavaş yavaş değiştiğini ifade eder.

Birinci kısmın sonuna varmadan Guest'i Mariner'e karşı daha anlayışlı görürüz; artık hikâyeyi ilginç bulmaktadır. Mariner hikâyesinin can alıcı noktasına ulaştığı sırada, sözünü kesip ona karşı duymaya başladığı sempatiği açıklar:

Allah seni, ey, kocamış denizci,
Bu hale getiren düşmanlardan korusun.

Mariner'in hikâyesinin işlenen suçu takip eden muğlak kıssımlarını anlatmaya başladıktan sonra, IV ncu kısmın başına kadar Wedding-Guest'den ses seda çıkmaz. Bunun iki türlü izah tarzı vardır. Birincisi Mariner'in hikâyesi o kadar cazip ve heyecan veren bir özellik kazanmıştır ki Guest oyundan alıkonmuş ve

şakinleştirilmiş bir çocuk gibi anlatılan masalın etkisinden kendisini kurtaramaz. Hakikaten şiirin bu kısmında Coleridge Biographia Literaria sının meşhur 14 ncu kısmında, aşağıdaki sözlerle belirttiği gibi,

Bilinen tabiat manzalarını ay ışığının, batan güneşin, ve belli belirsiz ışık oyunlarını loşluğu altında tanıtanın kazandırdığı ani cazibesinden, (183)

faýdalanmış ve ışık ve gölge oyunlarını, hadiseler ve tabiatın çeşitli görüntüleri üzerinde aynen uygulamıştır. John Livingston Lowes bu tip görüntülerin okuyucu ve bilhassa dinleyici üzerinde yapacağı etkiyi şöyle tarif eder:

Kendini böyle fantastik ve izahı zor bir ortamda bulunan her fani, realiteyle ilişkisini kesmemek için etrafında tutacak köklü bir şey arar. Ancient Mariner'in okuyucusunun haleti ruhiyesini böyle tarif edebiliriz. Şüphesiz ki önümüzde gözle görünen hakikatler, geminin tasarlanmış rotası vardır; ama onun yanında kocaman parlak güneş iskeletlerin arasından sızar, ay ışığında tekrar canlanan ölülerin gözleri parıldayışları ve yıldızların fezada dans edişleri vardır. (184)

183. ... The sudden charm, which accidents of light and shade, which moon light or sun-set diffused over a known and familiar landscape.....

Samuel Taylor Coleridge, Biographia Literaria, The Complete Works of Samuel Taylor Coleridge, ed. W.G.T. Shedd, New York, 1884, p. 34.

184. Every mortal who finds himself enmeshed in the in explicable or the fantastic reaches out instinctively to something rooted and deep, in order to retain a steady hold upon reality. That is the predicament of the reader of The Ancient Mariner, There before him, to be sure, are tangible facts of a charted course beneath the enduring skies. But the broad bright sun peers through skeleton ribs, and the moon glitters in the story eyes of the reanimated dead, and the dance of the man stars is a strange sight in the element.

John Livingston Lowes, The Road to Xanada, ed. Houghton Mifflin Company, Boston, 1927, p. 271.

Kanaatimce Guest'in sakinleşmesini izah edecek ikinci, ve hakiki izah tarzı ise Guest'in hadiselerin tesiri altında kalarak, sanki bu hadiselere iştirak etmiş gibi heyecanlanarak kendi içinde bazı belirsiz duygu ve düşüncelerin kıpırdandığını sezmeye başlamıştır; ve kendi keldine bunları tahlile çalışmaktadır. Onun bu halini his hayatında meydana gelen değişikliklerin ve içinde kopan fırtınaların tesiriyle şaşkın, içine dönük bir insan haline gelen bir delikanlı olarak tasvir edebiliriz.

Fakat şiirin II ncu kısmında yer alan epidozların, Mariner'in 'Lifein-Death' tarafından ruhen esir edilişi ve mürettebatın ölüme mahkûm edilişi, gibi olayların nakli bittikten sonra, Guest daha fazla dayanamaz ve altı satırlık şu konuşmayı yapar:

Senden korkuyorum ey denizci
 Senden ve senin kemikli ellerinden,
 Kaburga kemiklerin
 Medcezir sonu bir sahil gibi
 Senden, senin parıltılı gözlerinden,
 Yanık ellerinden korkuyorum ey denizci. (185)

Yukardaki satırlarda uzun zaman şuur altında baskıda kalmış his ve endişelerin dışarı vuruluşunu izleriz. Eğer kelime manası üzerinde durursak bu satırlar Wedding-Guest'in Mariner'i anlatmakta çektiği güçlüğü belirten korkuyla söylenen

185. "I fear thee, Ancient Mariner
 I fear thy skinny hand
 And thou art long, and lank, and brown
 As is the ribbed sea sand
 I fear thee and thy glittering eye
 And thy skinny hand so brown

sözlerdir. Bu satırlardaki imajlar (deniz ve kuşlar) sade ve dünyevidir. Hitabetdeki samimiyet ve yakınlık, sanki bu kısmın Wordsworth tarafından yazılmış olduğu hissini uyandırır. Bu tip ifade tarzına (ey) hemen hemen Wordsworth'un bütün şiirlerinde rastlarız. Meselâ, Prelude'un XIV nci kitabında Wordsworth Coleridge'e hitap ederken son derece samimi bir dil kullanır ve ona daima (ey arkadaşım) diye hitap eder. Bulduğu sosyal çevre ve edindiği kültür seviyesi bakımından Guest'in hitabet tarzı gayet normaldir.

The Ancient Mariner'de yukarda verilen Wordsworth stiline yazılmış mısraların yani sıra, Wordsworth'un kendi öz malı olan başka satırlar da vardır. Meselâ, 120 nci sayfada verilen stanzanın tamamı Coleridge'in de ifade ettiği gibi (186) Wordsworth ile yaptığı bir yürüyüş esnasında düzenlenmiştir. Diğer taraftan "And he listens like a three years child" mısrası tamamiyle Wordsworth tarafından yazılmıştır.

Yukarda söz konusu edilen mısra (üç yaşındaki çocuk gibi Mariner'i dinledi.) (187) Wordsworth felsefesinin ana hatları

186. For the last two lines of this stanza, I am indebted to Mr. Wordsworth. It was on a delightful walk from Nether Stowey to Dulverton, with him and his sister, in the Autumn of 1797, that this poem was planned, and in part composed. S.T. Coleridge, The Complete works of S.T. Coleridge ed. W.G.T. Shedd, New York, 1884, p. 45.

187. Parıldayan bakışlarıyla onu teskin etti
Ve düğün davetlisi ona sakin sakin baktı
Üç yaşındaki bir çocuk gibi onu dinledi
Ve böylece Mariner dediğini yaptı.

içersinde mütalaâ edilebilir. Bilindiği gibi, Wordsworth insanın tabiatta ve tabiatdaki düzen içersinde en ulvî duyguları, Tanrının mevcudiyetini öğrenmek yeteneğine sahip olacağını iddia eder; ve şöyle ilâve eder: Tabiat, insanoğlu onu anlayıp sevdiği, ondaki ilahi kuvveti gördüğü müddetçe, eğitici ve teskin edicidir. Wordsworth'a göre bir çocuk doğduğu zaman 'celestial light' (Tanrının nurlu ışığını) geride bırakır ve büyüdükçe doğuştan elde ettiği bu ulvî his ve tabiatı tanıyıp anlama yeteneğini ve bilhassa sevme ve sevinme duygularını kaybeder ve gittikçe melankolik bir insan haline gelir. (188)

Şu halde, "He listens like a three year's child" ibaresiyle Wordsworth tarafından yazılan bu mısra Gusst'in tecrübesizliğini ve toyluğunu ifade eder. Aynı zamanda Coleridge' in Wordsworth'un tesiri altında kalarak bir karakter yaratmaya ve onun yaradılış ve karakterinin incelenişinde bir insanın çocukluktan delikanlılığa ve daha sonra da olgunluğa ulaşışını tasvir etmeye karar verdiğini ifade eder. Diğer ta-

188. "Immortality Ode" dan alınan aşağıdaki satırlar Wordsworth felsefesini aksettirmektedir.

Our birth is but a sleep and a forgetting;
 The Soul that rises with us, our lifes star,
 Hath had elsewhere its setting,
 And cometh from afar:
 Not in entire forgetfulness,
 And not in utter nakedness,
 But trailing clouds of glory do we come
 From god, who is our home:
 Heaven lies about us in our infancy
 Shades of the prison-house begin to close
 Upon the growing Boy.

raftan, Guest'in geçireceği bu merhaleler ima edilirken, Cole-ridge tıpkı Wordsworth'un düşündüğü gibi, Guest'i 'Romantik Drama' (ilerde bundan yine bahsedilecektir) anlayışının tarif ettiği tabii bir ortam içine dahil edecek ve gelişimini orda inceleyecektir.

Şimdi tekrar olaylara ve onların karşısında şaşkına dönmüş olan Wedding-Guest'e dönelim. Mariner korkudan titreyen Guest'i bir kere daha teskin etmek ihtiyacını duyar ve onu ikna eder:

Korkma korkma ey düğün davetlisi
Ben ölenler arasından geldim.

Bu sözlerle Mariner kendisinin bir hayalet veya hortlak değil bir insan olduğunu Guest'e ihsas ettirir; ve bir kere daha kendi başına gelenleri başkalarının başına gelebileceğini hatırlatır.

Fakat Guest halâ günah işlemek ve afonulmak mefhumlarını anlamakta güçlük çekmektedir. Mariner şiirin IV ve V nci kısımlarında durumunun düzeldiğini ve tekrar dua etmek yeteneğine kavuştuğunu anlatmasına rağmen, Guest bir türlü üzerinden atamadığı çocukluğunun ve batıl itikatlarının tesiriyle, Mariner ölümlerin tekrar dirilişi sahnesini anlatırken bir kere daha korkusunu açığa vurur: "Korkuyorum senden ey gemici" fakat Mariner onun bir kelime daha söylemesine meydan vermez: "Sakin ol ey düğün davetlisi".

Lakin, Guest tarafından yapılan bu itiraz sonuçlu olur, ve bir daha Mariner'i protesto eden sesi duyulmaz. Bu noktadan

itibaren Guest Mariner'in kendisine karşı iyi niyetli olduğunu anlamış olacak ki onu dikkatle dinler ve anlatılanları Mariner'in tarif ettiği muhayyel dünyanın sınırları içersinde anmaya çalışır.

Mariner bu uzun hikâyesini bir ahlak dersiyle bitirdiği zaman, Guest tekrar eski haline dönmek üzere değişmiştir. Guest'in bundan sonra süreceği hayatı tahmin ve tasvir ederken iki ihtimal üzerinde durabiliriz: Guest ya kendisi gibi mükedder ve olgun bir insan olan Mariner'den öğrendiği değer hükümlerinin savunucusu olup, bulunduğu çevreyi uarmaya çalışacak, veya, muhtemelen, kendisini kimsenin anlamasına imkân olmadığını düşünerek o çevreden tamamiyle uzaklaşacaktır.

Daha önce çalışmamda, şiirin manasını "Romantik Drama" anlayışı içinde izah etmeye çalışmıştım; ve şiiri tamamiyle hayal mahsulu olarak tarif etmiştim. Şimdi ise Mariner ve Wedding-Guest arasındaki karşılıklı ilgiyi, Coleridge'in ileri sürdüğü hayal ve hakikat ve tabiatın birleştirici kuvveti temalarına göre açıklamaya çalışacağım. Coleridge'in bu husustaki görüşlerini nakletmek belki de bu hususu izah ederken seçilecek en doğru yoldur:

Mr. Wordsworth ile konuşuk ettiğimiz ilk sene, konuşmalarımızı sık sık şiir anlayışının şu iki önemli noktası üzerine teksif ederdik: okuyucunun heyecanını ve ilgisini arttırmak için tabiatı ve onda mevcut olan hakikatleri anlatmak, ve muhayyelenin renkli yönlerini aksettirecek şiire yeni ve zevkli bir hava vermek.....

Birincisini yani tabiatı aksettirdiğimiz zaman buradaki bütün olayların ve yapıcılarının olağanüstü olmaları icab eder. Böylece şiirin mükemmeliyeti bu tip hayal mahsulu olay ve durumları sahici gibi kabul edip onların doğuracağı heyecanların hakiki yönlerini vermek olacaktır.....

İşte bu düşünceyle 'Lyricall Ballads' külliyyetinin plânını yapmış olduk.....

Bu maksatla "The Ancient Mariner"i yazdım; ve The Dark Lady, "Christabel" gibi idealimi birinci denemedemden daha iyi ifade ettiğim şiirlerimi o devrede yazıyorum. (189)

1800-1801 yılları arasında, Coleridge Almanya'ya yaptığı ziyareten döndüğünde, iki esas kısımda özetlenebilecek Kant felsefesini benimsemiş durumdaydı. Kant felsefesinin iki esas kısmı şunlardır:

1- Hayal ve fantezi

2- Mantık ve anlayış

Coleridge Kant'in vazettiği gibi muhayyilenin bütün objelerin kavranmasında en büyük rolü oynadığını iddia eder. Coleridge'e göre, bir şahıs etrafındaki objelerden teker teker haberdar ise ve bunları birbirleriyle ilgili kılıp kategoriler halinde sıralayabilirse, akli melekelerin bu faaliyetine 'muhayyilenin çalışması' ismini verebiliriz. İşte bu zihin faaliyetidir ki etrafımızdaki objeleri birleştirip ideal hale getirmemizi sağlar; ve muhayyillenin çalıştırılmasıyla hakikati ve dünya anlayışımızı ifade edebiliriz. Diğer bir deyişle aklımız, muka-

189. S.T. Coleridge, Selected Poetry and Prose, ed. Elizabeth Shneider, New York, 1964, p. 225.

yeseler, izahlar yaparak bize bir dünya anlayışı kazandırır; ve böylece bizler etrafımızdaki objeleri kendi anlayış ve maksatlarımıza göre izah ve idare ederek yaşayabiliriz.

Şu halde, Coleridge Mariner'in hikâyesiyle, bir kere daha muhayyilenin objeler üzerinde nasıl değişiklikler yaparak tecrübesiz bir zihin için yepyeni bir dünya yarattığını ispatlamış ve bizlerinde şiiri böyle bir anlayış içerisinde okumamızı istemiştir.

Diğer taraftan muhayyile ilgili bu hususu Wordsworth ile Coleridge beraberce benimsedikleri tabiat ve tabiatın okuyucuya tanıtılması konusunda bir arada inceleyebiliriz. Şöyle ki, insan ancak muhayyillenin kuvveti sayesinde tabiatı sever ve anlar ve kendisini de onun bir parçası olarak görür. Ne var ki Coleridge The Rime of the Ancient Mariner'de insanın tabiatla ancak doğrudan doğruya ilgi kurabileceğini iddia eden Wordsworth'un aksine, bunun şair tarafından yaratılan bir ortamda sağlanabileceğini ispatlar. Bize kainatın hadiselerini, meçhul varlıklarını tanıttacak olan kimse Mariner'dir. Tabiattaki bütün obje ve hadiselerin birbirleriyle ilgisini, farklı yönlerini ve özelliklerinden bizi haberdar edecek olan kimse yine Mariner'dir.

The Rime of the Ancient Mariner'de bütün objeler kendilerinde mevcut olan vasıflara göre insanlaştırılmışlardır. (190) Şöyleki, güneş, ay ve ruhaniyetle ilgili bütün varlıklar kendilerinden üstün onları idare eden yüce bir kuvvete bağlı akıl idare ve şahsiyet kazanmış unsurlardır:

Güneş doğudan doğdu
Sanki denizden yükseldi

İşte geldi fırtına
Kuvvetli ve haşindi
Güney'e doğru bizi saran
Kanatlarıyla sürdü

Ay göğe doğru yükseldi
Şimdi kimbilir nerededir
Yanında bir kaç yıldızla
Sakin ve yavaş yükseldi. (191)

Mariner Guest'e tabiatın özelliklerini bu şekilde tanıtırken
Coleridge'in tabiat hakkındaki görüşlerinin hatta onu tasvir

190. "The wan stars", "strange moon", "sometimes dropping from
the sky/(He) heard the skylark sing", bu satırlarda Cole-
ridge tamamen Wordsworth'u izliyor gibidir. Meselâ, Words-
worth'un "One summer evening" adlı şiirinde çok daha bariz
"Personification" örneği vardır:

Arkadaki sarp kayalık sipsivri ve kara tepesiyle
Bütün ufku haşmetle kaplıyordu ve tepe sanki taâ
İçinden gelen bir iç güdüyle başını dikleştirdi.
Küreklere sarıldım o da gittikçe büyüyordu
Yıldızlarla benim arama girdi kendisine göre
Bir iradesi vardı ve yaşayan bir canlının
Ölçülü hareketleriyle beni ağır ağır
Takip ediyordu.

191. The Sun came upon the left
Out of the sea came he.
And now the STOM-BLAST came, and he
Was tyrannous and strong:
He struck with his o'takin wings
And chased us south along.
The moving moon went on the sky,
And nowhere did abide:
Softly she was going up
And a star or two beside.

ediş şeklinin Wordsworth'un görüşleriyle hemen hemen aynı olduğunu ispatlar.

Fakat daha sonraları, Coleridge'in görüş ve fikirlerinde büyük değişiklikler olacak¹ ve "Dejection: An Ode" adlı şiirini yazdığı anda tabiatın içinde önceleri duyduğu heyecanları bir kere daha duyamadığını açık açık itiraf eder; ve eski yaratıcı kuvvetini kaybetmenin hüznü içindedir:

Dışardaki şu varlıklardan bana yine heyecan vermemelerini kaynağı içimizde olan hayatın bana tekrar şevk vermesini istiyorum .

Bu sağımda solumda, yukarda gördüğüm
Şeyler bana artık ne verebilirler? (192)

Zaten Coleridge ile Wordsworth arasında daha The Rime of the Ancient Mariner'i yazarken, bir çok fikir ayrılıkları vardı. Meselâ, Coleridge Wordsworth'un tarif ettiği gibi insan gözünün tabiatın kendisine ilham ettiği "perpetual logic" (sonsuz gerçekleri) anlamasına ve aksettirmesine imkan yoktur. Coleridge'e göre ancak muhayyilenin görüntü ve algılar üzerinde yaptığı çeviriler ile gerçek ifade edilebilir. Öyle ise, Guest'e Mariner tarafından tanıtılan izlenimler dünyasının muhayyilenin bir mahsulu olduğu aşikardır.

Bu mevzuda görüşlerimi bir sonuca bağlamadan, Wordsworth'un şiirlerinde sık sık geçen tabiat ve onun insana kazandırdık-

192. I may not hope from outward Forms to win
The passions and to the life whose Fountains are within
These lifeless shapes, around; below, above,
O what they can impart?

ları mevzuuna değinmek istiyorum. Wordsworth'un bilhassa gençliğinin ilk yıllarında savunduğu fikre göre, tabiatda her objenin kendine has bir şahsiyeti vardır ve birbirleriyle sıkı sıkıya ilgilidirler. Bunları birbirlerine bağlayan kuvvet aynı zamanda insanların da onları canlıymış gibi algılamalarına; ve aynı birlik içinde kendilerini de onların bir parçası olarak düşünmelerine imkan vermektedir. (193)

193. "Tintern Abbey" adlı şiirinde Wordsworth korukuklara, çayırlara, ve dağlara duyduğu sevgiyi daha da lirik bir şekilde anlatır:

Bütün şu yüce dünyada
Gözün gördüğü kulağın duyduğu
Ve hoşlandığı her şey tabiatda
Onun kendine has dilinde mevcuttur
Beni yetiştiren, bana en güzel düş
Ve düşünceleri kazandıran, kalbimin
Ruhumun yöneticisi hep tabiattır.

İnsan hayatında, tabiatla başbaşa iken üç önemli safhanın yer aldığını iddia eden "Prelude" adlı şiirinde bu fikirler daha da sarıhtır; ve aşağıdaki satırlar şimdiye kadar bu konuda söylenenlerin hepsini destekler mahiyettedir.

Ey tabiatın ruhu, güzel ve mükemmel
Benim varlığımla mutlu olan tabiat ben de
Seninle beraberken, taa gençliğimden beri
Mutluyum; senin kükreyen suların,
Gölge ve ışıkların, tepelerin dağların
Onların hepsinde bir yücelik bir kudret
Hissederim; gözümle kulağımla bütün
Benliğimle senin yüceliğini hissederim
Ey tabiatın ruhu sen benliğinde insanın
Her şeyini saklıyorsun.

William Wordsworth, Selected Poems and Prefaces, ed. Jack Stillinger, Boston, 1963, p.167-245.

Coleridge'in insan-tabiat münasebetleri hakkındaki görüşü her ne kadar Wordsworth'un filozofik fikirlerinden farklı ise de, The Rime of the Ancient Mariner'de Wedding-Guest'in Mariner'in hikâyesinin tesiri altında gelişimini izah ederken, Coleridge, bilerek veya bilmeyerek, Wordsworth'un bir insanın ruhi gelişimi hakkında ileri sürdüğü ana prensiplere sadık kalmıştır. Şöyle ki, Wedding-Guest'in tecrübesizlik ve güvensizlik devresinden, delikanlılığa, daha sonra da olgunluğa geçişi onun Mariner vasıtasıyla tabiatı tanıması ve tabiatla ilgili bütün hakikatleri öğrenmesiyle gerçekleşir. Şu halde, Mariner ile Wedding-Guest'in karşılaşmalarından beklenen netice gerçekleşmiş; Wedding-Guest adetâ tabiatı ve gerçekleri temsil edemesine karşısına çıkarılan Mariner'in etkisi altında kalmış; Mariner ise bir kimseyi uyarmanın ve içini döküp dertleşmenin verdiği ruh huzuruna kavuşmuştur.

X

S O N U Ç L A R

Çalışmamın esas kısmını teşkil eden Coleridge'in The Rime of the Ancient Mariner adlı şiirindeki karakterlerin felsefi, dramatik, ve psikoanalitik yönlerinin incelenmesi neticesinde elde ettiğim sonuçlardan bahsetmeden önce, eser hakkında edindiğim genel yargılara değinmek istiyorum.

Şiirin esas bünyesini teşkil eden deniz seyahatının hikâyesi tamamiyle okuyucunun muhayyilesine hitap eder ve macera unsuru bakımından son derece zengin ve ilginçtir. Hikâyenin büyük bir kısmı monolog halindedir. Konuşan Mariner'dir. Wedding-Guest ara sıra Mariner'in sözünü kesmekle yetinir. Fakat yine de Wedding-Guest şiirin hakikatlerle ilgisini devam ettiren 'framework' kısmının en önemli unsuru ve şiirin vermek istediği ahlâk dersinin öğrencisidir. O da Mariner ile birlikte ruhen ve zihnen hazırlanmış bir vaziyette maceraya atılır. Onlar sadece bilinmeyen ıssız bölgelere düşmekle kalmazlar, yalnızlık içersinde kendi ruhlarının bilinmeyen yönlerine de tanımış olurlar.

Mariner'in yaptığı deniz yolculuğuna önem kazandıran faktörlerden biri muhakkak ki -- John Livingston Lowes'un da belirttiği gibi -- (194) bilinmeyen denizlere yapılan yolculukların daima heyecan uyandırdığı ve okuyucunun muhayyilesini uyandırdığı hususudur: Coleridge, 'deniz' kavramını daha çok şu hususları:

- 1- İnsanın iç güdülerini ve psişik durumunu idrak ettiği,
- 2- İnsanın tabi tutulduğu ve sonunu da olgunluğa eriştiği ruhsal ve fiziksel bir imtihan ortamını yaratmak için kullanılmıştır.

Eserdeki deniz yolculuğu hakkında çok az şey bilmekteyiz. Geminin Cape Horn'a kadar yolculuğundan kısaca haberdar ediliriz. Gemi Pasifik Okyanusuna dahil olduktan sonra, Güney Kutbuna varır ve orada 'Polar Spirit'in gazabına uğrar; daha sonra, Ekvator'a ulaşır. Burada Mariner'in affolunduğunu ve daha sonra 'Angelic Power'ın yardımıyla tekrar ana vatanına döndüğünü izleriz.

Yolculuğun yukarda verilen kısa özetine bakılırsa, Mariner'in Albatross'u öldürmekle işlediği suç ve çektiği ceza hariç, şiir bir macera romanı gibidir. 'Albatross'un öldürülmesi' olayına önem kazandıran unsur, Romantik geleneğin yahut inancın 'tabiattaki bütünlüğe verdiği ehemmiyetten doğmaktadır. Mariner'in işlediği suç, bu bütünlüğü bozan, dolayısıyla Mariner'in onun koruyucu gücünden uzaklaştıran bir suçtur. İçinde bulunduğu dünyanın ve tabiatın gerçeklerini anlayabilmesi için Mariner'in böyle bir tecrübeye sahip olması icap etmiştir. Daha

194. Bilinmeyen denizlere yapılan seyahatlerin niçin muhayyilemizi bu kadar çalıştırdığına hayret etmemek icap eder. Bir kere bu tip seyahatlerde insanın tabiatın içinde onun çeşitli özelliklerini göstereceği tepki ortaya çıkar. Bütün bunlar Homerden beri insan muhayyilesi tarafından senki kendi başından geçiyormuşcasına zevkle benimsenir, İşte bu sebepten dünyada nam salmış kitapların ekserisi Odyssey, Aenid, Robinson Crusoe Gulliver gibi eserler, seyahat romanlarıdır.

J.L.Lowes, The Road to Xanadu, ed. Houghton Mifflin Comp. Boston, 1927, p. 105.

sonra, bu tecrübeden edindiği ruhi olgunlukla Guest'i aynı türde bir maceraya atılmaktan kurtarır. Fakat Mariner'in Guest'e içini dökmesinin asıl sebebi suçunu itiraf etmekle huzura kavuşmak arzusudur.

Eleştiriciler genellikle Mariner ile Wedding-Guest arasındaki ilgiyi kısaca yukarıda ifade ettiğim şekilde özetlemişlerdir. Şiirin dramatik tesirini arttıran bir unsur olarak gördükleri Guest'in hiç değinmedikleri bir yönünün-- hikâyenin akışı sırasında olgunluğa erişişini-- ben bu çalışmamda ortaya çıkarmaya çalıştım. Ayrıca, eleştiricilerin, "Guest'in Mariner'den öğrendiği ders 'yeryüzünde evrensel bir bütünlüğün mevcudiyeti ve sevginin en büyük affetme gücü olduğu' (195) şeklinde vardıkları bu genel yargıya, elde ettiğim şu netice ile katkıda bulundum: Guest Romantik Geleneğin en önemli özelliğini, ferdin tabiatla başbaşa kaldığında hareketlerine yön veren kendi iç güdülerini keşfedişini, kısaca 'initiation' olayını canlandırır.

Diğer taraftan, yine eleştiricilerin ve hatta Coleridge ve yakın arkadaşı Wordsworth'un 'işkencelerin hayaleti' (196) diye isimlendirdikleri ve bir insan olarak varlığından şüphe ettikleri Mariner'i çeşitli cepheleriyle bir insan olarak tanıttım; ve başına gelen fantastik olayları herkesin başına ge-

195. Elizabeth Nitché, "The Moral of 'The Ancient Mariner' Reconsidered." PMLA, XLVIII, September, 1938, pp.867-876
76. Sayfaya bakınız.

196. "A spectral persecution". 17. Sayfaya bakınız.

lebilecek sembolik olaylar olarak tanımladım.

Mariner ile Wedding-Guest arasındaki karşılıklı dayanışmayı incelerken, Mariner'in Guest üzerindeki tesirini bir hipnotizma olayı olarak niteleyip, şimdiye kadar Mariner'in tabiat üstü kuvvetine atfedilen bu olayı daha ilmi bir şekilde izah etmeye çalıştım.

Netice olarak, çalışmalarımı yukarda da belirttiğim noktalara yönelttim ve aşağıdaki sonuçları elde ettim:

1- Mariner geçirdiği tecrübeler yoluyla olgunluğa erişen bir insandır ve başına gelen olaylar herkesin başına gelebilecek olaylardır.

2- Wedding-Guest diğer bir kimsenin etkisi altında bir insanın aynı tecrübe ve yargılardan geçip, olgunluğa erişişini temsil eder.

3- Mariner'in Guest üzerindeki tesir kuvveti hipnotizma olayı ile ilgilidir.

BIBLIOGRAPHY

List of Works Consulted
Murecaat Edilen Eserler:

- 1- Auden, W.H. The Enchafed Flood or the Romantic Iconography of the Sea, London, 1950.
- 2- Abrams, M. H. English Romantic Poets, 2. ed. Oxford, 1960.
- 3- Babbitt, Irving. "Coleridge and Imagination", On Being Creative and Other Essays, Boston, 1932.
- 4- Bazzun, Jacques. Romanticism and the Modern Ego, New York, 1943.
- 5- Benson, Carl. "Conrad Two Stories of Initiation", PMLA, XXIX Autumn, 1955.
- 6- Bodkin, Maud. Archetypal Patterns in Poetry: Psychological Studies of Imagination, Oxford, 1951.
- 7- Bowra, C. M. The Willing Suspension of Disbelief, New York, 1943.
- 8- Cambell, J. D. Poetical Works of Samuel Taylor Coleridge, London, 1938.
- 9- Chambers, E. K. Samuel Taylor Coleridge: A Biographical Study, London, 1938.
- 10- Chase, Richard. The American Novel and its Tradition, New York, 1957.
- 11- Coburn, Kathleen. Inquiring Spirit, London, 1951.
- 12- Coburn, Kathlee. "Coleridge and Wordsworth and 'The Supernatural'", UTQ, XXV, January, 1956.
- 13- Conington, R. Aenid, 8, ed. London, 1898.
- 14- Conrad, Joseph, Portable Conrad, ed., D.Z. Morton, London, 1947.
- 15- Coleridge, S. T. Selected Poetry and Prose, ed., Elizabeth Shneider, New York, 1964.

- 16- Coleridge, S. T. Aids to Reflection, ed., W. G. T. Shedd, New York, 1884.
- 17- Coleridge, S. T. Biographia Literaria, ed., W. G. T. Shedd, New York, 1884.
- 18- Coffin, Tristram P. "Coleridge's Use of the Ballad Stanza in The Rome of the Ancient Mariner", MLQ December, 1951.
- 19- Dante, Divine Comedy, Oxford, 1957.
- 20- De Quincey, Thomas. The Collected Writings, ed., J. W. Warton, 4 vols, 1856.
- 21- Eliot, T. S. The Waste Land and Other Poems, Harcourt Brace Ward, Inc. New York, 1962.
- 22- Fairchild, H. N. The Romantic Quest, New York, 1931.
- 23- Feder, Lilian, "Marlow's Descent Into Hell", 19th. Century Fiction, LX, April, 1950.
- 24- Foakes, R. A. The Romantic Assertion: A Study in the Language of 19th. Century Poetry, London, 1958.
- 25- Harding, D. W. "The Theme of Ancient Mariner", Scrunity, IX March, 1941.
- 26- Hawthorne, Nathaniel. The Marble Faun, ed., David Levin, New York, 1961.
- 27- House, Humphry. Coleridge: Clark Lectures 1951, London, 1953.
- 28- Howe, P. P. Complete Works of William Hazlitt, 2. ed., L.M. Dante Sons, LTD, 1932.
- 29- James, D. G. The Romantic Comedy, New York, 1948.
- 30- Knight, G.W. The Starlit Dome, Chicago, 1941.
- 31- Lowes, J. L. The Road to Xanadu: A Study in the Ways of Imagination, Boston, 1955.
- 32- Lucas, F. L. The Decline and Fall of the Romantic Ideal, London, 1936.
- 33- Major, British Writers, ed., Harcourt, Brace, and Company, New York, 1940.

- 34- Melville, Herman. Billy Budd, Sailor, ed. Harrison Hayford
M. M. Sealts, Chicago, 1962.
- 35- Nitchie, Elizabeth. "The Moral of 'The Ancient Mariner' Reconsidered", PMLA, XLVIII, September, 1938.
- 36- Powel, A. E. The Romantic Theory of Poetry, Boston, 1926.
- 37- Richards, I. A. Coleridge on Imagination, London, 1934.
- 38- Southey, R. Selections from the Letters of Robert Southey,
ed., J.W. Warter, London, 1856.
- 39- Spenser, Edmund. The Faerie Queene, ed., Robert Kellog
Oliver Steele New York, 1965.
- 40- Stein, W. B. "The Lotus Posture and 'The Heart of Darkness'"
MFS, VX, November, 1952.
- 41- Swift, J. The Gulliver's Travels, trans. Irfan Sahinbas,
Istanbul, 1960.
- 42- Stoll, E. Edgar. "Symbolism in Coleridge", PMLA, LXIII,
October, 1939.
- 43- The Poertable Greek Reader, ed., W.H. Auden, New York, 1960.
- 44- The Rime of the Ancient Mariner: A Handbook, Royal. A. Getmann,
San Francisco, 1964.
- 45- The Tragedies of Shakespeare, Oxford, 1935.
- 46- Tilliyyard, E.M.W. Five Poems, London, 1948.
- 47- Warren, Robert Penn. "A Poem of Pure Imagination", Selected
Essays, Random House, 1958.
- 48- Whalley, George. "The Mariner and the Albatross" UTQ, XVI,
July, 1947.
- 49- Wordsworth, William. Poetical Works, Oxford, 1965.
- 50- Wordsworth, William, Selected Poems and Prefaces, ed., Jack
Stillinger, Boston, 1965.
- 51- Waples Dorothy. "David Hartley in 'The Ancient Mari-
ner'" JEGP, XXXV, -July 1936.

Summary

Before giving the details of the extended analysis of my theme---the dramatic, philosophical, and psychological analysis of the characters in Coleridge's The Rime of the Ancient Mariner--- which has proven itself deceptively simple at one level, as far as the tale is concerned, I would like to speak about some general notions I have gathered from the poem.

The tale is, for the most part, a story of a voyage which is highly imaginative and rich with adventure; it is delivered as a monologue, since the Mariner, the real protagonist of the poem, does most of the talking with the Wedding-Guest who helps provide the 'framework'--the poem's link with reality-- making occasional interruptions for the sake of the dramatic effect. The Wedding-Guest is not only the essential part of the 'framework' but also the hero of the poem. He is stopped by the Mariner to be taught about the 'oneness' in the universe, and the love one should give to one's fellow beings and that these constitute the only redemptive power. He is the one who is entranced through the account of the story of the voyage made by the Mariner symbolizing a spiritual journey to one's inner self. Together with the Mariner, the Guest indulges in a new experience which is a mental and physical

trial for the inexperienced.

As J.L.Lowes(1) says, the importance of the voyage comes from the fact that the voyages which have been made to unknown seas always arouse the reader's curiosity and appeal to his imagination. Coleridge has used the concept of 'sea' to symbolize a medium to a mental and physical adventure in which one acknowledges the strange forces of primitive impulses, sex instinct, dream manifestations, and psychological alienation.

We are briefly informed about the route of the voyage. It can be traced until the ship reaches Cape Horn. When the ship enters the Pasific Ocean, the Mariner kills the Albatross(no reason or motive is given.) The ship reaches Equator; there plagued by the 'Polar Spirit', the ship is becalmed. Then, after the Mariner's blessing of the water-snakes, the ship moves on northward through an 'Angelic Spirit ' and the Mariner beholds the familiar home harbour.

As it is seen from the brief account of the story, except for the crime committed by the Mariner, and the penance again endured by the Mariner, which requires a poetic judgement rather than a rational one, and which is associated with the 'Romantic Belief, the story is nothing more than an adventure story. It is the 'Romantic Tradition' or belief which attributes a greater importance to the crime, because the killing of the Albatross is denying the 'oneness' of nature; and thus, the deed is the

isolation of oneself from the 'oneness', the unifying power of nature. To know the great truth about the nature of the world he lives in, the Mariner has to undergo this experience and relate it to the Wedding-Guest in order to save him from undergoing the same type of experience, or most probably deriving his relief out of confession.

The critics have tended to take for granted that the poem is an allegory in redemption by torment, the central tradition of Christianity; their criticism has centered around the symbolism and the 'moral' of the poem; they have hardly thought of analysing the characters. According to them, the interrelationship between the Mariner and the Guest can be summarized as an experienced man's-- the Mariner's-- attempt to induce an inexperienced man's -- the Guest's -- knowledge of the world, while getting spiritual relief. In this study, I have tried to elaborate one of the important aspects of this relationship-- the initiation of the Guest-- whose importance has been minimized by the critics.

Humphry House(2) is one of the prominent Coleridge critic. Even he has neglected the characterization and said that the poem had too much moral, and called the shooting of the Albatross' a ghastly violation of a great sanctity,' at least as bad as murder. While the controversy on the 'moral' stanzas' started by Elizabeth Nitchie (3) still goes on, Robert Penn Warren(4) interpreted the poem

according to the two themes: 'The Theme of Imagination' and 'The Theme of One Life.' George Herbert Clarke(5) focused his study on the symbols, namely the 'sun' and the 'moon' symbols. J.L.Lowes remains the authority on the criticism of The Rime of the Ancient Mariner. with his monumental book The Road to Xanadu. But none of these has given a detailed analysis of the characters, especially that of the Wedding-Guest. Only E.M.Tillyard⁽⁶⁾ seems to be concerned with the theme I have been interested in. However, contrary to my thesis, he, instead of setting a parallel between the Mariner and the Guest, claims a contrast between the two.

In my thesis, I have rejected the contrast. On the contrary, I have suggested that almost a parallel situation existed between them; and this could be interpreted by the basic traits of the 'Romantic Tradition' which finds its motto in the statement of Wordsworth who suggested that Coleridge should contribute poems with:

the persons and the characters supernatural, or at least, romantic, yet so as to transfer from our inward nature a human interest and semblance of truth sufficient to procure for these shadows of imagination that willing suspension of disbelief for the the moment which constitutes the poetic faith.(7)

Undoubtedly, in The Rime of the Ancient Mariner, Coleridge has made great use of these traits to fulfill the requirements of the tradition which was set forth by him and his contemporary and friend Wordsworth.

The intense realistic presentation of the supernatural in The Ancient Mariner has always been attributed to Coleridge's attempt to induce 'that willing suspension of disbelief for the moment which constitutes the poetic faith.' To me, Coleridge in his attempt to create this imagery and supernatural world has been successful. The Rime of the Ancient as a world of pure imagination has the logic of a dream. By postulating the imaginative process as the mode of analysis, here we may without rationalizing, understand the general meaning of the poem. Coleridge wanted us to play the part of the Wedding-Guest to be drawn into the poem unwillingly, to resist with the understanding and finally to share his concept of reality. In this world of imagination, two things are invariably noticeable: the participation of all reality, living and non-living, real and supernatural, in one organic phenomena; and the continual shifts in the objects of this phenomena. Thus, with this presentation of the world of Mariner combined with the hypnotic power of the Mariner, we, together with the Guest, are apt to be fascinated by the supernatural context of the story.

Yet, in spite of the evident supernatural context of the poem, we find that the Mariner, and more frequently and more probably the Wedding-Guest, as Coleridge's link with reality. However, most of the critics agreed with what has been said about the nonexistence of Mariner and the Guest by Coleridge himself and his friend Wordsworth.

Even Coleridge suspected the reality of the Mariner and called him 'a spectral persecution.' (8) Coleridge deliberately limits our knowledge of the Mariner by shrouding him in mystery. We know very little about his outward appearance. But the spiritual change that takes place in his soul, and the psychological forces that form his character are emphasised.

In my thesis, contrary to this generally accepted notion, I have described the Mariner as a man whose sketch can be drawn with these few words: A mystic who is travelling alone and has lost his way; true memories of his experience are mingled with the products of fancy and dream; and his account of his adventures is received as 'a mad man's tale'. He is a mystic in a sense that the inward feelings and experiences become the basis for his theories and beliefs in life.

The character analysis of the Mariner, in spite of the accumulated literary scholarship, remains controversial. In my thesis, I have evaluated numerous theories written about his characterization; among these Wordsworth's theory of the Mariner's inaction, and the counter ideas like Charles Lamb's answer to Wordsworth, and David Hartley's theory of 'associational education' as applied to the Mariner's experiences are the important ones. I have also worked on the probability of D.W. Harding's idea that in the creation of the Mariner, Coleridge sought for a scapegoat which would be a psychological relief for

his inner conflicts, by referring to the biographical facts. (9) All of them have broadened my understanding of his character.

While working on the geniality of the Mariner, I have found that Coleridge had been interested and inspired by literary figures like Aeneas of The Aeneid, Adam of Paradise Lost, Purgatorio of The Inferno and Cain of The Holy Bible; indeed great literary figures. The fact that these figures had become the counterparts of the Mariner gave me a clue about his reality as a literary figure.

After having gone through the criticism on the characterization, I have come to believe that, the Wedding-Guest had been hardly considered as a man, a significant figure who in himself and his vicarious experience, embodied the main traits, the prevalent philosophy of the time and the literary genre he belonged to. Consequently my own understanding of his philosophical and psychological nature has led me to this conclusion that, the Guest symbolizes a young man's initiation; an individual's realization of his instincts which motivate his actions; and one's exploration of his unique self in solitude. Of course, Wordsworth's philosophy which describes the Guest of the first lines of the poem as the one who is at the age of 'Innocence' who will soon attain 'Adolescence' and finally enter into the state of 'Organized Innocence'-- the state representing a full realization of the evil in the universe in one's self-- helped me a great

deal in explaining this matter.

The theme of initiation to life, to maturity through an experience, an encounter with evil, through guilt and sin, is the recurring theme of some other literary works which I have consulted to support my thesis. Among these Melville's Moby Dick, Billy Budd, Conrad's The Secret Sharer, The Heart of Darkness, Hawthorne's The Marble Faun, Joyce's The Portrait of an Artist can be cited.

On the other hand, in order to come to this conclusion, I had to work on other problems of equal importance, such as the role of the Guest and its explanation by the historical and traditional approaches i.e., the Greek Chorus, comic relief, Shakespearean clown; secondly the world and its supernatural forces to which the Guest was exposed; thirdly the placement and the interaction of the two characters--the Mariner and the Guest--with their particular psychic conditions; and lastly the Mariner's power over the Guest which I have tried to explain with the concept of hypnotism.

In analysing the interrelationship between the Mariner and the Guest, I have interpreted the Mariner's power over the Guest, which has been usually attributed to the Mariner's supernatural existence, as an hypnotic power; and I have tried to explain the change that takes place in the Wedding-Guest's disposition as the result of hypnotism that has been practised by the Mariner on the Guest.

In short, the results of this study can be summarized as follows:

1- The Mariner is a man who has become a fully initiated man through the ordeals that can befall anybody.

2- The Wedding-Guest represents how a one can attain manhood under the influence of another man.

3- The Mariner's power over the Guest is related to the concept of hypnotism and can be justified with the methods of modern hypnotism.

Footnotes:

1- It is a small wonder, then, that voyages into unknown seas and travels along uncharted roads have always profoundly stirred imaginative minds. On the one hand, the human qualities called upon play in the face of the unexplored have evoked a vicarious response in the kind.

J.L.Lowes, The Road to Xanadu, Houghton Mifflin Comp, Boston, 1927, p.105.

2- Humphry House, Coleridge: The Clark Lectures, London, 1953.

3- Elizabeth Nitchie, "The Moral of 'The Ancient Mariner' Reconsidered", PMLA, XLVII, September, 1938, pp.559-569.

4- R.P.Warren, "A Poem of Pure Imagination" Selected Essays ed. Random House, 1958.

5- G.H.Clarke, "Certain Symbols in 'The Rime of the Ancient Mariner'", QQ, XL. pp. 27-45.

6- E.M.W.Tillyard, Five Poems, London, 1948.

7- William Wordsworth, "Preface to Lyrical Ballads", Selected Poems and Prefaces, ed. J.Stilinger, Boston, 1965, p.455.

8- For further information please look at page 17.

9- Please look at chapter IV.